

KESTÄVÄ KEHITYS

VASTUULLISUUSOHJELMA	2	VASTUULLISUUDEN JOHTAMINEN	72	RAPORTOINTIKUVAUS	78
2017 Kohokohdat ja kehitysalueet	3	Johtamismalli	73	Raportointiperiaatteet	79
Hyvä hallinto ja talous	4	Olenaisuusarvio	75	GRI-, UNGC- ja SDG-indeksi	80
Asiakkaat	15	YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja Kesko	76	Riippumattoman varmentajan varmennusraportti	89
Yhteiskunta	22	Vastuullisuuspolku	77	Yhteyshenkilöitä	91
Työyhteisö	28				
Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat	40				
Ympäristö	54				

KESKON VUOSI 2017

VASTUULLISUUSOHJELMA

STRATEGIA

KESTÄVÄ KEHITYS

TILINPÄÄTÖS

HALLINNOINTI

Keskon vastuullisuusohjelma sisältää sekä lyhyen että pitkän aikavälin tavoitteita

Vastuullisuusohjelman teemat:

- Hyvä hallinto ja talous
- Asiakkaat
- Yhteiskunta
- Työyhteisö
- Vastuullinen hankinta ja kestävä valikoimat
- Ympäristö

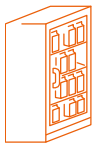
2017 Kohokohdat ja kehitysalueet

Kohokohdat

Science Based Targets -päästötavoitteet

Asetimme ensimmäisenä suomalaisena yrityksenä tieteelliset ilmastotavoitteet (Science Based Targets) kiinteistöjemme, kuljetustemme ja toimitusketjumme päästöjen vähentämiseksi. Kunnianhimoisiin tavoitteisiin päästäksemme lisäämme uusiutuvan energian käyttöä ja parannamme energiatehokkuuttamme. [Lue lisää.](#)

Uusiutuva sähkö 100 %

Vuoden 2017 alusta kaikki Keskon hankkima sähkö Suomessa on ollut uusiutuvalla energialla tuotettua. Vuonna 2017 alkuperätakuilla hankittu uusiutuva sähkö oli tuotettu suomalaisella bioenergialla. [Lue lisää.](#)

K-Kalapolut

Käynnistimme elokuussa 2017 ympäristöjärjestö WWF:n kanssa monivuotisen K-Kalapolut-yhteistyön uhanalaisten vaelluskalojen pelastamiseksi. Osana yhteistyötä kartoitimme eri puolilta Suomea löytyviä kutusteitä ja avasimme niitä talkoohengessä yhdessä maanomistajien, paikallisten K-kauppiain ja vapaaehtoisten kanssa. [Lue lisää.](#)

Kehitysalueet

Hankintaketju

Hankimme ja myymme vastuullisesti ja tuemme asiakasta kestävässä valinnoissa. Tavoitteemme on tuntea kaikkien tuotteidemme toimitusketju ja varmentaa sen vastuullisuus. Haasteen tähän tuo se, että valikoimiimme kuuluu kymmeniätuhansia tuotteita, joita ostimme ympäri maailmaa ja joista esimerkiksi elintarvikkeilla on usein lukuisia ainesosia. Hankintaketjun ihmis-oikeuskysymykset ja työolot ovat erityisen huomion kohteena. Tavarantoimitajien seuranta on keskitetty erityisesti maihin, joissa riskit näiden oikeuksien loukkaamiselle ovat suurimmat. [Lue lisää.](#)

Ammattitaitoinen ja sitoutunut henkilöstö

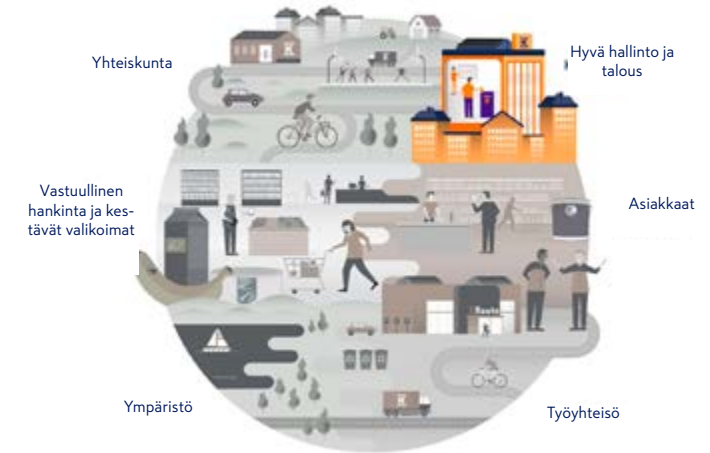
K-ryhmä eli Kesko ja K-kauppiat työllistävät yhteensä noin 42 000 henkilöä. Työtehtävät vaihtelevat kaupan tehtävistä kauppiasyrittäjyyteen sekä eri alojen asiantuntija- ja esimiestehtäviin. Ammattitaitoinen ja sitoutunut henkilöstö on toiminnan perusta. Lisääntyvä kilpailu työntekijöistä edellyttää aktiivisia kehittämistoimenpiteitä työnantajamielikuvasa, suorituksen ja osaamisen johtamisessa sekä työhyvinvoinnin ja -kyvykkyyden ylläpitämisessä. [Lue lisää.](#)

Hyvä hallinto ja talous

Sitoudumme toimintaperiaatteisiimme ja tuotamme yhdessä taloudellista lisäarvoa

- K Code of Conduct ohjaa kaikkea toimintaamme.
- Noudatamme hyvää hallinnointitapaa.
- Parannamme yhdessä taloudellista kannattavuutta.

KESKON VUOSI 2017

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2017	Tavoitteen edistyminen 2016	Tavoitteen edistyminen 2015
K Code of Conduct	Koko henkilökuntamme noudattaa K Code of Conductia. GRI 205-1 , 205-2 , 205-3	Velvoitamme vuodesta 2017 alkaen koko henkilöstön kuittaamaan vuosittain sitoutuvansa noudattamaan K Code of Conduct -ohjeistoa . Vuosikuitauksen tehneiden määrä henkilöstöstä oli vuoden 2017 loppuun mennessä 65 %.	Päivitimme Vastuulliset toimintatapamme -ohjeistuksen vuonna 2016. Uusi ohjeistus sai nimekseen K Code of Conduct ja julkaistiin kaikkien toimintamaiden kielillä lokakuussa 2016. Nimitimme 20 K Code of Conduct -lähettilästä viestinviejiksi ja yhteyshenkilöiksi. Lisäämme uusiin ja uusittaviin työ sopimuksiin kohdan K Code of Conductiin tutustumisesta ja noudattamisesta. Lisäämme K Code of Conduct -sopimuslausekkeen Kesko-konsernin yhtiöiden tekemiin sopimuksiin. Velvoitamme vuodesta 2017 alkaen koko henkilöstön kuittaamaan vuosittain sitoutuvansa noudattamaan K Code of Conduct -ohjeistoa.	Vuoden 2015 alusta lähtien kaikilla Keskon Venäjän liiketoimintayhtiöillä on ollut käytössä omat korruptionvastaiset politiikkansa. Vastuulliset toimintatapamme -ohjeistus päätettiin päivittää vuonna 2016.
	Järjestämme säännöllistä koulutusta K Code of Conductista. GRI 205-1 , 205-2 , 205-3	Jatkoimme K Code of Conductin viestintä- ja jalkauttamistoimenpiteitä vuosikellon mukaisesti. K Code of Conductin viestinviejinä ja yhteyshenkilöinä toimii noin 20 K Code of Conduct -lähettilästä eri toimintamaissa. Keskon lakiasiat, riskienhallinta ja sisäinen tarkastus järjestivät K Code of Conduct -koulutustilaisuudet tytäryhtiöissä Norjassa, Puolassa ja Ruotsissa vuonna 2017. Niissä käsiteltiin erityisesti korruptioon ja väärinkäyttöihin liittyviä aiheita. K Code of Conduct eLearning -koulutuksen oli vuoden 2017 loppuun mennessä suorittanut 8 867 henkilöä.	Osana jatkuvaa vastuullisuuskoulutusta järjestettiin vuonna 2016 K Code of Conductia käsittelevä koulutustilaisuus Suomen Lähikaupassa ja kahdessa Venäjän tytäryhtiössä. Niissä käsiteltiin erityisesti korruptioon ja väärinkäyttöihin liittyviä aiheita. Koko henkilöstölle suunnatun eLearning-koulutuksen oli vuoden 2016 lopussa suorittanut 3 159 henkilöä. Laadimme vuodeksi 2017 vuosikellon, jossa on K Code of Conductin tunnettuutta edistäviä toimenpiteitä, kuten viestintää ja koulutustilaisuuksia, joka vuosineljännekselle.	Vastuulliset toimintatapamme -ohjeistuksesta kerrotaan vuonna 2015 julkaistussa kaikille keskolaisille suunnatussa vastuullisuuden verkkokoulutuksessa. Osana jatkuvaa vastuullisuuskoulutusta järjestettiin vuonna 2015 vastuullisia toimintatapoja käsittelevä koulutustilaisuus Keskon Valko-Venäjän yhtiön avainhenkilöille.

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2017	Tavoitteen edistyminen 2016	Tavoitteen edistyminen 2015
Pääoman tuotto	Keskon vertailukelpoinen sidotun pääoman tuottotavoite on 14 % ja vertailukelpoinen oman pääoman tuottotavoite on 12 %.	Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto oli 12,2 % ja vertailukelpoinen oman pääoman tuotto oli 10,9 %.	Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto oli 11,9 % ja vertailukelpoinen oman pääoman tuotto oli 9,8 %.	Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto oli 11,7 % ja vertailukelpoinen oman pääoman tuotto oli 8,2 %.
Ihmisoikeudet	Kunnioitamme ihmisoikeuksia ja huomioimme ne kaikessa toiminnassamme. GRI 412-1 , 412-2	Jatkona ihmisoikeusarvioinnille toteutimme Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskuksen (SASKin) kanssa tutkimuksen työolosuhteista viinirypäleiden toimitusketjussa . Ihmisoikeusarviointi katselmoidaan kolmen vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2019.	Julkaisimme ihmisoikeusarvioimme ja ihmisoikeusittouksemme nettisivuillamme . Katselmoimme ja päivitimme sen jatkossa joka kolmas vuosi. Rakennamme toimintamallimme siten, että ihmisoikeuksien kunnioittaminen tulee huomioiduksi kaikessa toiminnassamme.	Jatkoimme ihmisoikeuksiin liittyvää vaikutusarviointia YK:n Yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden mukaisesti. Laajan selvityksen aikana kuultiin asiakkaiden, henkilöstön ja riskimaiden tehtaiden työntekijöiden näkemyksiä ihmisoikeuksista ja niiden toteutumisesta K-ryhmän toiminnassa.

Taloudelliset tulokset

201-1 Taloudellisen lisäarvon syntyminen ja jakautuminen

Keskon toiminta tuottaa taloudellista hyötyä eri sidosryhmille Keskon toimintamaissa ja markkina-alueilla. Keskeisiä sidosryhmiä ovat osakkeenomistajat, asiakkaat, henkilökunta, kauppiat, tavarantoimittajat ja palveluntoimittajat sekä yhteiskunta. Kesko edistää hyvinvoinnin kasvua koko toimitusketjussaan, myös kehittyvissä maissa.

Seuraavissa taulukoissa esitellään rahavirtoja Keskon ja eri sidosryhmien välillä sekä taloudellisen lisäarvon jakautumista sidosryhmien välillä. Tärkeimmät rahavirrat muodostuvat tuotoista asiakkailta ja kauppiailta, ostoista tavarantoimittajilta ja palveluntoimittajilta, osingoista osakkeenomistajille, henkilöstölle maksetuista palkoista sekä veroista ja investoinneista.

Kesäkuussa 2017 Kesko myi Asko- ja Sotka-huonekalukauppaketjuista vastaavan Indoor Groupin sekä K-maatalous-liiketoimintansa. K-maatalous-liiketoiminta on yhdistelty Kesko-konserniin 31.5.2017 asti ja Indoor Group 30.6.2017 asti.

Kesko osti huhtikuussa 2016 Suomen Lähikauppa Oy:n, kesäkuussa 2016 Onninen Oy:n ja joulukuussa 2016 Oy Autocarrera Ab:n. Suomen Lähikauppa Oy:n (nyk. K-Market Oy) tiedot on yhdistelty Kesko-konserniin 12.4.2016 alkaen, Onninen-konsernin tiedot 1.6.2016 alkaen ja Oy Autocarrera Ab:n tiedot 1.12.2016 alkaen. Vuoden 2016 aikana Kesko myi Venäjän päivittäistavara- ja Venäjän Intersport-liiketoiminnan. Päivittäistavara- ja Venäjän liiketoiminta sisältyy lukuun 30.11.2016 asti.

Kesko ilmoitti helmikuussa 2018 luopuvansa Venäjän rautakaupasta. Venäjän rautakauppa on mukana vuoden 2017 luvuissa.

Lisätietoja konsernin rakennemuutoksista löytyy tilinpäätöksen [liitetiedosta 3.2](#).

[Konsernin tuloslaskelma](#), [konsernitase](#) ja [konsernin rahavirtalaskelma](#) ovat luettavissa kokonaisuudessaan [Hallituksen toimintakertomus ja tilinpäätös -osiosta](#).

KESKON TOIMINNASTA SYNTYVÄ TALOUDELLINEN HYÖTY ERI SIDOSRYHMILLE

¹ Sisältää liikevaihdon ja liiketoiminnan muut tuotot

² Ehdotus yhtiökokoukselle

³ Sisältää tuloverot, kiinteistöverot ja omaisuusverot

KESKON TOIMINNASTA SYNTYVÄ TALOUDELLINEN HYÖTY ERI SIDOSRYHMILLE

Milj. €		2017	2016	2015
Asiakkaat ¹	Tuotot	11 467	10 879	9 479
Luotu lisäarvo		11 467	10 879	9 479
Lisäarvon jakaminen:				
Toimittajat	Ostetut tavarat, materiaalit ja palvelut	-10 221	-9 839	-8 593
Työntekijät	Palkat, palkkiot ja sosiaalikulut	-759	-723	-545
Luotonantajat	Nettorahoitustuotto /-kulu	1	-1	-7
Omistajat	Osinko	-219 ²	-199	-248
Julkinen sektori	Verot ³	-63	-50	-92
Yhteisöt	Lahjoitukset	-2	-2	-1
Liiketoiminnan kehittämiseen		205	67	-7

Tiedot perustuvat tilintarkastettuihin lukuihin.

¹ Sisältäen liikevaihdon ja liiketoiminnan muut tuotot

² Ehdotus yhtiökokoukselle

³ Sisältää tuloverot, kiinteistöverot ja omaisuusverot

Keskon ja K-kauppioiden tuottaman taloudellisen hyödyn jakautumisesta maakunnittain Suomessa kerrotaan Vastuullisuusohjelman kohdassa [Yhteiskunta](#).

Lisätietoja henkilöstökuluista löytyy tilinpäätöksestä [liitteestä 2.4](#).

Osinkopolitiikka

Osinkopolitiikan mukaan Kesko Oyj jakaa osinkona vähintään 50 % osakekohtaisesta vertailukelpoisesta tuloksesta yhtiön rahoituksellinen asema ja toimintastrategia kuitenkin huomioon ottaen. Keskon hallitus ehdottaa huhtikuussa 2018 pidettävälle yhtiökokoukselle, että vuodelta 2017 jaettaisiin osinkoa yhteensä 219 milj. euroa, mikä olisi 84,9 % osakekohtaisesta tuloksesta ja 96,6 % osakekohtaisesta vertailukelpoisesta tuloksesta. Vuonna 2017 Kesko jakoi osinkoa vuoden 2016 tuloksesta 199 milj. euroa, mikä oli 201,3 % osakekohtaisesta tuloksesta ja 99,5 % osakekohtaisesta vertailukelpoisesta tuloksesta.

Lisätietoa tilinpäätöksen [tunnuslukuista](#) ja Keskon [osakkeista ja osakkeenomistajista](#) löytyy Hallituksen toimintakertomus ja tilinpäätös -osiosta.

KESKON TOIMINNASTA SYNTYVÄN TALOUDELLISEN HYÖDYN ERITTELY MARKKINA-ALUEITTAIN VUONNA 2017

Milj. €	Ostot	Investoinnit	Palkat ja osakeperusteiset maksut	Henkilösivukulut	Verot ¹	Yhteensä
Suomi	5 821	299	440	98	814	7 472
Muut Pohjoismaat	1 008	3	65	22	61	1 159
Baltia ja Puola	534	22	87	9	103	756
Venäjä ja Valko-Venäjä	210	25	29	9	17	289
Muut maat	1 388					1 388
Yhteensä	8 961	350	621	138	995	11 065

¹ Verot sisältävät tuloverot, kiinteistöverot, arvonlisäverot, valmisteverot, autoverot, tullit, omaisuusverot sekä ennakonpidätykset

201-2 Ilmastonmuutoksen taloudelliset seuraamukset ja muut riskit ja mahdollisuudet organisaation toiminnalle

Yksi Keskon vastuullisuusohjelman teemoista on ilmastonmuutoksen etenemisen hillitseminen. Kesäkuussa 2017 [Science Based Targets -aloite](#) hyväksyi 2017 Keskon asettamat päästötavoitteet, joiden avulla Kesko osoittaa sitoutumisensa Pariisin ilmastopimuksen tavoitteeseen hillitä ilmaston lämpeneminen alle kahteen asteeseen.

Keskon toimintaa kartoitetaan säännöllisesti riskiarvioinneilla, joissa huomioidaan myös mahdolliset ilmastonmuutokseen liittyvät muutostarpeet. Konsernin riskikartta, merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä niiden muutokset ja hallintatoimenpiteet käsitellään Keskon hallituksen tarkastusvaliokunnassa osavuositarkastusten ja tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä.

[Lue lisää riskienhallinta- ja valvontamenettelyistä.](#)

Ilmastonmuutos aiheuttaa sekä fyysisiä, sääntelyyn liittyviä että mainetekijöihin vaikuttavia riskejä ja mahdollisuuksia

Fyysinen vaikutus

- Sään ääri-ilmiöt, kuten myrskyt ja runsaat sateet, aiheuttavat seurauksia rakennetulle ympäristölle. Fyysiset riskit liittyvät sekä kiinteään kauppaverkostoon että logistiikkaan. Poikkeukselliset sääolosuhteet voivat aiheuttaa toiminnan keskeytyksiä tai ongelmia tuotteiden saatavuudessa sekä myynnin vaihteluita erityisesti rakentamisen ja talotekniikan kaupassa.
- Ilmastonmuutos voi vaikuttaa hankintalähteisiin ja tuotteiden saatavuuteen sekä Euroopassa että Euroopan ulkopuolella. Kuivuuden ja aavikoitumisen seurauksena veden saatavuus on vaikeutunut useissa maissa heikentäen talouden toimintakykyä. Maataloustuotanto kärsii, mikäli aavikoituminen ja merenpinnan nousu vähentävät viljeltävissä olevaa pinta-alaa. Kuivuus tai tulvat saattavat tuhota maataloustuotannon satoja. Kiristytävä kilpailu raaka-aineista voi nostaa hintoja.
- Energianlähteiden saatavuus ja päästörajoitukset voivat aiheuttaa vaikutuksia energianhintaan.
- Luonnonilmiöiden aiheuttamista onnettomuuksista ja epidemioista voi aiheutua vahinkoja tai liiketoiminnan keskeytyksiä, joita ei pystytä ennalta ehkäisemään.

Sääntely

- Ilmastonmuutos voi vaikuttaa sääntelyn tuomina riskeinä, esimerkiksi erilaisina lupamenettelyinä tai päästöjen hinnoittelun ja verotuksen tuomina kustannuksina.
- EU:n ja Suomen hallituksen ilmasto- ja energiapolitiikan toimeenpano tulee vaikuttamaan energiaratkaisuihin, ja saattaa nostaa energian hintaa, mikä lisää paineita energiansäästöön ja energiaomavaraisuuteen.

Asiakkaat

- Kestävä kulutus kiinnostaa asiakkaita yhä enemmän. Ympäristöystävällisillä tuotteilla, vastuullisuusviestinnällä, kauppojen K-vastuullisuuskonseptilla ja pakkausmerkinnöillä voidaan auttaa asiakkaita tekemään ilmastonmuutosta hillitseviä ostopäätöksiä. Mahdolliset epäonnistumiset ympäristövastuun toteuttamisessa saattavat heikentää Keskon mainetta.

- Kesko osallistuu kiertotalouden kehittämiseen tarjoamalla kierrätyspalveluita kauppojen yhteydessä sekä osallistumalla innovatiivisiin kiertotalouskokeiluihin kuten [Kinkkutempu-kampanja](#) ja K-ruokakauppojen syömäkelvottomasta [biojätteestä valmistetun biokaasun](#) käyttäminen Pirkka-tuotteiden valmistamisen energialähteenä.

Ilmastonmuutokseen liittyviä mahdollisuuksia ja riskejä on kuvattu myös raportin [Toimintaympäristömme / Mahdollisuudet ja riskit -osiossa](#).

201-3 Eläketurvan kattavuus

Konsernilla on useita eläkejärjestelyjä eri toimintamaissa. Suomessa henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on järjestetty työeläkevakuutusyhtiöiden kautta ja vapaaehtoinen lisäeläketurva pääosin Keskon Eläkekassan A-osaston kautta. Eläkekassan lisäedun piiriin eli A-osastoon kuului vuoden lopussa 2 651 henkilöä.

Työeläkevakuutusyhtiössä hoidettu lakisääteinen eläketurva on maksuperusteinen eläkejärjestely. Keskon Eläkekassan myöntämä lisäeläketurva on etuus pohjainen eläkejärjestely. Konsernin etuus pohjaisiin eläkejärjestelyihin liittyvä velvoite 31.12.2017 oli 266,6 milj. euroa (2016: 302,3 milj. euroa), joka on kokonaan katettu. Ylikatteen määrä IFRS-standardin mukaan laskettuna 31.12.2017 oli 207,5 milj. euroa (2016: 164,7 milj. euroa). Kun eläkekulut lasketaan IFRS:n mukaisesti, koko konsernin eläkekuluksi tulee 13,9 % (2016: 13,6 %) palkkasummasta. Lue lisää Hallituksen toimintakertomus ja tilinpäätös -osioista, [liite 3.8](#).

Muissa maissa eläke on järjestetty lainsäädännön mukaisesti. Norjassa oli aiemmin eläkejärjestely, joka luokiteltiin etuus pohjaiseksi järjestelyksi, mutta siihen liittyvä vastuu on rauennut vuonna 2017.

201-4 Julkiselta sektorilta saatu taloudellinen avustus

Konserni on saanut avustuksia julkiselta sektorilta 1,4 milj. euroa vuoden 2017 aikana. Tämä summa muodostuu pääosin Suomesta (1,1 milj. euroa) ja Ruotsista (0,3 milj. euroa) saaduista avustuksista. Suurin osa Suomesta julkiselta sektorilta saaduista avustuksista liittyy aurinkoenergian hyödyntämiseen liittyviin investointeihin.

Välilliset taloudelliset vaikutukset

203-2 Keskeiset epäsuorat taloudelliset vaikutukset ja niiden laajuus

Kesko on palvelualan yritys, jolla on merkittäviä tuotteiden tuotantoon, käyttöön ja kierrättävyyteen liittyviä välillisiä vaikutuksia.

Keskon ja kauppiaiden ostoilla on taloudellisia vaikutuksia tavarantoimittajiin, kuten työpaikkojen lisääntyminen. Paikalliset ostot vaikuttavat lisäksi alueelliseen elinkeinotoimintaan. Keskon ja kauppiaiden maksamat palkat, verot ja henkilösivukulut sekä investoinnit vaikuttavat alueelliseen taloudelliseen hyvinvointiin.

Kesko toimi vuonna 2017 yhdeksässä eri toimintamaassa sekä vähittäis- että tukku-kaupassa. 16.2.2018 kerroimme luopuvamme Venäjän rautakaupasta.

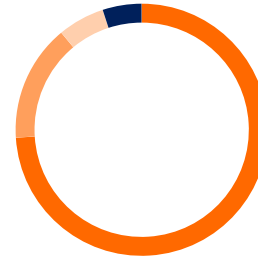
Keskon periaatteena on, että liiketoiminnan tuottojen ja omaisuuden verot maksetaan aina toimintamaahan noudattaen paikallisia lakeja ja säännöksiä.

Kesko on merkittävä veronmaksaja. Vuonna 2017 Keskon tuloverot Suomeen olivat 46,5 milj. euroa ja muihin maihin 9,7 milj. euroa. Konsernin efektiivinen veroaste oli 17,9 %. Kiinteistövero ja omaisuusvero Kesko maksoi vuonna 2017 Suomeen 3,7 milj. euroa ja muihin toimintamaihin 2,8 milj. euroa.

Kesko kerää, raportoi ja edelleen tilittää myös välillisiä veroja kuten arvonlisäveroja ja valmisteveroja. Kesko tilittää arvonlisäveroa veronsaajille tavaroita ja palveluita myyvästä yrityksestä. Vuonna 2017 Keskon maksettavat arvonlisäverot olivat Suomessa 410,3 milj. euroa ja muissa maissa 129,2 milj. euroa. Kesko tilittää autoveroja sekä valmisteveroja muun muassa makeisista, alkoholista ja virvoitusjuomista. Vuonna 2017 Keskon valmisteverot olivat Suomessa yhteensä 61,1 milj. euroa.

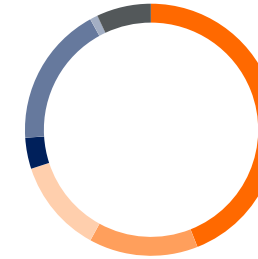
Mitattavissa oleva Keskon epäsuora vaikutus yhteiskuntaan, kuten työllistävä vaikutus, lisääntyneet verotulot kunnalle tai tulot tuottaja- ja toimitusketjussa, arvioidaan tapauskohtaisesti esimerkiksi uuden kaupan perustamisen yhteydessä.

Maksettavat verot 2017

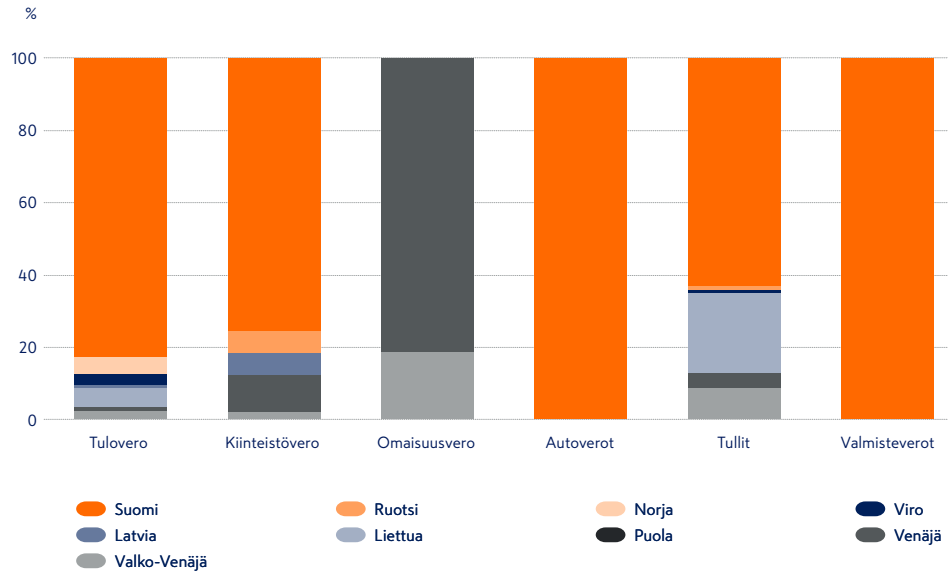
- Tulovero, Suomi 47 milj. € (32 milj. €) 74 %
- Tulovero, muut maat 10 milj. € (10 milj. €) 15 %
- Kiinteistövero, Suomi 4 milj. € (4 milj. €) 6 %
- Kiinteistövero ja omaisuusverot, muut maat 3 milj. € (4 milj. €) 5 %

Tilitettävät verot 2017

- Arvonlisävero, Suomi 410 milj. € (380 milj. €) 44 %
- Arvonlisävero, muut maat 129 milj. € (110 milj. €) 14 %
- Ennakonpidätykset, Suomi 115 milj. € (111 milj. €) 12 %
- Ennakonpidätykset, muut maat 35 milj. € (31 milj. €) 4 %
- Autoverot, Suomi 170 milj. € (178 milj. €) 18 %
- Tullit, Suomi 7 milj. € (7 milj. €) 1 %
- Tullit, muut maat 4 milj. € (7 milj. €) 0 %
- Valmisteverot, Suomi 61 milj. € (67 milj. €) 7 %

Verot maittain vuonna 2017

Korruptionvastaisuus

205-1 Liiketoimintayksiköt, joille tehty korruption liittyvä riskianalyysi,

205-2 Korruptionvastaisiin politiikkoihin ja menettelytapoihin liittyvä koulutus,

205-3 Korruptiotapaukset ja niihin liittyvät toimenpiteet

Korruption liittyviä riskejä käsitellään osana Kesko-konsernin riskienhallintaa. Keskeisiä riskejä korruptionriskit mukaan lukien tunnistetaan, arvioidaan, hallitaan, seurataan ja raportoidaan säännöllisesti osana liiketoimintaa kaikissa toimintamaissa.

Keskon korruptionvastaiset periaatteet sisältyvät 2016 julkistettuun **K Code of Conduct** -ohjeistukseen. Ohjeistus ja sivusto on julkaistu kaikkien toimintamaiden kielillä. Siitä on omat versiot sekä henkilöstölle että yhteistyökumppaneille.

Kesko on tehnyt henkilöstölleen eLearning-koulutuksen helpottamaan K Code of Conductin sisäistämistä.

Kesko järjestää K Code of Conductia käsitteleviä tilaisuuksia eri yhtiössään. Vuonna 2017 järjestettiin K Code of Conduct -tilaisuudet Norjan, Puolan ja Ruotsin tytäryhtiöissä. Niissä käsiteltiin erityisesti korruption ja väärinkäytöksiin liittyviä aiheita.

Keskon yritysturvallisuustoiminnan yhtenä painopistealueena vuonna 2017 oli väärinkäytösten ennalta ehkäiseminen. Vuoden aikana tuli tietoon yksittäisiä väärinkäytösepäilyjä, joita yritysturvallisuus selvitti.

Keskossa otettiin loppuvuodesta 2016 käyttöön koko konsernin kattava SpeakUp-ilmoituskanava, jonka kautta henkilöstö ja yhteistyökumppanit voivat ilmoittaa K Code of Conductin vastaisesta toiminnasta. Vuonna 2017 SpeakUp-ilmoituskanavan kautta tuli 38 ilmoitusta, jotka liittyivät muun muassa esimiestoimintaan, myymälähenkilökunnan asiakaspalveluun sekä Keskon ja tavarantoimittajien väliseen yhteistyöhön.

Vuonna 2017 tietoon ei tullut korruption liittyviä oikeustapauksia, joissa Kesko-konserniin kuuluva yhtiö olisi ollut vastaajana.

Kilpailun rajoittaminen

206-1 Kilpailuoikeudellisten säännösten rikkomiseen, kartelleihin ja määrävän markkina-aseman väärinkäyttöön liittyvät oikeustoimet

Kesko Senukai Latvia sai 920 618 € suuruisen sakon kilpailuoikeussäännösten rikkomisesta elokuussa 2017.

Henkilöstön ja johdon väliset suhteet

402-1 Uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettava vähimmäisilmoitusaika

Kesko noudattaa kaikissa toimintamaissaan paikallista lainsäädäntöä. Suomessa uudelleenjärjestelytilanteita koskevat keskeiset säädökset on ilmaistu laissa yhteistoiminnasta yrityksissä, jonka mukaan uudelleenjärjestelytilanteissa työnantajan on ilmoitettava neuvottelujen perusteella harkittavista päätöksistä kohtuullisen ajan kuluessa. Kaupan alan työehtosopimuksessa ei ole määritelty uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettavia vähimmäisilmoitusaikoja.

Ruotsissa lakiin perustuva vähimmäisilmoitusaika organisaatiomuutostilanteissa on 8–24 viikkoa muutoksen luonteesta riippuen. Myöskään Ruotsissa noudatettavassa työehtosopimuksessa ei ole määritelty uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettavia vähimmäisilmoitusaikoja. Norjassa ei ole määritetty tarkkaa vähimmäisilmoitusaikaa organisaatiomuutostilanteissa, mutta sekä lain että työehtosopimuksen mukaan organisaatiomuutoksista tulee ilmoittaa henkilöstölle niin aikaisin kuin mahdollista.

Venäjällä lain mukaan uudelleenjärjestelytilanteista tulee ilmoittaa 8,5 viikkoa ennen niiden voimaan astumista. Suurissa organisaatiomuutoksissa, jotka koskevat yli 20 % henkilöstöstä, tulee myös viranomaisia tiedottaa 8–12 viikkoa aikaisemmin. Virossa ja Latviassa vähimmäisilmoitusaika uudelleenjärjestelytilanteissa on neljä viikkoa. Valko-Venäjällä vastaava ilmoitusaika on kahdeksan viikkoa. Näissä toimintamaissa ei ole työehtosopimuksia.

Kesko noudattaa kaikissa toimintamaissaan työläisissä säännöksissä määriteltyjä irtisanomisajkoja. Suomessa irtisanomisaika on kahdesta viikosta kuuteen kuukauteen riippuen työsuhteen pituudesta.

Syrjinnän kieltö

406-1 Syrjintätapaukset ja korjaavat toimenpiteet

Vuonna 2017 ei ollut vireillä yhtään syrjintätapausta.

Yhdistymisen vapaus ja työehtosopimukset

407-1 Toiminnot ja tavarantoimittajat, joiden osalta järjestäytymisvapaus ja kollektiivinen neuvotteluoikeus voivat olla uhattuna

Keskon EU-maissa (Suomi, Ruotsi, Viro, Latvia, Liettua, Puola) ja Norjassa olevissa toiminnoissa ei nähdä järjestäytymisvapauden tai kollektiivisen neuvotteluoikeuden olevan uhattuna.

Koko henkilöstöstä 44 % kuuluu työehtosopimusten piiriin.

Baltian maissa ja Puolassa ei toistaiseksi ole tehty sitovia, koko toimialan kattavia työehtosopimuksia.

Riskimaatavarantoimittajien työntekijöiden järjestäytymisen valvonta ja korjaustoimenpiteet sisältyvät sosiaalisen vastuun auditointeihin.

Ihmisoikeusarvioinnit

412-1 Toiminnot, joissa on toteutettu ihmisoikeusarviointi

Kesko julkaisi syyskuussa 2016 ihmisoikeuksiin liittyvän sitoumuksensa ja vaikutusarviointinsa [YK:n Yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden](#) mukaisesti.

Laajan selvityksen aikana kuultiin asiakkaiden, henkilöstön ja riskimaiden tehtaiden työntekijöiden näkemyksiä ihmisoikeuksista ja niiden toteutumisesta K-ryhmän toiminnassa. Selvityksen piiriin kuuluivat Keskon kaikkien toimialojen asiakkaat ja henkilöstö Suomessa. Riskimaaselvityksiä tehtiin Kiinassa, Intiassa, Bangladeshissa ja Filippiineillä. Lue lisää [Keskon sitoumuksesta ja vaikutusarvioinnista](#).

Ihmisoikeusarvioinnin jatkona Kesko julkaisi marraskuussa 2017 selvityksen tutkimusprojektista, jossa kartoitettiin viinirypäleiden tuotantoketjun työntekijöiden työoloja. Kohdemaiksi valittiin Brasilia, Etelä-Afrikka ja Intia. Tutkimuksessa selvisi, että työntekijöiden ihmisoikeudet ovat alttiita loukkauksille viinirypäleiden poiminnassa, pakkaamisessa ja kuljetuksessa. Kesko teki aloitteen amfori BSCI -auditointien laajentamiseksi myös riskimaiden logistiikkaan. [Lue lisää rypäleselvityksestä](#).

412-2 Henkilöstön ihmisoikeuskoulutukset

K Code of Conduct -toimintaohjeistus sisältää **ihmisoikeusosion**. Koko henkilöstölle suunnatun K Code of Conduct eLearning -koulutuksen oli vuoden 2017 lopussa suorittanut 8 867 henkilöä. K Code of Conductin tunnettuutta edistetään säännöllisesti viestinnällä ja K Code of Conduct -lähettiläiden pitämällä koulutustilaisuuksilla. Joulukuussa 2017 julkaistiin toimintamaiden intraneteissä #MeToo-kampanjaan liittyvä kirjoitus, jossa muistutettiin K Code of Conductin Kohtelemme toisiamme yhdenvertaisesti -toimintaohjeesta ja siitä, miten tulee toimia, jos havaitsee häirintää tai epäasiallista käytöstä työyhteisössään.

Vastuullisen hankinnan koulutustilaisuuksia jatkettiin vuonna 2017. Koulutuksissa käsiteltiin ihmisoikeuksien toteutumista globaaleissa hankintaketjuissa. Keskon päivittäistavara-kaupassa sekä rakentamisen ja talotekniikan kaupassa hankinnan parissa työskenteleville henkilöille järjestettiin yhteensä kolme koulutusta Suomessa. Lisäksi yksi koulutus pidettiin Kesko Onninen Purchasing Office -hankintatoimiston henkilökunnalle Shanghaissa Kiinassa. Koulutuksissa käytiin läpi amfori BSCI Code of Conduct -periaatteet, riskimaahan-kinnan varmentamisprosessi ja Keskon hyväksymät sosiaalisen vastuun auditointijärjestelmät. Koulutuksia jatketaan vuonna 2018.

Poliittinen vaikuttaminen

415-1 Poliittinen tuki

Vaalivuosina puolueille ja ehdokkaille annetaan tasapuolisesti mahdollisuus järjestää vaalitulaisuuksia K-ryhmän kauppojen piha-alueilla ja aulatilaisissa. Lisäksi Kesko voi osallistua sisällöllisiin perustein harkitusti ja tasapuolisesti puolueiden järjestämiin talous- ja veropoliittisiin seminaareihin.

Kesko ei jaa rahalahjoituksia poliittisille puolueille. Vuonna 2017 Kesko ei osallistunut puolueiden järjestämiin maksullisiin seminaareihin eikä julkaisut kaupallisia ilmoituksia puoluelehdissä.

Markkinointiviestinnän rikkomukset

417-3 Markkinointiviestintään liittyvien lakien, säännösten ja vapaaehtoisten periaatteiden rikkomukset

Keskossa seurataan jatkuvasti markkinointiviestintään liittyviä lainsäädännön muutoksia ja viranomaissuosituksia ja tiedotetaan niistä eri yksiköiden markkinointivastaavia.

Mainonnan eettisen neuvoston käsiteltävänä ei ollut vuonna 2017 yhtään Keskon tai sen tytäryhtiön mainosta, eikä vuoden aikana ollut lainsäädännön tai vapaaehtoisten periaatteiden rikkomuksia.

Kuluttaja-asiamies antoi kesäkuussa 2017 uhkasakolla tehostetun kieltopäätöksen Intersport Finland Oy:n tarjousmarkkinointia ajalla 8/2016-1/2017 koskeneessa asiassa.

Kesko Senukai Liettua sai vuonna 2017 viranomaisilta huomautuksen, koska oli lähettänyt yhdelle asiakkaalle suoramarkkinointia vastoin asiakkaan kieltoa.

Asiakkaiden yksityisyyden suoja

418-1 Asiakkaiden yksityisyyden suojan rikkomiseen ja asiakastietojen hävittämiseen liittyvät valitukset

Vuonna 2017 ei havaittu yhtään tietovuotoa tai muuta henkilötietojen loukkausta.

Määräystenmukaisuus

419-1 Lakien ja säädösten rikkomukset sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden osalta

Vuonna 2017 ei ollut lakien ja säädösten rikkomuksia sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden osalta.

GRI-lähestymistapa

Olennaiset näkökohdat

- Taloudelliset tulokset
- Välilliset taloudelliset vaikutukset
- Korruptionvastaisuus
- Kilpailun rajoitukset
- Määräystenmukaisuus
- Yhteiskunnallisiin vaikutuksiin liittyvien epäkohtien valitusmekanismit
- Asiakkaiden yksityisyyden suoja

Tuotamme taloudellista lisäarvoa

Keskossa taloudellisella vastuulla tarkoitetaan hyvää taloudenhoitoa, tehokasta resurssien käyttöä ja taloudellisen hyödyn tasaista ja pitkäjänteistä tuottamista eri sidosryhmille. Keskon toiminta tuottaa taloudellista hyötyä osakkeenomistajille, henkilökunnalle, kauppiaille, tavarantarjoajille ja palveluntoimittajille ja heidän työntekijöilleen, asiakkaille, kunnille ja valtioille.

K Code of Conduct ja maineenhallinta

Vastuullisuusnäkökulmien, kuten tuotteiden tuotannon ja hankinnan eettisyyden, työntekijöiden oikeudenmukaisen ja tasapuolisen kohtelun sekä ympäristönsuojelun, merkitys asiakkaille on entistä korostuneempi. Keskon suhtautuminen lahjontaan ja muihin väärinkäytöksiin on ehdottoman kielteinen. Vastuullinen toimintatapa on välttämätöntä luottamuksen rakentamiseksi Keskon, K-kauppojen, asiakkaidemme ja yhteistyökumppaneidemme välille.

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Kesko osallistuu aktiivisesti kaupan ja elinkeinoelämän järjestöjen toimintaan kotimaassa ja Euroopan Unionissa ja tarjoaa sitä kautta asiantuntemustaan yhteiskunnan kehittämiseen ja lainsäädäntötyöhön. Kesko ei jaa rahalahjoituksia poliittisille puolueille.

Asiakkaiden yksityisyyden suoja

Asiakkaiden henkilötietoja käsitellään muun muassa erilaisissa markkinoinnin toteuttamiseksi kerätyissä henkilörekistereissä ja verkkokauppojen asiakasrekistereissä. Lisäksi Kesko hallinnoi ja ylläpitää K-ketjujen ja K-Plussa-yhteistyökumppaneiden K-Plussa-kanta-asiakasohjelmaa. K-Plussa-kanta-asiakasohjelmasta kertyvän tiedon avulla pystymme kehittämään ja räätälöimään toimintaamme vastaamaan entistä paremmin asiakkaiden tarpeita. Asiakkaiden yksityisyyden suojasta huolehtiminen on meille ensiarvoisen tärkeää.

Politiikat ja sitoumukset

Laskentaperiaatteet

- Kesko-konserni noudattaa EU:ssa sovellettavaksi hyväksytyjä kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja (International Financial Reporting Standards, IFRS).

Hallinnointiperiaatteet

- Keskon päätöksentekoa ja hallintoa ohjaavat **Keskon arvot** ja **K Code of Conduct** -toimintaohjeisto. Päätöksenteossa ja hallinnossa noudatetaan Suomen osakeyhtiölakia,

julkisesti noteerattuja yhtiöitä koskevia säännöksiä, Keskon yhtiöjärjestystä, Keskon hallituksen ja sen valiokuntien työjärjestyksiä ja Nasdaq Helsinki Oy:n sääntöjä ja ohjeita. Yhtiö noudattaa 1.1.2016 voimaan tullutta hallinnointikoodia.

Riskienhallintaperiaatteet

- Keskon riskienhallintaa ohjaa Keskon hallituksen vahvistama **riskienhallintapolitiikka**.

Hyvän kauppataivan periaatteet

- Keskon päivittäistavarakauppa ja Kespro ovat sitoutuneet Hyvän kauppataivan periaatteisiin.

K Code of Conduct

- K Code of Conduct -ohjeiston avulla varmistamme, että kaikilla Keskona on sama näkemys arvoista ja periaatteista, jotka ohjaavat päivittäistä työtämme. Periaatteet ovat samat jokaiselle keskolaiselle kaikissa toimintamaissamme. Edellytämme vastuullista toimintatapaa myös yhteistyökumppaneiltamme.

Tietosuojapolitiikka

- Tietosuojapolitiikassa määritellään, kuinka kaikissa Kesko-konsernin toiminnoissa ja toimintamaissa pyritään varmistamaan henkilötietojen lainmukainen käsittely ja tietosuojan korkea taso.

Seuranta- ja valvontajärjestelmät

Taloudellinen raportointi ja suunnittelu

- Keskon taloudellinen raportointi ja suunnittelu perustuvat Kesko-konsernin johtamismalliin. Konsernin taloudellista kehitystä ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista seurataan koko konsernin kattavalla taloudellisella raportoinnilla.

Määräystenmukaisuus

- Keskona on käytössä compliance-ohjelmia, joilla varmistetaan, että keskolaiset tuntevat toimintansa kannalta keskeiset lait ja noudattavat niitä työssään. Kilpailulakien tunteminen ja noudattaminen on Keskolle ensiarvoisen tärkeää.

Väärinkäytösten estäminen

- Kesko-konsernin sisäinen tarkastus tarkastaa ja varmistaa johtamisen, valvonnan, riskienhallinnan ja hallinnoinnin toimivuutta ja tehokkuutta Kesko-konsernissa.

Keskon sisäinen tarkastus kiinnittää erityistä huomiota väärinkäytöksiä ja taloudellisia menetyksiä estävien kontrollien toimivuuteen. Kesko järjestää eri yhtiössään K Code of Conductia käsitteleviä tilaisuuksia, joissa käsitellään erityisesti korruptioon ja väärinkäytöksiin liittyviä aiheita.

Riskienhallinta

- Keskossa käytetään yhtenäistä riskien arviointi- ja raportointimallia. Liiketoimintatavoitteet ja -mahdollisuudet sekä määritelty riskinottohalu ovat lähtökohtia riskien tunnistamisessa. Riskit priorisoidaan riskin merkityksen mukaisesti arvioimalla riskin toteutumisen euromääräisiä vaikutuksia ja todennäköisyyttä. Toteutumisen vaikutusta arviotaessa otetaan huomioon euromääräisten vaikutusten lisäksi myös vaikutukset maineelle, ihmisten hyvinvoinnille ja ympäristölle. Riskienhallintatoimenpiteille nimetään vastuuhenkilöt, jotka vastaavat toimenpiteiden suunnittelusta, toteutuksesta ja seurannasta. Määritellyt toimenpiteet liitetään toimintasuunnitelmiin ja seurantoihin. Keskon sisäinen tarkastus on arvioinut vuosittain Keskon riskienhallintajärjestelmän toimivuutta ja tehokkuutta.

Asiakkaiden yksityisyyden suoja

- Eri käyttötarkoituksiin henkilötietolaissa määritellyillä perusteilla kerätyistä henkilötiedoista muodostuu erillisiä henkilörekistereitä. Esimerkiksi K-Plussa-kortin haltijoiden asiakastiedoista muodostuu henkilörekisteri, jota käytetään asiakkaan suostumuksella K-Plussa-järjestelmään liittyneiden yritysten asiakassuhteiden hoitamiseen, asiakasyhteydenpitoon ja markkinointiin. K-Plussa-asiakas voi kieltää tuote- tai tuoteryhmätasoisien ostotietojen yhdistämisen tunnistettuun asiakkuuteensa. Henkilötietolain mukainen rekisteriseloste on nähtävissä osoitteessa www.plussa.com.
- Rekisterinpitäjät huolehtivat siitä, että henkilötietoja käytetään vain rekisteriselosteissa kerrotulla tavalla. Yksittäistä asiakasta koskevia tietoja suojataan henkilöstölle annetuilla ohjeilla ja teknisillä järjestelmillä. Asiakastietoja ilmoitetaan ulkopuolisille tahoille ainoastaan lakiin perustuvan ilmoitusvelvollisuuden johdosta.

Vastuunjako ja resurssit

- Keskon Corporate Governance -rakenne on esitetty Keskon [hallinnointiperiaatteissa](#)
- Konsernin lakiasiat -yksikkö
- Sisäinen tarkastus -yksikkö
- Riskienhallinta ja yritysturvallisuus -yksikkö
- K Digital -yksikkö

Valitusmekanismit

Henkilökunta voi antaa palautetta ja esittää kysymyksiä toiminnasta paitsi omassa yksikössään myös suoraan ylimmälle johdolle Keskon intranetin kautta. Palautetta voi antaa nimellä tai nimettömänä.

SpeakUp on luottamuksellinen ilmoituskanava, joka on tarkoitettu ilmoittajan tietoon tulleiden rikos- ja väärinkäytösepäilyjen ilmoittamiseen silloin, kun tietoa ei voi jostakin syystä välittää suoraan Keskon vastuuhenkilöille.

Laskentarajat

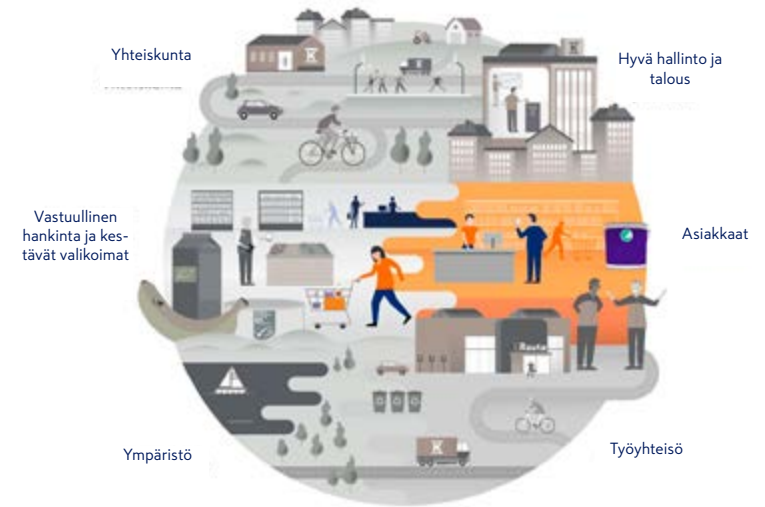
Hallinto	Kesko
Talous	Kesko

Asiakkaat

Tarjoamme kestäviä tuotteita ja monikanavaisia palveluja

- Helpotamme asiakkaiden arkea.
- Tarjoamme terveellisiä tuotteita ja hyvinvointia edistäviä palveluita.
- Kehitämme kauppaverkostomme monikanavaisuutta asiakkaiden odotuksia kuunnellen.
- Kannustamme asiakkaitamme kestäviin valintoihin.

KESKON VUOSI 2017

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2017	Tavoitteen edistyminen 2016	Tavoitteen edistyminen 2015
Keskustelu asiakkaiden kanssa	Käymme jatkuvaa vuoropuhelua asiakkaiden kanssa kaupoissa ja somekanavissa. Teemme asiakastytyväisyys- ja bränditutkimuksia ja kysymme asiakkaidemme mielipiteitä kehittäessämme vastuullisuustyötämme.	Asiakkaiden kuunteleminen ja palautteiden hyödyntäminen ovat Keskon strategiassa tärkeässä roolissa asiakaskokemuksen kehittämisessä. Asiakaspalautteen antamiseen tarjoamme päivittäistavara-kaupan asiakkaillemme helppokäyttöisen digitaalisen Hymy-kanavan . Hymy-kanavassa tapahtuu vuosittain noin miljoona asiakaskohtaamista. Kokeilemme Kylä-asiakasyhteisöä , uudenlaista tapaa saada asiakkaat proaktiivisesti mukaan erilaisten toimintojen ja palveluiden kehittämiseen. Lue lisää sidosryhmäpuheenvuorosta . Teetimme keväällä 2017 laajan kvalitatiivisen tutkimuksen ”K-ryhmän kilpailuetu ja väkevä vastuullisuus”. Tutkimuksella haettiin ymmärrystä siitä, mitä suomalaiset kuluttajat ymmärtävät kaupan alan yrityksen vastuullisella ja luotettavalla toiminnalla, ja oppeja hyödynnettiin K-ryhmän toiminnan kehittämisessä.	Ihmisoikeusarviointi tuotti hyvää tietoa asiakaspalvelun kehittämiseksi. Selvitämme saatujen ehdotusten toteuttamismahdollisuuksia. Teetimme päivittäistavara-kaupan asiantuntijoiden, kauppioiden, tavarantoimittajien ja K-Plussa-asiakkaiden keskuudessa laajan tutkimuksen vuoden 2017 ruokatrendeistä ja -ilmiöistä. Somekanavien merkitys asiakasvuorovaikutuksessa on kasvanut. Vuonna 2017 kuuntelemme asiakkaiden mielipiteitä yhä enemmän sekä teemme suunnitelmallisempaa ja kohdennetumpaa viestintää someyhteisöissä.	Osana Keskon ihmisoikeusarviointia kuulumme sidosryhmien näkemyksiä siitä, miten he kokevat ihmisoikeuksien toteutumisen esimerkiksi asiakastilanteissa. Nettikysely kohdistettiin sekä ns. valtaväestön edustajille että erityisryhmille. Kesko arvioitiin hieman suomalaista tavanomaista yritystä paremmaksi eri ihmisoikeuksien toteutumisessa. Erityisryhmien antamat arviot olivat kuitenkin joiltakin osin (esim. esteettömyys, saavutettavuus, henkilöstön monimuotoisuus) muuta väestöä selvästi alemmat.

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2017	Tavoitteen edistyminen 2016	Tavoitteen edistyminen 2015
Neuvontapalvelut asiakkaille	Tarjoamme asiakkaalle tietoa tuotteista ja palveluista monikanavaisesti.	<p>K-Raudan syyskuussa Suomessa lanseeraama Remonttineuvonta on esimerkki asiakkaille tarjotuista monikanavaisista neuvontapalveluista.</p> <p>K-Kuluttajapalvelu vastaa päivittäistavara-kaupan omia tuotemerkkejä (Pirkka, K-Menu, Euro Shopper) ja oman maahantuonnin tuotteita koskevista kuluttajapalautteista. K-Kuluttajapalvelu vastasi vuoden 2017 aikana yhteensä 22 218 yhteydenottoon.</p> <p>Asiakasviestinnässä keskeisiä kanavia ovat K-ryhmän somekanavat sekä Pirkka Media, jonka muodostavat Pirkka-lehti sekä digikanavat Pirkka.fi, Pirkka Facebook, Twitter ja Instagram. Pirkka-lehden lukijamäärä on 1,7 miljoonaa (Kansallinen Mediatutkimus syksy 2016 / kevät 2017).</p>	<p>Kesällä 2016 käyttöön otetun uuden asiakaspalautejärjestelmämme palautemäärät kasvoivat merkittävästi. K-ryhmän asiakaslehti Pirkka uudistui. K-Kuluttajapalveluun tuli vuoden aikana 19 619 yhteydenottoa.</p>	<p>K-Kuluttajapalvelu palvelee Pirkka-, K-Menu- ja Euro Shopper -tuotteita koskevilla palautteilla. K-Kuluttajapalveluun tuli vuoden aikana 19 770 yhteydenottoa. Hyvistä tuotteista ja vastuullisuusteista kerrottiin kaupassa ja markkinoinnissa K-vastuullisuuskonseptin ja sen tunnuslauseen "Tehdään hyvää. Yhdessä." avulla.</p>
Hyvinvointi	Tarjoamme terveyttä ja hyvinvointia edistäviä tuotteita ja palveluja.	<p>Aloitimme yhdessä lääkejakelija Oriolan kanssa kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kauppaketjun Hehkun rakentamisen. Tavoitteenamme on muodostaa Hehkusta 100 myymälän ketju sekä verkkokauppa. Laajennamme Hehkun toimintaa myös lääkemyyntiin, mikäli lainsäädäntö muuttuu. Ensimmäiset Hehkut avautuivat tammi-helmikuussa 2018.</p> <p>Liityimme Valtion ravitsemusneuvottelukunnan ravitsemussitoumukseen tekemällä kasvissitoumuksen. Kasvissitoumus kannustaa K-ruokakauppojen asiakkaita lisäämään kasvisten käyttöä seuraavien vuoteen 2020 asti ulottuvien toimenpiteiden avulla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vuoteen 2020 mennessä kasviproteiini tuotteita sisältävä vegehyll löytyy vähintään 400 K-ruokakaupasta. Vuonna 2017 erillinen vegehyll oli noin 250 K-ruokakaupassa. • Järjestämme vuosittain (2018-2020) K-ruokakaupoissa vähintään 250 kasviskampanjaa. Vuonna 2017 K-ruokakaupan ketjuissa järjestettiin lähes 240 kasviskampanjaa. • Lisäämme vuoteen 2020 mennessä valikoimiimme vähintään 50 uutta hedelmä- tai vihannestuotetta. Vuonna 2017 lisäsimme valikoimiimme 55 uutta hedelmä- ja vihannestuotetta. 	<p>K-Ruoka mobiiliin reseptihaun lisäksi sovellus ehdottaa käyttäjälle suosituimpia, sesongin raaka-aineista valmistettuja reseptejä. K-ruokakaupoissa otettiin käyttöön vegehyllijä. Tuotteiden reformulointilinjaukset (vähemmän suolaa, sokeria ja rasvaa) päivitetään vuonna 2017.</p> <p>Cello-sisä- ja ulkomaaleille myönnettiin Joutsenmerkki. Onninen Norja tarjoaa hyvinvointitekologiaan liittyviä ratkaisuja. Intersport järjesti erilaisia lajikouluja eri sesonkeina.</p>	<p>Vuonna 2015 K-ruoka.fissä toteutettiin Keveämpi arki -asiakasohjelma, joka koostui terveellistä elämää ja hyvinvointia edistävästä resepteistä ja vinkeistä. Intersportin järjestämät lajikoulut tarjosivat asiantuntijoiden vinkkejä, inspiroivaa sisältöä ja eritasoisille harrastajille suunniteltuja harjoitusohjelmia harjoittelun tueksi.</p>

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2017	Tavoitteen edistyminen 2016	Tavoitteen edistyminen 2015
Kestävä kulutus	Autamme asiakkaita tekemään kestäviä valintoja.	<p>Muovilinjauksemme mukaisesti luomme toimintamalleja, jotka estävät muovin päätyksen vesistöihin ja muualle luontoon. Lisäämme tietoisuutta muovijätteen ympäristövaikutuksista aktiivisella viestinnällä asiakaskanavissa ja kaupoissa. Poistimme ympäristölle haitalliset mikromuovirakeet kaikista omien merkkien kosmetiikkatuotteistamme vuonna 2017. Muutamme kaikki omien merkkien pesuaineet mikromuovittomiksi vuoden 2018 aikana. Pirkka ESSI Kiertokassit tulivat K-ruokakauppojen ostoskassien valikoimiin alkuvuonna 2017. Niiden valmistuksessa on käytetty yli 90 % kierrätysmateriaalia, josta noin puolet on kotitalouksilta erilliskerättyä muovipakkauksjätettä.</p> <p>Vuonna 2017 osallistuimme toista kertaa järjestettyyn Kinkkutemppu-kampanjaan, jossa kinkun paistorasvoista tehdään uusiutuvaa dieseliä. K-Citymarketeihin palautettiin noin 117 000 kotitalouden rasvatölkit, joka vastasi 81 % koko keräysmäärästä.</p> <p>Vuonna 2017 toimimme valikoimiimme kaksi Itämeren ympäristökuormaa pienentävää tuotetta: Itämeren lahnasta valmistetun Pirkka saaristolaiskalapihvin ja Suomessa kasvatetun Pirkka Parhaat Benella kirjolohen, jonka rehun raaka-aineena käytetään Itämerestä pyydettyä silakkaa ja kilohailia.</p>	<p>K-ryhmällä on Suomen kattavin lähikauppaverkosto. Tarjoamme laajan maksuttoman sähköautojen latausverkoston. Osallistuimme Kinkkutemppu-kampanjaan, jossa kinkun paistinrasvoista tehdään uusiutuvaa dieseliä. K-ruokakaupat olivat mukana Kuluttajaliiton Hävikkiviikko-kampanjassa. Pirkka ESSI Kiertokassit tulivat K-ruokakauppojen valikoimiin vuoden 2017 alussa. K-ruokakaupoissa otettiin käyttöön vegehylyjä, johon kootaan kasviproteiinituotteet.</p> <p>Julkaisimme soijalinjauksen ja sitouduimme siihen, että vuoteen 2020 mennessä kaikki omien merkkienme tuotantoketjussa käytetty soija on vastuullisesti tuotettua, RTRS- tai ProTerra-sertifioitua soijaa. Julkaisimme muovilinjauksen ja sitouduimme muovikassien kulutuksen vähentämiseen tähtääviin toimenpiteisiin.</p>	<p>K-vastuullisuuskonseptin Tehdään hyvää. Yhdessä. -teema oli olennaisena osana mukana K-ruokakauppojen sekä rauta- ja maatalouskauppojen viestinnässä ja markkinoinnissa. Rautakaupamme tarjosivat asiakkailleen energiatehokkaita ja ympäristöystävällisiä tuotteita ja palveluja. K-ruokakaupat olivat mukana Kuluttajaliiton Hävikkiviikko-kampanjassa.</p> <p>VV-Auto oli mukana Trafirin järjestämässä autojen romutuspalkkiokokeilussa. Autokaupan mallistoihin tuli lisää sähkö- ja hybridautoja.</p> <p>Uutena palveluna asiakkaille aloitimme sähkö- ja hybridautojen latauspisteiden rakennuttamisen merkittävimmille kauppapaikoille.</p>

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2017	Tavoitteen edistyminen 2016	Tavoitteen edistyminen 2015
Digipalvelut	Tarjoamme K-ryhmän asiakkaille parhaat digitaaliset palvelut kaikilla toimialoilla.	<p>Hyödynnämme tekoälyä palveluiden tuote- ja sisältösuosituksissa ja panostamme digipalveluiden asiakaskokemuksen kehittämiseen. Uusimpia ominaisuuksia K-Ruoka-mobiilisovelluksessa ovat tuotetiedot ja ruoan ostaminen verkkokaupan kautta. Avasimme täysin uudistetun ruoan verkkokaupan sekä uudet verkkokaupat Onniselle ja K-Raudalle Suomessa. Autokaupan Caara.fi-palvelu laajentui uudella Caara Go -palvelulla, josta voi hankkia auton väliaikaiseen käyttöön, kuukaudeksi tai vuodeksi etukäteen sovitulla kuukausihinnalla.</p> <p>Lanseerasimme Opiskelijan K-Plussa -ohjelman, joka tarjoaa korkeakouluopiskelijoille muun muassa 5 %:n ostohyvityksen K-ruokakaupoista. Ohjelmaan liittyi parin ensimmäisen kuukauden aikana noin 20 000 opiskelijaa.</p> <p>Aloitimme suomalaisen ruoan verkkokaupan Kiinassa yhdessä verkkokauppatoimija Alibaban kanssa. Viemme suomalaisia elintarvikebrändejä ja omia Pirkka-tuotteitamme Kiinan kasvaville markkinoille.</p>	<p>Paikallisesti toimivia ruoan verkkokauppoja sekä Tilaa ja nouda -palveluja tarjoaa lähes 100 K-ruokakauppaa ympäri Suomen. Kaikissa K-Raudoissa toimii verkkokauppa kotiintoitimuksella ja Tilaa ja nouda -periaatteella.</p> <p>Kehitimme edelleen K-Ruoka-mobiilisovellusta. Kehitimme rautakaupan ja Onnisen yritysasiakkaille yhteistä verkkokaupparatkaisua. Avasimme uudenlaisen vaihtoautojen verkkokaupan, Caara.fi:n.</p> <p>Perustimme K Digital -yksikön ja rekrytoimme kymmeniä uusia digiammatillaisia. K Digital Trainee -ohjelman käyneet viisi traineeta sijoituivat digitehtäviin K-ryhmään.</p>	<p>Kauppojen Tilaa ja nouda -palvelut yleistyivät. Julkaisimme K-ruoka-mobiilisovelluksen, joka tarjoaa henkilökohtaisia etuja ja kauppakohtaisia tarjouksia sekä älykkään ostoslistan. Sotkan verkkokauppa avattiin.</p>
Tiedolla johtaminen	Jokainen K-kauppa on paikallisen asiakaskysynnän ja -tiedon mukaan räätälöity.	Rakensimme kolme uutta kaupan tiedolla johtamista tukevaa sovellusta kaikille K-ruokakaupoille. Uudet työkalut, yhdessä aiemman kauppakohtaista liikeidea tukevan, asiakasdataan perustuvan sovelluksen kanssa, parantavat selkeästi kaupan kyvykkyyttä johtaa kauppaa asiakasymmärryksen ja datan avulla. Kaupan johtamiseen tarkoitettujen uusien työvälineiden käyttäjämäärä on vuodessa kolminkertaistunut.	<p>Kauppiaiden käyttöön tuli uusi mm. asiakasdataan perustuva sovellus, joka toimii kaupan johtamisen tukena sekä tarjoaa työkalun kohdennettujen valikoimien ja markkinoinnin tekemiseen.</p> <p>Uudistamme K-ruokakauppaketjuja. Uudistamme koko hypermarket-konseptimme ja lähes kaikki K-Citymarketit vuoteen 2018 loppuun mennessä. Uudistamme K-Raudan brändin kaikissa toimintamaissa vaiheittain.</p>	K-Myllypurossa testattiin vuoden aikana kymmeniä erilaisia asioita ja toimintamalleja. Testikaupan alueen asiakkailta ja asiakasraadilta kerättiin säännöllisesti palautetta. Asiakkaiden toiveet olivat lähtökohtana sille, että testikauppa muutettiin K-supermarketiksi elokuussa 2016. K-Myllypuro-testikaupasta saatuja kokemuksia hyödynnettiin K-Market-uudistuksen suunnittelussa.
	Asiakastietoon pohjautuvalla markkinoinnilla tarjoamme asiakkaalle kaupan alan parhaan asiakaskokemuksen.	Jatkoimme systemaattisesti K-ryhmän markkinoinnin kehittämistä. Automatisoimme markkinoinnin prosesseja ja panostimme markkinointitekniikoiden kehittämiseen ja hyödyntämiseen entistä enemmän. Tavoitteenamme on hyödyntää markkinoinnissamme entistä paremmin asiakasdataa, jotta tarjoamme asiakkaillemme entistä paremman ja henkilökohtaisemman asiakaskokemuksen. Vuonna 2016 käynnistimme ohjelmallisen asiakasdatalla kohdennetun markkinoinnin tekemisen oman asiantuntijatiimimme voimin ja noin puolet digitaalisesta mainonnasta onkin jo ohjelmallista mainontaa.	Laajensimme K-ryhmän asiakasdatalla kohdennetun markkinoinnin tekemistä ja käynnistimme ohjelmallisen markkinoinnin tekemisen oman asiantuntijatiimimme voimin. Asiakastietoa hyödyntämällä tarjoamme asiakkaille entistä henkilökohtaisempaa, vuorovaikutteista ja monikanavaista palvelua. Uudistunut K-Plussa-kanta-asiakaskortti tuo asiakkaille henkilökohtaisesti kohdennettuja etuja. Kehitimme K-Ruoka-mobiilisovellusta edelleen.	Ostohistoriaan pohjautuvan henkilökohtaisen markkinoinnin myötä asiakkaat saivat heille itselleen paremmin osuvia etuja. Asiakkaille lähetettiin oston jälkeisiä palveluviestejä, asiakaskyselyitä tai henkilökohtaisia tarjouksia asiakkaiden valitseman kanavan kautta.

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2017	Tavoitteen edistyminen 2016	Tavoitteen edistyminen 2015
Lisäpalvelut kaupan yhteydessä	<p>Autamme asiakasta vaivattomaan asiointiin.</p> <p>GRI 203-1</p>	<p>Tarjoamme asiakkaille mahdollisuuden pakkausmuovin kierrättämiseen K-kauppojen yhteydessä olevissa 173 Rinki-ekopisteessä. Asiakkaidemme arkea helpottavat itsepalvelukassat ovat käytössä jo sadoissa K-ruokakaupoissa.</p>	<p>K-ruokakauppojen yhteydessä oli 396 kuluttajapakkausten kierrätykseen tarkoitettua Rinki-ekopistettä, joista 160:ssa kerättiin myös muovia. Usean ekopisteen yhteydessä otettiin vastaan myös keräyspaperia ja käytöstä poistettuja vaatteita. Kaikissa K-ruokakaupoissa otettiin vastaan pantillisia juomapakkauksia.</p> <p>Keskeisiä lähipalveluja K-ruokakaupoissa olivat Postin palvelupiste 327:ssä, Matkahuollon pakettipiste 568:ssä, DHL:n palvelupiste 27:ssä, Postin pakettiautomaatti 144:ssä ja Osta & Nosta -käteisnostopalvelu 1 011 K-ruokakaupassa. Tarjoamme laajan maksuttoman sähköautojen latausverkon. Liiteri-kokeilu testasi K-Raudan työvälineiden vuokrauspalvelua.</p>	<p>K-ruokakauppojen yhteydessä oli 255 kuluttajapakkausten kierrätykseen tarkoitettua ekopistettä. Muovia kerättiin 38 ekopisteessä. Usean ekopisteen yhteydessä otettiin vastaan myös keräyspaperia ja käytöstä poistettuja vaatteita. Kaikissa K-ruokakaupoissa otettiin vastaan pantillisia juomapakkauksia. Posti ja DHL laajensivat palveluita K-ruokakauppoihin. DHL Express ja K-ryhmä aloittivat yhteistyön, jossa ruoka- ja rautakauppoihin tulee 250–300 DHL:n palvelupistettä eri puolille Suomea. K-kauppojen yhteydessä oli 137 SmartPost-pakettiautomaattia.</p>

Kauppaverkosto

203-1 Infrastruktuuri-investoinnit sekä tarjotut yleishyödylliset palvelut

Kesko toimii päivittäistavarakaupassa, rakentamisen ja talotekniikan kaupassa sekä autokaupassa. Keskon ketjutoimintaan kuului vuonna 2017 noin 1 800 kauppa Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Liettuassa, Puolassa, Valko-Venäjällä ja Venäjällä. Kerroimme 16.2.2018 luopuvamme Venäjän rautakaupasta.

Keskon pääasiallinen liiketoimintamalli Suomen markkinoilla on ketjuliiketoimintamalli, jossa itsenäiset K-kauppiat harjoittavat vähittäiskauppaa Keskon vähittäiskauppaketjuissa. Kauppiasliiketoiminnan osuus Keskon liikevaihdosta vuonna 2017 oli 43 %. Vuoden 2017 lopussa Keskona oli yhteistyökumppanina yli 1 100 itsenäistä K-kauppiasyrittäjää. Kesko ja K-kauppiat muodostavat K-ryhmän, jonka vähittäismyynti (pro forma) vuonna 2017 oli noin 13 miljardia euroa (alv 0 %). K-ryhmä työllistää noin 42 000 henkilöä.

Suomen ulkopuolella liiketoiminta on pääsääntöisesti omaa vähittäiskauppaa ja yritysasiakaskauppaa. Yritysasiakaskaupan osuus Keskon liikevaihdosta vuonna 2017 oli 35 %. Keskon oman vähittäiskaupan osuus liikevaihdosta oli 22 %.

Keskona on Suomessa kattava K-ruokakauppaverkosto. Suurimmasta osasta Suomen kuntia löytyy K-ruokakauppa. K-ruokakaupoissa käy päivittäin noin 1,2 miljoonaa asiakasta.

K-ruokakauppojen sijoittuminen kunnittain 31.12.2017

- 10 kauppa tai enemmän 23 kpl 7,4 %
- 7-9 kauppa 17 kpl 5,5 %
- 5-6 kauppa 23 kpl 7,4 %
- 3-4 kauppa 39 kpl 12,5 %
- 2 kauppa 58 kpl 18,6 %
- 1 kauppa 112 kpl 36,0 %
- Ei K-ruokakauppaa 39 kpl 12,5 %

Varsinkin kasvukeskusten ulkopuolella kauppa voi tarjota yleishyödyllisiä palveluita, joiden saatavuus muuten saattaa olla hankalaa. Vuonna 2017 K-ruokakauppojen yhteydessä oli:

- Yli 1 200 kaupassa käteisen rahan nostopalvelu
- Yli 800 kaupassa paketti- ja postipalveluita.

Kauppapaikkaverkosto on K-ryhmän strateginen kilpailutekijä. Vuonna 2017 Keskon kauppapaikkainvestoinnit olivat 256 milj. euroa (2016: 217 milj. euroa). Keskon merkittävin viimeaikainen kauppapaikkahanke on Helsingin Itäkeskuksen uusi kauppakeskus, Easton Helsinki. Investoinnin arvo on 100 miljoonaa euroa. Sen työllistämisaikutus oli noin 250 henkilötyövuotta kahden vuoden ajan. Lokakuussa 2017 avattu Easton Helsinki tarjoaa alueen asiakkaille Helsingin parhaan ja monipuolisimman ruokamaailman, niin paikan päällä kuin verkossa. Easton on edelläkävijä digitaalisten ja fyysisten kanavien ja palvelumuotojen yhdistämisessä. Uusi kauppakeskus liikkeineen tarjoaa työtä noin 300 henkilölle.

Jätteiden lakisäätteisten kierrätysvelvollisuuksien lisäksi K-kaupat tarjoavat seuraavia kierrätyspalveluita:

- Kestopuun keräys.
- Vaatteiden keräys.

Jätetilastot löytyvät kohdasta [306-2 Jätteet](#).

Keskon tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin on esitelty Vastuullisuusohjelman kohdassa [Yhteiskunta](#).

GRI-lähestymistapa

Olennaiset näkökohdat ja laskentarajat

- Asiakkaiden terveys
- Tuoteturvallisuus

Politiikat ja sitoumukset

K-vastuullisuuskonseptin avulla kerrotaan kaupan vastuullisuusteosta sekä autetaan asiakasta tekemään terveellisiä ja kestäviä valintoja helposti. K-vastuullisuuskonsepti on käytössä K-ruokakaupoissa ja K-Rauta-kaupoissa.

Asiakkaiden tarpeet ja kulutuskäyttäytyminen muuttuvat voimakkaasti uusien sähköisten palveluiden ja erityisesti mobiilipalveluiden käytön myötä. Keskon keskeisenä strategisena tavoitteena on palvella sen kaikkien toimialojen asiakkaita hyödyntämällä mobiilipalveluiden, verkkopalveluiden ja digitaalisen markkinoinnin mahdollisuudet.

Seuranta- ja valvontajärjestelmät

Keskon tuotetutkimusyksikön laboratorio valvoo K-ruokakauppojen ja K-Citymarketien myymien päivittäis- ja käyttötavaroiden turvallisuutta ja laatua.

Tuotetutkimusyksikössä toimii laboratorion lisäksi koekeittiö ja K-Kuluttajapalvelu. Koekeittiössä muun muassa arvioidaan tuotteita aistinvaraisesti ja testataan niiden valmistusominaisuuksia. Kuluttajapalvelusta saa tietoa Pirkka-tuotteista: tuotepalautteiden lisäksi asiakkaat kysyvät muun muassa tuotteiden alkuperästä, ainesosista, niiden soveltuvuudesta eri käyttäjille sekä käyttö- ja valmistusohjeita.

Vastuunjako ja resurssit

- Keskon toimialat
- Keskon tuotetutkimusyksikkö
- K-kaupat

Ohjelmat, politiikat, tavoitteet

Keskon päivittäistavarakaupan markkinointiyksikön kotitalousopettajat kehittävät ja testaavat vuosittain satoja uusia ruokareseptejä. K-ruoka.fi-sivuston reseptipalvelun resepteille on laskettu valintoja helpottavat ravintosisällöt.

Rautakauppatoiminnoissa vastuullisen toiminnan arviointi sisältää kaupan vuosittaisen itsearvioinnin, vastuullisen kaupan konseptissa määritellyt kriteerit sekä ulkopuolisen tahon tekemän vastuullisuusauditoinnin määritellyn otannan mukaisesti. Audittoija raportoi tuloksista kaupalle ja Keskolle. Ruokakauppatoiminnoissa on käytössä Hymy-laatukselmuksjärjestelmä.

Keskon ketjujen palvelutasoa, tunnettuutta ja ketjuihin liittyviä mielikuvia seurataan säännöllisesti kuluttajille suunnatuilla bränditutkimuksilla kaikilla tavara-aloilla. Samoin toimitaan K-Plussa-kanta-asiakasjärjestelmän ja päivittäistavarakaupan omien merkkituotteiden kanssa. Ruokakaupassa ja rautakaupassa mitataan myös kauppataason asiakastytyväisyyttä asiakastytyväisyystudkimuksilla ja mystery shopping -menetelmällä.

Valitusmekanismit

- Plussa.com
- K-Kuluttajapalvelu
- Ketjujen asiakaspalautejärjestelmät

Laskentarajat

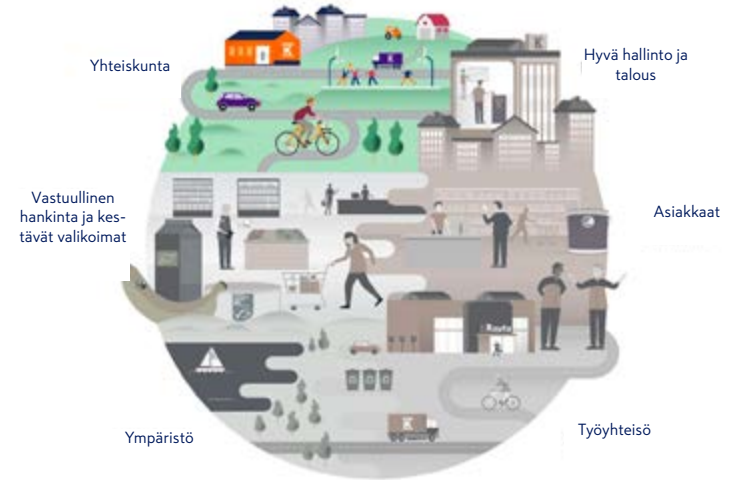
Asiakkaiden terveys ja turvallisuus	Kesko-konserni – omat merkkituotteet ja oma maahantuonti
Tuote- ja palvelutiedot	Kesko-konserni – omat merkkituotteet ja oma maahantuonti
Markkinointiviestintä	Kesko-konserni
Määräystenmukaisuus	Kesko-konserni

Yhteiskunta

Rakennamme yhdessä parempaa yhteiskuntaa

- Luomme kumppanuuksia ja osallistumme paikallisyhteisöjen kehittämiseen.
- Kehitämme toimintaamme vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa.

KESKON VUOSI 2017

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2017	Tavoitteen edistyminen 2016	Tavoitteen edistyminen 2015
Paikallinen tuotanto	Tuemme paikallisia tuottajia. GRI 204-1	Järjestimme eri puolella Suomea yhteensä kuusi Lähiruokatreffit-tapahtumaa, joissa alueen K-ruokakauppiat ja paikalliset tuottajat tapasivat ja rakensivat yhteistyötä. K-ruokakaupoissa oli myynnissä 10 Tuottajalle kiitos -tuotetta. Yhteensä myytiin noin kuusi miljoonaa Tuottajalle kiitos -tuotetta, joista tilitämme suomalaisille ruoantuottajille yli 350 000 euron lisätuen. K-ruokakauppojen Entistä parempaa Suomesta -kampanjassa kannustettiin ostamaan suomalaisia tuotteita. K-ryhmä toimi MTK 100 -juhlavuoden valtakunnallisena yhteistyökumppanina . Julkaisimme sosiaalisen median kanavissamme Yhteisiä kasvutarinoita , jotka kertoivat tuottajien, paikallisyrittäjien ja K-kauppioiden kasvua luoneesta yhteistyöstä.	K-ruokakaupat, K-Raudat ja Rautiat olivat mukana Sinivalkoinen jalanjälki -kampanjassa. Järjestimme Lähiruokatreffit kuudella paikkakunnalla. K-ruokakaupoissa oli myynnissä 12 Pirkan Tuottajalle kiitos -tuotetta , joista maksoimme lisätuen suoraan tuottajille. Vuonna 2017 toimimme MTK 100 -juhlavuoden valtakunnallisena pääyhteistyökumppanina .	K-ruokakaupat, K-citymarket Oy (käyttötavara), K-raudat ja Rautiat olivat mukana Sinivalkoinen jalanjälki -kampanjassa. Järjestimme Lähiruokatreffit kuudella paikkakunnalla. Loimme Tuottajalle kiitos -toimintamallin, jolla halusimme kiinnittää huomiota tuottajien asemaan ja parantaa kotimaisen tuotannon arvostusta.

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2017	Tavoitteen edistyminen 2016	Tavoitteen edistyminen 2015
Lahjoitukset, sponsorointi ja hyväntekeväisyyskampanjat	<p>Olemme mukana hankkeissa, jotka liittyvät lapsiperheiden arkeen, edistävät elämisen laatua ja kestäväää kehitystä.</p> <p>GRI 201-1</p>	<p>Elokuussa 2017 aloitimme ympäristöjärjestö WWF:n kanssa laajan, monivuotisen K-Kalapolut-yhteistyön Suomen uhanalaisten vaelluskalakantojen pelastamiseksi ja palauttamiseksi. Lue lisää kohdasta 304-3.</p> <p>Jatkoimme yhteistyötä Plan International Suomen kanssa Thaimaan kalateollisuuden vastuullisuuden ja siirtotyöläisten aseman parantamiseksi. Plan-yhteistyöstä on sovittu vuosiksi 2015–2018.</p> <p>K-kauppiasliiton ja Keskon yhteisen Pieni suuri teko -toimintamallin avulla nostamme asiakkaille merkityksellisiä vastuullisuustekoja enemmän esille. Katso Ainon tupa ja Tomin tarina -videot.</p> <p>Olimme mukana Hyvä Joulumieli -keräyksessä ja Pelastusarmeijan Joulupata-keräyksessä. Intersport Suomi osallistui Nenäpäivä-kampanjaan. K-ruokakaupat ovat olleet jo 10 vuotta mukana Pampersin ja UNICEFin rokotekampanjassa ja ovat lahjoittaneet lähes 10 miljoonaa rokotetta UNICEFin jäykkäkouristuksen vastaiseen ohjelmaan. K-ruokakaupat osallistuivat Syöpäsäätiön Roosa nauha -kampanjaan lähes 450 000 euron lahjoitussummalla. Pirkan ja Suomen Koripalloliiton yhteistyö jatkui, ja yli 40 000 lasta on liikkunut Pirkka Pikkusudet -tapahtumissa vuosina 2015–2017.</p> <p>K-Plussa-asiakkaat voivat lahjoittaa Plussa-rahansa hyväntekeväisyyteen.</p>	<p>Olimme mukana Nenäpäivä-kampanjassa, Hyvä Joulumieli -keräyksessä ja Pelastusarmeijan Joulupata-keräyksessä. Suomen K-Rauta ja Naisten Pankki käynnistivät yhteistyön, jonka tavoitteena on auttaa ugandalaisia naisia yrittäjyyden alkutaipaleella. K-ruokakaupat osallistuivat UNICEFin ja Pampersin kansainväliseen rokotekampanjaan ja keräsivät varat lähes 900 000 jäykkäkouristusrokotteeseen. Osallistuimme Roosa nauha -kampanjaan aiempaa isommalla panostuksella. K-ruokakauppojen pullonpalautusarpajaisten tuotot käytettiin Pelastakaa Lapset ry:n Eväitä Elämälle -ohjelmaan. Järjestimme yhdessä Koripalloliiton kanssa koripallotapahtumia yli 10 000 lapselle ympäri Suomea. Jatkoimme yhteistyötä Planin kanssa Thaimaan kalateollisuuden vastuullisuuden ja siirtotyöläisten aseman parantamiseksi; yhteistyöstä on sovittu vuosiksi 2015–2018. K-Plussa-asiakkaat voivat lahjoittaa Plussa-rahansa hyväntekeväisyyteen.</p>	<p>Olimme mukana Nenäpäivä-kampanjassa, Hyvä Joulumieli -keräyksessä, Pelastusarmeijan Joulupata-keräyksessä ja Roosa nauha -kampanjassa. K-ruokakaupat osallistuivat UNICEFin ja Pampersin kansainväliseen rokotekampanjaan. K-ruokakauppojen pullonpalautusarpajaisten tuotot käytettiin Pelastakaa Lapset ry:n Eväitä Elämälle -ohjelmaan. K-ruokakaupat järjestivät yhteistyössä Koripalloliiton kanssa alakouluikäisille koripallotapahtumia ja Pikkusudet-koripallokouluja ympäri Suomen. Aloitimme Planin kanssa yhteisen tutkimushankkeen kambodzhalaisien siirtotyöläisten asemasta Thaimaassa.</p>

Välilliset taloudelliset vaikutukset

201-1 Taloudellisen lisäarvon syntyminen ja jakautuminen – Tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin

KESKON TUKI YLEISHYÖDYLLISIIN TARKOITUKSIIN

1 000 €	2017	2016	2015
Kansalais-, ympäristö- ja muut järjestöt	231	412	555
Urheilu (aikuiset)	1 145	891	721
Nuorisourheilu ja muu nuorisotyö	144	56	64
Tiede, tutkimus ja koulutus	50	67	61
Kulttuuri	32	14	32
Terveys	459	270	12
Veteraanijärjestöt ja maanpuolustus	113	3	5
Poliittiset puolueet ja järjestöt	-	-	8
Yhteensä	2 174	1 713	1 457

Lisäksi K-kaupoissa sijaitsevien Veikkaus Oy:n myyntipisteiden pelimyyntistä Veikkaus tuloutti opetus- ja kulttuuriministeriölle, sosiaali- ja terveysministeriölle sekä maa- ja metsätalousministeriölle yhteensä arviolta 105–110 miljoonaa euroa. Arvion perusteena on käytetty laskennallista keskimääräistä osuutta pelieuron jakautumisesta vuonna 2017. Suomen rahapeliyhtiöiden 1.1.2017 tapahtuneen yhdistymisen vuoksi luku ei ole vertailukelpoinen edellisvuosiin. Arvion on laskenut Veikkaus Oy. Maa- ja metsätalousministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö jakavat tuoton kokonaisuudessaan tuhansille avustuskohteille ympäri Suomea.

204-1 Ostot paikallisilta toimittajilta

Kesko arvioi tuottamaansa taloudellista hyötyä raportoidulla ostot toimintamaittain ja yhtiön kotimaan mukaan. Kesko raportoi myös sekä Keskon että K-kauppioiden suorat tavarastoostot Suomessa maakunnittain.

Keskon toiminnan tuottamasta taloudellisesta hyödyistä pääosan – noin 84 % Keskon liikevaihdosta – saavat tavarantoimittajat, joilta vuonna 2017 ostettiin 9,0 miljardilla eurolla. Keskon kaikkien yhtiöiden ostot Suomessa toimivilta tavarantoimittajilta olivat 5 821 milj. euroa eli 65,0 % (2016: 65,9 %) konsernin kaikista ostoista.

Keskolla oli vuonna 2017 noin 26 300 sellaista tavarantoimittajaa, joilta ostettiin vuoden aikana vähintään 1 000 eurolla. Näistä noin 12 600 toimi Suomessa, noin 10 900 Keskon muissa toimintamaissa ja noin 2 800 muualla.

Kymmenen suurimman tavarantoimittajan osuus konsernin tavarastoista oli 26,4 % (2016: 24,3 %) ja sadan suurimman 59,8 % (2016: 54,4 %). Kymmenen suurimman joukossa oli seitsemän suomalaista elintarvikealan yritystä, yksi Suomessa toimiva tuontiyritys ja kaksi saksalaista autovalmistajaa.

Kesko-konsernin suomalaisten yhtiöiden tavarastoostot olivat yhteensä 7 175 milj. euroa. Näistä ostoista 80,5 % tehtiin Suomessa toimivilta tavarantoimittajilta ja 19,5 % muualta. Huomioitavaa on, että osa Suomessa toimivista tavarantoimittajista on maahantuontiyhtiöitä, joiden toimittamien tavaroiden alkuperää ei voida tilastoida luotettavasti.

KESKON OSTOT TOIMINTAMAITTAIN VUONNA 2017

	Tavarantoimittajia toimintamaissa		Tavarantoimittajia muissa maissa		Ostot tavarantoimittajilta	
	kpl	milj. €	kpl	milj. €	milj. €	%
Suomi	12 330	5 773	2 525	1 402	7 175	80,5 %
Ruotsi	2 251	248	246	43	291	85,2 %
Norja	1 739	574	198	14	592	97,6 %
Viro	1 094	67	488	59	547	53,4 %
Latvia	815	26	431	48	479	35,1 %
Liettua	433	115	221	225	340	33,9 %
Puola	1 066	136	64	7	143	95,1 %
Venäjä	1 330	133	40	6	139	95,5 %
Valko-Venäjä	702	49	368	35	403	58,5 %
Yhteensä	21 760	7 122	4 581	1 839	9 011	79,5 %

KESKON OSTOT VUONNA 2017 YHTIÖIDEN KOTIMAIDEN JA TAVARANTOIMITTAJIEN KOTIMAIDEN MUKAISESTI JAOTELTUINA

Yhtiön kotimaa	Tavarantoimittajan kotimaa										
Milj. €	Suomi	Ruotsi	Norja	Viro	Latvia	Liettua	Puola	Venäjä	Valko-Venäjä	Muut maat	Yhteensä
Suomi	5 773	157	10	45	5	7	20	1	6	1 152	7 175
Ruotsi	14	248	5	1	-	0	4	-	-	18	291
Norja	0	9	574	0	-	-	-	0	-	4	588
Viro	15	2	1	67	5	2	6	-	-	28	126
Latvia	7	0	-	4	26	1	2	0	0	33	73
Liettua	9	1	0	11	30	115	40	2	4	130	341
Puola	1	0	-	-	0	-	136	-	-	6	143
Venäjä	3	-	-	1	-	-	0	133	-	3	140
Valko-Venäjä	0	0	-	-	0	1	4	15	49	14	84
Yhteensä	5 821	418	590	129	65	128	213	151	59	1 388	8 961

Kesko kasvattaa aktiivisesti paikallisten ostojen määrää ja kannustaa K-kauppiaita ottamaan valikoimiin lähellä tuotettuja tuotteita. K-kauppioiden suorat ostot maakunnista vuonna 2017 olivat yhteensä 748,4 miljoonaa euroa.

KESKON JA K-KAUPPIAIDEN TUOTTAMA TALOUDELLINEN HYÖTY SUOMEN MAAKUNTIIN VUONNA 2017

Maakunta	Keskon tavarastot	K-kauppioiden suorat tavarastot	Keskon ja K-kauppioiden investoinnit ¹	Keskon maksamat palkat	K-kauppioiden maksamat palkat	K-kauppioiden maksamat verot	Yhteensä
Milj. €							
Ahvenanmaa	38,7	-	0,0	0,2	-	-	39,0
Etelä-Karjala	8,6	12,7	6,9	6,8	12,1	0,5	47,6
Etelä-Pohjanmaa	237,1	41,6	7,3	6,0	12,9	0,9	305,9
Etelä-Savo	47,5	16,5	7,0	5,1	11,6	1,3	88,9
Kainuu	9,3	9,1	2,4	1,8	6,3	0,5	29,4
Kanta-Häme	58,3	35,9	7,4	7,0	12,0	0,9	121,5
Keski-Pohjanmaa	54,4	18,0	2,0	2,3	4,7	0,5	82,0
Keski-Suomi	61,9	28,2	9,4	10,9	19,3	1,7	131,3
Kymenlaakso	41,0	17,1	9,8	7,9	10,9	1,1	87,8
Lappi	20,7	31,2	11,5	8,6	20,6	1,8	94,4
Pirkanmaa	258,5	41,5	34,4	37,2	36,8	2,7	411,2
Pohjanmaa	159,3	11,8	3,3	7,3	10,0	0,7	192,3
Pohjois-Karjala	31,8	26,9	3,0	5,5	11,4	1,2	79,6
Pohjois-Pohjanmaa	158,9	60,3	17,7	20,4	28,2	2,2	287,8
Pohjois-Savo	192,9	49,0	10,2	12,1	22,3	1,4	287,8
Päijät-Häme	161,0	33,4	7,2	10,9	13,1	1,1	226,9
Satakunta	203,8	41,8	5,0	8,5	16,5	1,0	276,5
Uusimaa	3 301,9	191,2	219,4	307,6	130,2	13,8	4 164,1
Varsinais-Suomi	727,2	82,1	59,5	30,6	38,5	4,4	942,2
Yhteensä	5 772,8	748,4	423,4	496,7	417,5	37,6	7 896,4

¹ Sisältää K-kauppioiden kalustoihin liittyvien vuokravastuiden kasvun

Mukana luvuissa ovat ne K-kauppiat, joiden kirjanpito ja palkanlaskenta hoidetaan Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy:ssä, eli noin 95 % K-kauppioiden liiketoiminnan kokonaisvolyymistä.

Kesko ja Ruokatieto Yhdistys ry ovat järjestäneet vuosina 2014–2017 Lähiruokatreffejä, jotka kokoavat yhteen alueen paikalliset lähiruokatuottajat ja K-ruokakauppiat. Lähiruokatreffien tavoitteena on sekä verkostoitua että parantaa paikallisten tuotteiden tarjontaa alueen K-ruokakaupoissa ja sitä kautta tukea suomalaista työtä.

Tuottajalle kiitos -toimintamallin avulla asiakkailta on mahdollisuus tukea helposti suomalaisia ruoantuottajia. K-ruokakaupoissa on myynnissä 10 Pirkan Tuottajalle kiitos -tuotetta, joista K-ryhmä maksoi vuonna 2017 yli 350 000 euron lisätuen suoraan tuottajille.

Investoinnit

Keskon investoinneilla on positiivinen taloudellinen vaikutus muun muassa rakennusliikkeiden, rakennusalan palveluyritysten, kaluste- ja laitetuottajien sekä tietojärjestelmätoimittajien toimintaan.

Vuonna 2017 Keskon investoinnit olivat 350 milj. euroa (2016: 743 milj. euroa) eli 3,3 % liikevaihdosta (2016: 7,3 %). Kauppapaikkainvestoinnit olivat 256 milj. euroa (2016: 217 milj. euroa). Investoinnit ulkomaan liiketoimintaan olivat 14,5 % (2016: 15,2 %) kokonaisinvestoinneista. Vuonna 2016 Kesko-konserni hankki Onninen Oy:n, Suomen Lähikauppa Oy:n sekä Oy Autocarrera Ab:n. Nämä yrityshankinnat olivat yhteensä 445,5 milj. euroa.

Keskon lisäksi myös K-kauppiat investoivat muun muassa kauppojen kalustoon. Nämä mukaan lukien K-ryhmän kokonaisinvestoinnit Suomeen vuonna 2017 olivat noin 423 milj. euroa.

GRI-lähestymistapa

Olennaiset näkökohdat

- Ostokäytännöt

Paikallisuus vaikuttaa koko yhteiskuntaan

Vähittäiskaupalla on merkittävä rooli paikallisyhteisöissä. Kauppa sekä palvelee alueensa asukkaita että työllistää. Suorien työllistämisaikutusten lisäksi kauppa työllistää merkittävän määrän myös epäsuorasti tavarantuottajien ja yhteistyökumppaneiden kautta.

Paikallista toimintaa edustaa kauppias, tukenaan Keskon alueorganisaatiot. K-kauppiasyrittäjä vastaa kauppansa henkilökunnasta ja asiakastytyväisyydestä. K-kauppiat rakentavat paikallisten asiakkaiden tarpeita vastaavan valikoiman sekä palvelun heidän toiveitaan kuunnellen ja asiakastietoa hyödyntäen. Kehitämme toimintaamme vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa.

Kesko ostaa valtaosan myymistään tuotteista Suomesta ja kannustaa K-kauppiaita ottamaan valikoimiin lähellä tuotettuja tuotteita. Kotimaisten tuotteiden vaikutus työllistämässä on merkittävä, esimerkiksi 175 yritystä ympäri Suomea valmistaa Pirkka-tuotteita.

Politiikat ja sitoumukset

Keskon päivittäistavarakauppa ja Kespro ovat sitoutuneet elintarvikeketjun **Hyvän kauppatavan periaatteisiin**. Kesko edellyttää, että sen yhteistyökumppanit toimivat **K Code of Conduct -toiminta-ohjeiston** mukaisesti. Lisäämme K Code of Conduct -sopimuslausekkeen Kesko-konsernin yhtiöiden tekemiin sopimuksiin, joilla konserniyhtiöt hankkivat tuotteita tai palveluja konsernin ulkopuolisilta tahoilta.

Seuranta- ja valvontajärjestelmät

Toimintaympäristössä ja K-ryhmässä tapahtuviin muutoksiin reagoidaan sopeuttamalla tavoitteita, toimintaperiaatteita, seurantajärjestelmiä ja/tai resursseja.

Vastuunjako ja resurssit

- K-kauppiat ja K-kauppiasliitto
- Keskon alueorganisaatio
- Konsernin vastuullisen hankinnan ohjausryhmä sekä Keskon ostoyksiköt
- Toimialojen johtoryhmät

Ohjelmat, politiikat, tavoitteet

Syyskuussa 2017 K-ryhmä aloitti uuden, koko Suomen kattavan opiskelijaedun tarjoamisen. **Korkea-kouluopiskelijat saavat ostoksistaan 10-kertaisesti Plussia**. Tämä tarkoittaa 5 prosentin ostohyvitystä edellisen kuun ruokaostoksista. Ostohyvitys maksetaan Plussa-rahana. K-ryhmä haluaa tällä edulla tarjota myös opiskelijoille mahdollisuuden tehdä laadukkaita ja vastuullisia kulutusvalintoja.

K-Rauta-ketjun uudistuksessa **tarpeettomaksi jääneet vanhat työvaatteet, liput ja muut tekstiilit kerättiin** keskitetysti 140 kaupasta yhteen kierrätystä varten. Tarpeettomaksi jääneet vaatteet prosessoitiin massaksi, jota voidaan hyödyntää esimerkiksi autoteollisuuden tarpeisiin.

Valitusmekanismit

SpeakUp -ilmoituskanava

Laskentarajat

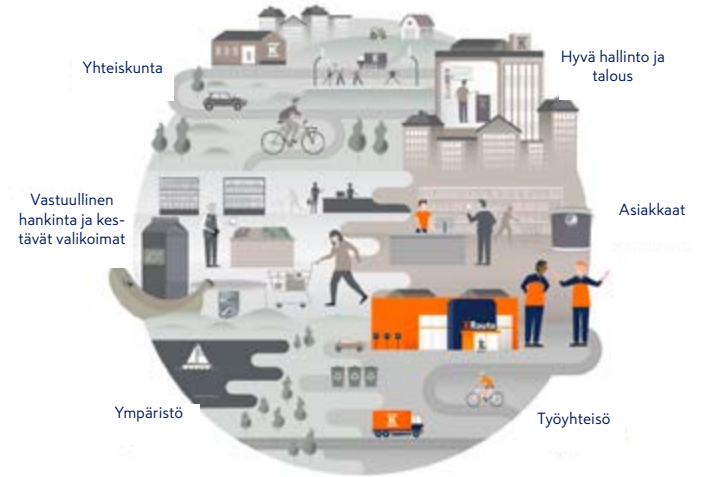
Taloudelliset tulokset	Kesko
Välilliset taloudelliset vaikutukset	K-ryhmä
Ostokäytännöt	K-ryhmä

Työyhteisö

Teemme ja tarjoamme laadukasta työtä

- Meillä on tyytyväiset työntekijät ja osaavat esimiehet.
- Tarjoamme mielekkäitä ja monipuolisia työtehtäviä sekä mahdollisuuden kehittyä.
- Olemme kaupan alan houkuttelevin työpaikka.
- Tarjoamme turvallisen ja terveellisen työympäristön.
- Henkilöstömme toimii vastuullisesti.

KESKON VUOSI 2017

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2017	Tavoitteen edistyminen 2016	Tavoitteen edistyminen 2015
Työnantaja-mielikuva	Olemme tyytyväisyydessä kaupan alan paras työnantaja. GRI 404-3 , 405-1 , 405-2	Henkilöstötutkimuksen mukaan 79 % työntekijöistämme suosittelee K-ryhmää työnantajana. Universumin Ammattilaistutkimuksessa K-ryhmän sijoitus oli 25. Jatkoimme nuorten työllistämistä tarjoamalla kesätöitä noin yli 5 000 nuorelle. Osana Suomen mentoreiden ohjelmaa toteutimme K Trainee -ohjelman. Tutkimme omien ja potentiaalisten työntekijöiden mielipiteitä ja odotuksia K-ryhmää työnantajana ja yleisesti työelämää kohtaan. Tarkensimme näiden perusteella suunnitelmiamme työntekijäkokemuksen ja rekrytointiprosessimme kehittämiseksi. Käynnistimme pilotteja työntekotapojen ketteröittämiseksi. Otimme käyttöön yhtenäisen toimintatavan, jolla kartoitamme työntekijöiden uratoiveita, osaamista ja kyvykkyyttä sekä halua kehittyä vaativampiin tehtäviin yhtiössä.	Henkilöstötutkimuksen sitoutuneisuusindeksi oli 61 %. Valmius suositella K-ryhmää työnantajana on parantunut 68 %:iin (edellisessä henkilöstötutkimuksessa 2014: 56 %). Universumin Ammattilaistutkimuksessa Keskon sijoitus oli 38. Jatkoimme nuorten työllistämistä tarjoamalla kesätöitä noin 5 500 nuorelle. Järjestimme K Digital Trainee -ohjelman, jonka kautta K-ryhmään työllistyi viisi vastavalmistunutta nuorta liiketoiminnan kehitystehtäviin. Työstimme monimuotoisuusjohtamisen lähtötila-analyysin Suomessa yhdessä FIBS:n kanssa ja hyödynnämme sen tuloksia toimintamme kehittämässä. Määrittelimme työnantajalupauksemme, jonka mukaisesti kehitämme muun muassa oppilaitosyhteistyötä sekä rekrytointi- ja perehdytysprosessejamme.	Käynnistimme K-duuni-ohjelman, jonka tarkoitus on edistää alle 30-vuotiaiden väyliä työllistyä K-ryhmässä. Panostimme erityisesti Tutustu ja tienaa -harjoittelijoiden, TET-harjoittelijoiden ja kesätyöntekijöiden ohjaamiseen. Universumin Ammattilaistutkimuksessa Keskon sijoitus oli 31.

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2017	Tavoitteen edistyminen 2016	Tavoitteen edistyminen 2015
Suorituksen johtaminen	Tunnettiin työmme tavoitteemme ja saamme palautetta suoritumisestamme. GRI 404-3	Otimme käyttöön uuden suorituksen johtamisen mallin ja sitä tukevan K SuccessFactors -järjestelmän taustatoimintoihin Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Venäjällä. Malli sisältää strategiaan linkitetyn tavoitteenasetannan ja seurannan, henkilökohtaiset kehityskeskustelut ja kehityssuunnitelman sekä tulospalkkioon sidonnaisen suorituksen arvioinnin. Mallilla pyrimme systemaattisesti ohjaamaan työntekijöiden ja organisaation suoritusta strategian toteutumiseksi, palkitsemaan hyvästä suorituksesta, kehittämään työntekijöiden kompetensseja, tukemaan tavoitteiden saavuttamisessa ja kehittämään tulevaisuuden haasteisiin.	Otamme käyttöön uudistetun suorituksen johtamisen mallin ja sitä tukevan K SuccessFactors -järjestelmän vaiheittain vuodesta 2017 alkaen.	
Työhyvinvointi ja työkyky	Parannamme työmotivaatiota ja -viihtyvyyttä. GRI 403-1 , 403-2	Painopisteenä oli OHS:n (Occupational Health and Safety) -toiminnan kehittäminen liiketoimintaa tukevan tiedolla johtamisen avulla. Seurasimme systemaattisesti keskeisiä OHS-tunnuksia ja kehitimme eri osa-alueita liiketoimintalähtöisesti. Lanseerasimme K-ryhmässä OHS- ja hyvinvointiperiaatteet kansainvälisesti. Kehitimme henkilöstön valmiuksia stressinhallintaan mindfulness-valmennusten avulla. Jatkoimme terveysvalmennusta ja suuntasimme esimiehille omia hyvinvointiohjelmia. Lanseerasimme Suomessa yhtenäiset työturvallisuuden periaatteet ja toimintamallit sekä teimme erilaisia pilotteja työturvallisuuden kehittämiseksi. Uudistimme suoraviivaistamalla työsuojeeluorganisaatiota vastaamaan nykyisiä toimipisteitä ja organisaatorakennetta.	Työhyvinvointiohjelman painopisteenä oli OHS (Occupational Health and Safety) -toiminnan kokonaisvaltainen ja liiketoimintalähtöinen kehittäminen. Tehostimme keskeisten tunnuslukujen seuranta ennakoivan työn parantamiseksi ja tiedolla johtamisen tueksi. Toteutimme lisäksi muita ennakoivia toimenpiteitä, kuten uudentyyppistä terveysvalmennusta. Käynnistimme työturvallisuusprojektin, jonka tavoitteena on kehittää edelleen työturvallisuuskulttuuria ja yhtenäisiä toimintamalleja. Samoin systematisoimme työsuojeelua ja kehitimme sen organisointia. Tuemme kaikissa toimintamaissa henkilöstön vapaa-ajan liikuntaa erilaisin tavoin. Esimerkiksi Suomen yhtiöissä käytössä ovat liikunta- ja kulttuurisetelit.	Työhyvinvointiohjelman painopisteenä oli henkilöstön terveyden tukeminen ja sairauspoissaolojen vähentäminen, työturvallisuuden kehittäminen ja työsuojeelun roolin vahvistaminen sekä henkilöstön sitoutumisen edistäminen (Employee Engagement) ja toimintaperiaatteiden jalkauttaminen.
	Vähennämme sairauspoissaoloja, tapaturmia ja ennenaikaisten työkyvyttömyyseläkkeiden määrää. GRI 403-2	Panostimme edelleen sairauspoissaolojen, tapaturmien ja työkyvyttömyyseläkkeiden määrän vähentämiseksi. Vaikka työkyvyttömyyseläkkeiden lukumäärä on yrityksemme kokoon nähden hyvin hallinnassa, olemme kiinnittäneet enemmän huomiota työkykyriskien ja niiden kustannusten hallintaan. Puhutaan Työ Kuntoon -toimintamallin koulutus on osa esimiesten Työkykyjohtamisen valmennusta.	Panostimme sairauspoissaolojen, tapaturmien ja ennenaikaisten työkyvyttömyyseläkkeiden määrän vähentämiseen. Puhutaan Työ Kuntoon -valmennukset jatkuivat, ja viimeisten viiden vuoden aikana niihin on osallistunut yli 1 000 esimiestä. Pilotoimme työhönvalmennuspalveluita. Sairauspoissaolojen vähentämiseen vaikuttamiseksi pidemmällä tähtäimellä työsuojeelu- ja työturvallisuustyön systematisointiin tähtäävällä projektilla. Kehitimme yhtenäisen tapaturmavakuutusjohtamisen mallin, jonka otamme käyttöön vuonna 2017.	Panostimme sairauspoissaolojen ja ennenaikaisten työkyvyttömyyseläkkeiden määrän vähentämiseen työterveyshuollon toiminnan, esimiehille suunnatun Puhutaan Työ Kuntoon -valmennuksen, työn muokkauksen, ammatillisen kuntoutuksen sekä OHS-tiimissä työskentelevän Work Ability Managerin työn avulla. Work Ability Managerin toiminnalla tuemme työntekijän työhönpaluuta ja pohdimme eri keinoja jatkaa työelämässä. Sairauspoissaolot ovat edelleen olleet laskusuunnassa.

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2017	Tavoitteen edistyminen 2016	Tavoitteen edistyminen 2015
Osaamisen kehittäminen	Käymme kehityskeskustelun jokaisen työntekijän kanssa vuosittain. GRI 404-3	Tavoite- ja kehityskeskustelut jatkuivat ja ovat osa uutta suorituksen johtamisen mallia, joka otettiin käyttöön taustatoiminnoille Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Venäjällä. Lue lisää kohdasta Suorituksen johtaminen ja 404-3 .	Tavoite- ja kehityskeskustelut olivat käytössä kaikissa Kesko-konsernin yhtiöissä ja toimintamaissa. Kehityskeskustelut toteutettiin vähintään kerran, keväällä ja/tai syksyllä. Otamme käyttöön uudistetun suorituksen johtamisen mallin ja sitä tukevan K SuccessFactors -järjestelmän vaiheittain vuodesta 2017 alkaen. Taltioimme kehityskeskustelut jatkossa K SuccessFactors -järjestelmään.	Kehityskeskustelut koskevat koko henkilöstöä, ja vuonna 2015 ne toteutettiin kaksi kertaa; keväällä ja syksyllä. Kehityskeskustelujen toteutumista selvitettiin vuoden 2016 alussa toteutetun henkilöstötutkimuksen yhteydessä. Henkilöstötutkimuksen vastausprosentti oli 85 %. Kyselyyn vastanneista 80 % oli käynyt kehityskeskustelunsa vuoden 2015 aikana.
	Koulutamme esimiehiämme säännöllisesti. GRI 404-1 , 404-2	Esimiestyön kehittäminen jatkui johdonmukaisena ja strategiaa tukevana. Esimieskoulutuksia ovat muun muassa K Way Uusien ja kokeneiden esimiesten valmennusohjelma, kansainvälinen K Way Mid-level Leader -ohjelma ja suorituksen johtamisen mallin koulutus. Esimieskoulutuksiin osallistui yhteensä 727 esimestä. Jatkamme systemaattisesti koulutusportfoliomme kehittämistä tulevaisuuden tarpeisiin. Vuoden 2018 aikana päivitimme esimiesvalmennusiamme ja laajennamme konseptia Puolaan ja Norjaan.	Jatkoimme K-Way Uudet esimiehet -valmennusohjelmia, K-Way Kokeneet esimiehet -valmennusohjelmia ja Puhutaan Työ Kuntoon -valmennuksia. Näihin valmennusohjelmiin osallistui yhteensä 363 esimestä. Uuden Mindfulness-valmennuksen aiheena oli oman mielen ymmärtäminen ja harjoittaminen tavoitteena työhyvinvointi ja tuloksellisuus. Suomesta valmennukseen osallistui 17 esimestä. Uuden K-Way Middle Management Leader -valmennusohjelman tavoitteena oli vahvistaa strategian läpivientitaitoja ja liiketoimintaosaamista. Valmennusohjelmaan osallistui yhteensä 22 johtajaa kaikista toimintamaista. Venäjällä aloitimme uuden K-Way Leader -valmennusohjelman, jonka tavoitteena oli vahvistaa K-ryhmän johtamisosaamista ja esimiestyötaitoja. Valmennusohjelmaan osallistui 12 esimestä. Vuonna 2017 jatkamme K-Way-esimiesvalmennuksien järjestämistä muiden maiden yhtiöissä ja aloitamme uuden ylimmän johdon kehitysohjelman. Jatkamme esimiestyötä tukevien coaching- ja mentorointiprosessien levittämistä.	Osaamisen kehittämisen painopistealueita olivat K-ryhmän toimintaperiaatteiden jalkauttaminen, haastavat esimestilanteet, uuden tiimin haltuunotto, tulokellinen esimiestyö ja henkilöstötutkimuksen tulosten hyödyntäminen tiimin kehittämiseksi. Pilotoimme ensimmäisen K-ryhmän uutta johtamiskulttuuria edistävän K-Way Uudet esimiehet -valmennusohjelman. Yhteensä keskolaisilla esimiesvalmennuksilla rekisteröitiin lähes 700 suoritusta. Verkossa suoritettavia esimieskoulutusmoduleita opiskeltiin noin 3 700 suorituksen verran.

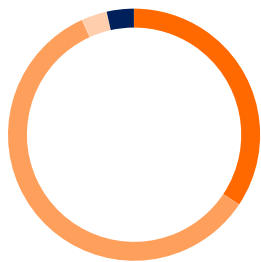

Työsuhteet

401-1 Henkilöstön vaihtuvuus

Vuonna 2017 Keskossa työskenteli kokoaikaisiksi työntekijöiksi muutettuna keskimäärin noin 22 077 henkilöä (2016: 22 476) yhdeksässä maassa: Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Liettuassa, Puolassa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä. Henkilöstöstä 48 % oli Suomessa ja 52 % muissa toimintamaissa.

Keskon henkilökunnan jakautuminen toimialoittain 31.12.2017, %

- Päivittäistavarakauppa 34,4 %
- Rakentamisen ja talotekniikan kauppa 58,9 %
- Autokauppa 3,3 %
- Yhteiset toiminnot 3,5 %

KESKON HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄN KEHITYS

	2017	2016	2015
Suomi 31.12.	12 327	14 845	10 081
Muut toimintamaat 31.12.	12 656	12 811	11 854
Yhteensä 31.12.	24 983	27 656	21 935
Suomi, keskimäärin	10 691	10 714	8 300
Muut toimintamaat, keskimäärin	11 386	11 762	10 655
Yhteensä keskimäärin	22 077	22 476	18 955

KESKON MÄÄRÄ- JA OSA-AIKAISTEN TYÖSUHTEIDEN OSUUDET

	2017	2016	2015
Määräaikaisia koko henkilöstöstä 31.12., %			
Suomi	14,2	12	11,5
Muut toimintamaat	4,8	6,1	6,1
Koko konserni yhteensä	9,4	9,2	8,6
Osa-aikaisia koko henkilöstöstä 31.12., %			
Suomi	40,8	43,9	39,4
Muut toimintamaat	7,8	6,7	8,1
Koko konserni yhteensä	24,1	26,7	22,5

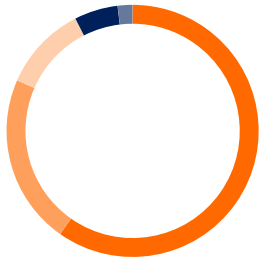
KESKON HENKILÖKUNNATILASTOJA VUODELTA 2017 TOIMINTAMAITTAIN ERITELTYNÄ

	Suomi	Ruotsi	Norja	Viro	Latvia	Liettua	Puola	Venäjä	Valko-Venäjä
Henkilökuntaa yhteensä 31.12.	12 327	1 058	399	694	702	4 028	786	1 978	3 011
Vuonna 2017 keskimäärin	10 691	1 077	383	690	636	3 467	761	1 738	2 633
Työsuhteita alkoi, kpl ¹									
- naisia	2 656	120	19	171	109	866	16	241	384
- miehiä	1 968	245	53	201	313	1 442	77	247	525
Työsuhteita päättyi, kpl ¹									
- naisia	4 328	124	32	128	88	870	32	374	363
- miehiä	1 887	257	61	185	264	1 507	111	564	648
Työnantajan päättämänä, %	8,0	16,0	6,0	2,0	10,0	11,0	26,0	0,0	0,0
Kokonaisvaihtuvuus, % ²	38,0	35,0	23,0	32,0	44,0	57,0	18,0	47,0	33,0

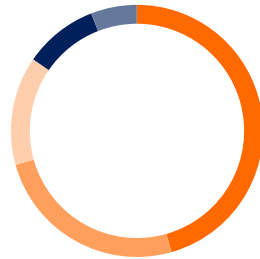
1 Sisältää kesätyöntekijät

2 Ei sisällä kesätyöntekijöitä

Päättäneissä työsuhteissa henkilöt mukana laskennassa vain kerran, alkaneissa työsuhteissa yhdellä henkilöllä voi olla useampi alkanut työsuhde

Alkaneet työsuhteet, ikärakenne 2017, %

- Alle 26 vuotta 59,7 %
- 26-35 vuotta 21,8 %
- 36-45 vuotta 10,9 %
- 46-55 vuotta 5,6 %
- Yli 55 vuotta 1,9 %

Päätyneet työsuhteet, ikärakenne 2017, %

- Alle 26 vuotta 45,6 %
- 26-35 vuotta 25,1 %
- 36-45 vuotta 13,9 %
- 46-55 vuotta 9,5 %
- Yli 55 vuotta 5,9 %

401-2 Kokoaikaisille työntekijöille tarjotut työetuedet, joita ei ole tarjottu määrä- tai osa-aikaisille työntekijöille

Kesko-konserni tarjoaa henkilöstölleen kaikissa toimintamaissa henkilöstöetuuksia. Suomessa vakitukselle sekä määrä- että osa-aikaiselle henkilöstölle tarjotaan esimerkiksi:

- Työterveyshuolto
- Vakuutus työtapaturman ja ammattitaudin varalta
- Vanhempainvapaa
- Eläke-etuedet
- Monipuoliset ostoedut K-ryhmään kuuluvissa liikkeissä ja henkilökuntamyymälöissä sekä työntekijöille että Keskon eläkeläisille

Kesko tukee kaikissa toimintamaissa henkilöstön vapaa-ajan liikuntaa erilaisin tavoin. Esimerkiksi Suomen yhtiöissä käytössä ovat liikunta-, kulttuuri- ja työsuhdematkaetu. Osa Venäjällä, Virossa, Latviassa ja Liettuassa toimivista yhtiöistä myös tukee taloudellisesti työntekijöitään erilaisissa elämäntilanteissa esimerkiksi lapsen syntymän ja ensimmäisen kouluvuoden ja läheisen kuoleman yhteydessä sekä muissa erityistilanteissa. Lisäksi työntekijöille tarjotaan monipuolisia ostoetuja K-ryhmään kuuluvissa liikkeissä sekä henkilökuntamyymälöissä. Myös työsuhdetietokone ja -auto ovat tarjolla tehtävän niin edellyttäessä.

Tulospalkkiot ja osakepalkkio-ohjelma

Tulospalkkiojärjestelmien piiriin kuuluu koko henkilöstö lukuun ottamatta myyjätehtäviä ja muunlaisiin bonus- tai provisiojärjestelmiin kuuluvia tehtäviä. Tulospalkkiojärjestelmän mittareita ovat esimerkiksi konsernin ja toimialan liikevoitto, työntekijän oman yksikön myynti ja tulos sekä asiakastytyvyisyys tai markkinaosuus. Lisäksi roolista riippuen voidaan asettaa myös henkilökohtaisia tulospalkkiotavoitteita. Vuoden 2016 tulospalkkiojärjestelmiin perustuvia tulospalkkioita maksettiin keväällä 2017 Suomessa noin 11,4 miljoonaa euroa (2016: 11,5 miljoonaa euroa) eli 3,0 % (2016: 3,7 %) palkkasummasta.

Vuonna 2017 maksettiin erilaisia palkkioita tulospalkkiot, myyntipalkkiot ja muut vastaavat rahalliset palkitsemistavat yhteen laskien:

- Suomessa 18,1 miljoonaa euroa (2016: 14,5 miljoonaa euroa)
- Muissa toimintamaissa 5,2 miljoonaa euroa (2016: 8,3 miljoonaa euroa)

Palkkion enimmäismäärät vaihtelevat henkilön työn tulosvaikutuksen mukaan 10 %–67 % henkilön vuosipalkasta.

Keskolla on noin 140:lle johtoon kuuluvalla ja nimetylle muulle avainhenkilölle suunnattu osakepalkkiojärjestelmä. Keskon osakepalkkiojärjestelmä koostuu kolmesta osakepohjaisesta kannustinohjelmasta, joista on kerrottu pörsstitiedotteella 2.2.2017. Suoriteperusteinen osakepalkkio-ohjelma ("PSP") koostuu vuosittain alkavista yksittäisistä osakeohjelmista, joista kukin sisältää kahden vuoden pituisen ansaintajakson sekä mahdollisen osakepalkkion maksamista seuraavan kahden vuoden pituisen sitouttamisjakson. Siirtymävaiheen osakepalkkio-ohjelma ("Bridge Plan") on kertaluontoinen neljän vuoden mittainen ohjelma, jonka tarkoitus on kattaa siirtymävaihe siirryttäessä Keskon vanhasta pitkän aikavälin kannustinjärjestelmästä vuonna 2017 käyttöön otettuun kannustinjärjestelmään, jossa on kahden vuoden pituinen ansaintajakso. PSP:tä ja Bridge Plania täydentää rajoitettu osakepalkkio-ohjelma, joka koostuu vuosittain alkavista osakeohjelmista ("RSP"). Kukin RSP-ohjelma muodostuu kolmen vuoden pituisesta sitouttamisjaksosta, jonka jälkeen yksittäisen ohjelman puitteissa mahdolliset luvut osakepalkkiot maksetaan osallistujille Keskon B-sarjan osakkeina edellyttäen, että heidän työsuhteensa Kesko-konserniin jatkua palkkioiden maksamiseen saakka.

Vuoden 2017 helmikuussa hallitus päätti antaa osakepalkkiojärjestelmän ansaintajakson 2016 ansaintakriteerien täyttymisen perusteella 130:lle Keskon johtoon kuuluvalla ja nimetylle muulle avainhenkilölle yhteensä 192 822 yhtiön B-osaketta.

Eläkkeet

Kesko-konsernissa Suomessa annettiin uusia eläkemyöntöjä 291 (2016: 271) henkilölle. Lukuun sisältyvät vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi osa-aikaeläkkeelle, osa-työkyvyttömyyseläkkeelle ja kuntoutustuelle jääneet. Kuntoutustuki on määräaikainen työkyvyttömyyseläke, jolta kuntoutuja pyritään saamaan takaisin työelämään. Kuntoutusrahaa myönnettiin uudelleen koulutukseen tai työkokeiluun 111 (2016: 87) henkilölle, joilla työkyvyttömyyden uhka lähivuosina oli ilmeinen. Keskimääräisen eläkkeellejäänti-ikä vuonna 2017 oli 56 (2016: 60) vuotta. Huomioitavaa on, että vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeiden osalta keskimääräinen eläkkeellejäänti-ikä oli 62 vuotta. Muissa toimintamaissa 29 (2016: 28) työntekijää siirtyi eläkkeelle.

Työterveys ja -turvallisuus

403-1 Työsuojelutoimikuntien piiriin kuuluvien työntekijöiden osuus

Työsuojelutoiminta on järjestetty yhtiö-, alue- tai toimipaikkakohtaisesti noudattaen paikallista lainsäädäntöä. Työsuojeluorganisaatiota on Suomessa tehostettu kokeilemalla aluetoimikuntia ja yhdistämällä työsuojelutoimikuntia pääkaupunkiseudulla yhdeksi ennakoiden tulevaa toimintamuutosta. Pohjoismaiden ulkopuolella työsuojeluasioita käsitellään työpaikkakomiteoissa. Keskon HR-toiminnot järjestävät keskolaisille ja K-kauppiaille työturvallisuuskoulutusta. Eri yhtiöt järjestivät omaan toimintaansa räätälöityä koulutusta.

403-2 Tapaturmataajuus, ammattitaudit, menetetyt työpäivät, poissaolot, työhön liittyvät kuolemantapaukset

Kesko-konsernissa työntekijöiden terveyteen ja työhyvinvointiin liittyvä neuvonta ja ohjaus, työhön liittyvien terveydellisten riskien kartoittaminen sekä sairauksien ennaltaehkäisy ja hoito vakavissakin sairauksissa yhteistyössä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kanssa on työterveyshuollon normaalia toimintaa. Keskon työterveyshuollon palvelujen piirissä Suomessa oli noin 12 600 (2016: 15 000) Kesko-konsernin työntekijää. Keskon työterveyshuolto ostaa Suomessa pääkaupunkiseudun ulkopuolella työskentelevien työntekijöiden työterveyshuollon keskitetysti yhdeltä palveluntuottajalta. Keskitetty ja tavoitteellinen johtaminen mahdollistavat yhtenäisen sisällön ja toimintatavat sekä tulokset työterveyshuollossa. Muissa maissa työterveyshuolto on järjestetty paikallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti.

Työterveyshuoltoon käytettiin Suomessa vuonna 2017 kaiken kaikkiaan noin 6,2 (2016: 7,5) miljoonaa euroa. Tästä summasta Kansaneläkelaitos korvasi noin 3,5 (2016: 3,7) miljoonaa euroa. Vuonna 2017 Keskon työterveyshuolto käytti varoja henkilöstön työkyvyn ylläpitoon ja sairaudenhoitoon 494 euroa (2016: 499 euroa) henkilöä kohti.

KESKON PANOSTUS TYÖTERVEYSHUOLTOON, SUOMI

	2017	2016	2015
Euroa/henkilö	494	499	359

TAPATURMAT JA AMMATTITAUDIT SUOMESSA

	2017	2016	2015
Kuolemaan johtaneet tapaturmat	0	0	0
Työtapaturmat, ilman työmatkatapaturmia	226	227	93
Työmatkatapaturmat	79	81	35
Tapaturmataajuus ¹ /miljoona työtuntia	11	10	6
Tapaturmien keskimääräinen vakavuusaste, päivää	20,9	15,8	16,9
Ammattitautiepäilyt	2	1	4
Ammattitaudit	1	2	0
Työtapaturmien, työmatkatapaturmien ja ammattitautien aiheuttamat sairauspäivät	6 473	5 744	2 166
Työntekijää kohti	0,6	0,5	0,3

Lasketatapa: tunnusluvut eivät sisällä pientapaturmia eli alle kolmen päivän poissaoloon johtaneita tapaturmia. Tilastointi ei kata urakoitsijoita

¹ Ilman pientapaturmia ja työmatkatapaturmia, laskettuna todellisilla työtunneilla

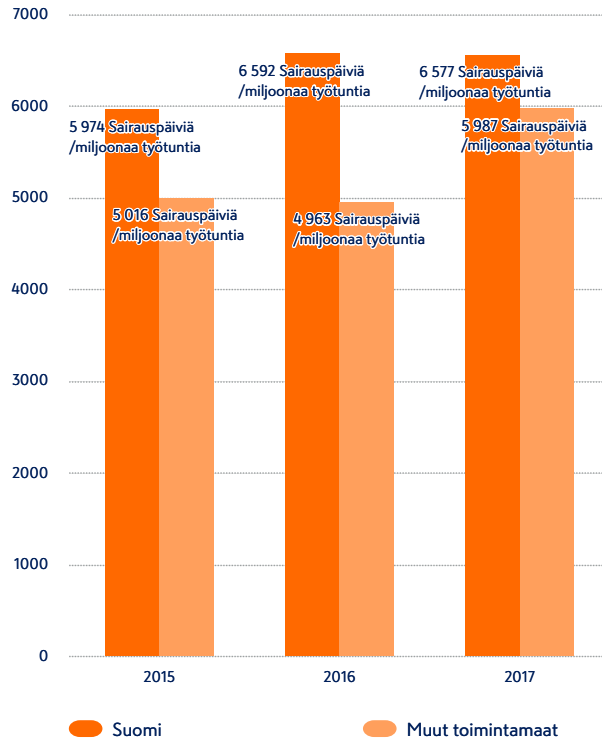
SAIRAUSPOISSAOLOT MAITTAIN 2017

	Suomi	Ruotsi	Norja	Viro	Latvia	Liettua	Puola	Venäjä	Valko-Venäjä
Sairauspäiviä yhteensä	132 608	11 709	4 450	6 557	6 013	35 377	9 199	19 225	42 969
Työntekijää kohti	12,4	10,9	11,6	9,5	9,5	10,2	12,1	11,1	16,3
Per miljoona työtuntia	6 577	6 177	6 606	4 682	4 684	5 051	5 808	5 586	8 030

Lasketatapa: sairauspäivät työntekijää kohti laskettu keskimääräisellä henkilökuntamäärällä

Sairauspäivien määrän kehittyminen

Sairauspäiviä/miljoonaa työtuntia

Tilasto tapaturmista Suomessa sekä sairauspäivien erittely maittain on esitetty yllä olevissa taulukoissa. Muissa maissa työssä tapahtuneita yli kolmen päivän sairauspoissaoloon johtaneita tapaturmia oli vuonna 2017 yhteensä 154 kappaletta. Suomessa vastaava luku oli 226 kappaletta. Sairauspoissaaloprosentti Suomen yhtiöissä oli 4,6 % tehdyistä työtunneista vuonna 2017 (2016: 4,4 %). Noin 75,1 % (2016: 74,7 %) sairauspoissaaloista oli lyhytaikaista palkallista sairauspoissaaloa (luvussa ei ole mukana Onninen Oy:n ja K-Market Oy:n sairauspoissaaloja). Muissa maissa sairauspoissaaloprosentti oli 4,7 % (2016: 4,2 %).

Koulutus ja henkilöstön kehittäminen

404-1 Keskimääräiset koulutuspäivät työntekijää kohden

KOULUTUSPÄIVÄT JA -KUSTANNUKSET 2017

	2017	2016	2015
Koulutuspäiviä¹			
Suomi	7 474	7 421	6 891
muut maat	9 496	11 033	14 614
Koulutuspäivät työntekijää kohti¹			
Suomi	0,7	0,7	0,8
muut maat	0,8	0,9	1,4
Koulutuskustannukset, milj. €			
Suomi	3,3	2,9	2,5
muut maat	0,5	0,9	0,9
Koulutuskustannukset työntekijää kohti, €			
Suomi	310	268	299
muut maat	45	79	87

¹ 2015: ei sisällä Konsoma Valko-Venäjä ja OOO Kesko Real Estate Venäjä, 2016: ei sisällä Kesko Food Rus Venäjä ja OOO OMA Valko-Venäjä, 2017: ei sisällä Bygghakker Handel AS, Onninen AS Norja, Onninen AB, K-Rauta AB Ruotsi ja OOO Onninen Venäjä.

Vuonna 2017 koulutustunteja on ollut Suomessa keskimäärin 5,2 tuntia/työntekijä. Muissa maissa vastaava luku on 6,3 tuntia/työntekijä.

404-2 Osaamisen kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvät ohjelmat

Henkilöstön systemaattinen ja liiketoimintalähtöinen kehittäminen on kriittinen tekijä tulevaisuuden menestyksen kannalta. Kaupan alan murros ja sähköisen asioinnin kasvu ovat luoneet tarpeen uuteen osaamiseen. Osaamisen kehittämisen painopistealueita olivat:

- Lähiesimiestyö ja johtaminen
- Digitaalisuus
- Asiakaskokemus; myynti- ja palveluosaaminen

Vuonna 2017 uudistettuja esimiesvalmennusohjelmia jatkettiin. Keskijohdon ohjelma toteutettiin nyt toisen kerran. Ohjelman painopistealueena on strateginen kyvykkyys ja asiakaskokemuksen johtaminen. K-Citymarket-ketjussa käynnistettiin ketjulle räätälöity johtamiskoulutus, jossa koulutetaan 316 kaupan esimiestä johtamisen erikoisammattitutkinnossa. Toteutimme myös johtamiskyvykkyyteen liittyvän arvioinnin, johon osallistui 158 esimies- ja vaativissa asiantuntijatehtävissä toimivaa henkilöä. Arvioinnin pohjalta kukin osallistuja luo oman kehityssuunnitelman.

Digiosaamiseen panostaminen jatkui. Pilotoimme johdolle ja esimiehille suunnattuja LEAN- ja Agile- kehitysmenetelmät -valmennuksia, järjestimme koko henkilökunnalle suunnattuja digiaamuja, joissa käytiin läpi digikehityksen uusia trendejä, sekä perustimme K-Rauta-ketjun digiagenttiverkoston, jonka tarkoituksena on tukea digitaalisten palvelujen ja työkalujen käyttöönottoa kauppoissa.

Kehitimme kaupan henkilöstölle suunnatun uuden koulutusportaalin, K-Academyn, josta koko koulutustarjonta löytyy helposti. Asiakaspalvelua kehitettiin rakentamisen ja talotekniikan toimialalla kauppiaille ja myyjille suunnatulla Rautaliiga-ohjelmalla. Yritysmyyntille kehitettiin Onninen Express Myyjän ABC -ohjelma.

Kaikille ketjuille suunnattu asiakaspalvelu- ja myyntitaitoja kehittävä Mestari myyjä-koulutus toteutettiin nyt jo 57 kerran. Kaupan henkilökunnalle tarjottiin myös ammatillisia koulutuksia sekä mahdollisuutta ammattitutkintojen suorittamiseen.

Toteutuneet yrityskaupat näkyivät myös osaamisen kehittämisessä. Vuoden 2017 loppuun mennessä 407 Siwaa ja Valintataloa muutettiin K-Marketeiksi. Kukin muutos sisälsi runsaasti koulutusta niin kauppiaille kuin koko henkilökunnallekin.

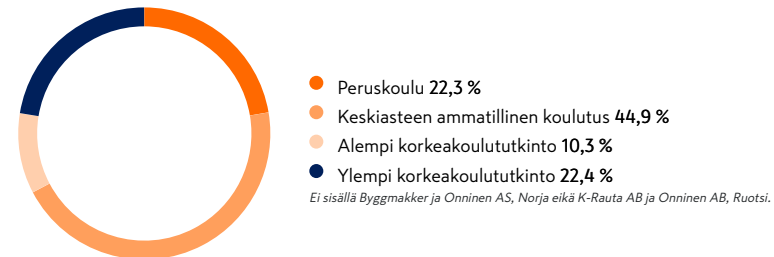
Tulevia K-ruokakauppiaita koulutetaan K-ruokakauppiasvalmennuksella. Vuonna 2017 K-ruokakauppiasvalmennuksesta valmistui 66 uutta kauppiasta. Uusien K-Marketien myötä lisääntyi merkittävästi niiden kauppiaiden määrä, joilla on johdettavana useampi kauppa. Tähän tarpeeseen käynnistettiin monen kaupan johtamiseen keskittyvä Luotsi-johtamisvalmennus, jonka kävi syksyn aikana 40 kauppiasta. Ohjelma jatkuu vuonna 2018.

Panostimme toimivien kauppiaiden osaamisen jatkuvaan kehittämiseen tarjoamalla täydennyskoulutusta.

Sisäinen tehtäväkierto avaa mahdollisuudet moniin erilaisiin uravaihtoehtoihin. Suomessa sisäisiä siirtoja tehtiin noin 1 992 (2016: 4 837) ja muissa toimintamaissa yhteensä noin 2 637 (2016: 2 923) (luvuissa ole ole mukana K-Market Oy:n sisäisiä siirtoja).

K-ryhmän rekrytointia Suomessa tukevat K Trainee -ohjelma ja kauppiasvalmennusohjelmat. Seitsemäs K Trainee -ohjelma alkoi toukokuussa 2017, ja ohjelmaan osallistui 12 harjoittelijaa, jotka ohjelman myötä ovat saaneet vakituisen työsuhteen.

Koulutusjakauma 31.12.2017, %

404-3 Kehityskeskustelut ja suorituksen arvioinnit

Tavoite- ja kehityskeskustelut sekä avainhenkilöiden suorituksenarviointi ovat käytössä kaikissa Kesko-konsernin yhtiöissä ja toimintamaissa. Tavoite- ja kehityskeskusteluissa arvioidaan menneen kauden suoritus ja asetetaan tavoitteet tulevalle kaudelle sekä keskustellaan henkilön, esimiestyön ja työyhteisön kehittämistä. Tavoite- ja kehityskeskustelujen toteutumista selvitettiin vuoden 2017 lopussa toteutetun henkilöstötutkimuksen yhteydessä. Henkilöstötutkimuksen vastausprosentti oli 71 %. Kyselyyn vastanneista 80 % kertoi keskustelleensa esimiehensä kanssa tavoitteistaan ja kehittymisestään viimeisen vuoden aikana.

Suorituksen arvioinnin tavoitteena on antaa palautetta edellisen vuoden suoriutumisesta, tukea henkilön kehittymistä ja kannustaa parantamaan suoritusta. Yhdenmukaisilla arviointikriteereillä mahdollistetaan tasapuolinen suorituksen ja osaamisen arviointi kaikille työntekijöille. Systemaattinen ja hyvin toimiva suorituksen arviointi antaa tärkeää tietoa ja pohjaa muille HR-prosesseille.

Työtyytyväisyys

Henkilöstötutkimus on yksi keskeisimmistä sisäisten toimintatapojen ja esimiestyön laadun kehittämisen välineistä. Koko henkilöstölle tarjotaan mahdollisuus osallistua tutkimukseen: konsernin yhteinen henkilöstötutkimus tehdään samanaikaisesti Kesko-konsernissa ja osassa K-kauppoja Suomessa ja muissa maissa. Kaupoille, jotka eivät osallistu konsernin yhteiseen tutkimukseen, on toteutettu oma tutkimus, jossa arvioidaan samoja asioita kuin yhteisessä tutkimuksessa, mutta lyhennetyllä kysymyspatteristolla.

Tutkimuksella selvitetään henkilöstön sitoutuneisuutta organisaatioon, hyvän työsuorituksen mahdollistavia toimintatapoja, henkilöstön työhyvinvointia sekä tyytyväisyyttä lähiesimiehen ja johdon toimintaan yhteensä kahdeksan eri kysymyskategorian kautta. Tutkimuksen tulosten pohjalta sovitaan tiimikohtaiset ja koko organisaatiota koskevat kehittämistoimenpiteet, jotka kytketään osaksi vuosittaista toiminta- ja henkilöstösuunnitelmaa ja joiden toteutumista seurataan.

Uudistimme henkilöstötutkimuksen vuonna 2017 ja otimme käyttöön järjestelmän, joka mahdollistaa tulosten seurannan sekä konsernitasolla että joustavasti yksiköiden tarpeiden mukaan. Vuonna 2017 henkilöstötutkimukseen osallistui 13 400 työntekijää kaikista toimintamaista (71 % kohderyhmästä). Positiivista kehitystä oli tapahtunut kaikissa kahdeksassa kysymyskategoriassa.

Monimuotoisuus ja yhtäläiset mahdollisuudet

405-1 Hallintoelinten ja henkilöstön monimuotoisuus

Tasa-arvo, oikeudenmukaisuus, syrjimättömyys sekä yhdenvertaisuus ovat tärkeitä periaatteita, joita Keskoissa noudatetaan. Kesko Oyj ja sen tytäryhtiöt Suomessa tekevät lakisääteiset yhtiökohtaiset henkilöstö-, koulutus- ja tasa-arvo- sekä yhdenvertaisuussuunnitelmat sekä määrittelevät parannustavoitteet. Keskoon on perustettu vuoden 2017 alusta yhdenvertaisuussuunnitelman mukainen TASY-ryhmä, joka käsittelee konsernin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoasioita. Työryhmään kuuluu sekä työnantajan että henkilöstön sekä työsuojelutoiminnan edustajia. Työryhmän selvitystoiminta kattaa muun muassa rekrytoinnin, urakehityksen ja koulutuksen, palkkauksen sekä työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen.

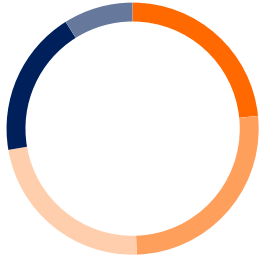
Keskon henkilöstöstä Suomessa oli naisia 55,5 % ja miehiä 44,5 %. Muissa toimintamaissa vastaavasti 46,7 % ja 53,3 %. Suomessa henkilöstön keski-ikä oli 37 vuotta vuonna 2017. Muissa maissa henkilöstön keski-ikä vaihteli 35 vuodesta 46 vuoteen.

- Henkilöstön työuran pituus: alle 10 vuotta 66 % ja yli 10 vuotta 34 % Suomessa ja vastaavasti 83 % ja 17 % muissa maissa. Pitkätkään työurat eivät ole harvinaisia: 1 173 henkilöä Suomessa on työskennellyt Keskoissa yli 25 vuotta.
- Keskon hallituksen seitsemästä jäsenestä kaksi oli naisia.
- Konsernijohtoryhmän kahdeksasta jäsenestä naisia oli kaksi.
- Vähittäiskauppaa harjoittavissa tytäryhtiöissä Suomessa naisten osuus esimiestehtävissä on merkittävä; esimerkiksi K-Citymarketin osastopäälliköistä 89 % on naisia.
- Kaikista esimiehistä Suomessa vuoden 2017 lopussa 46 % (2016: 46 %) oli naisia ja 54 % (2016: 54 %) miehiä. Muissa maissa vastaavat luvut olivat 47 % ja 53 %.

K-ryhmä on käynnistänyt viime vuosien aikana hankkeita erityisryhmien työllistämiseksi:

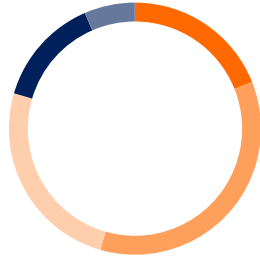
- K-kauppiasliitto aloitti vuonna 2012 Monenlaisia tuloksetekijöitä -hankkeen yhdessä Kehitysvammaliiton kanssa. Kehitysvammaisten työllistämiseksi luotiin pysyvä toimintamalli. Moni hankkeen aikana työllistetyistä kehitysvammaisista työskentelee edelleen K-ryhmässä.
- Kesko ja K-kauppiasliitto aloittivat vuonna 2013 Nuorisotakuu K-ryhmässä -ohjelman, jonka tarkoituksena oli tarjota 1 000:lle syrjäytymisuhan alla olevalle alle 30-vuotiaalle nuorelle työ-, työkokeilu- tai nuorten oppisopimuspaikka K-ryhmästä vuoden 2014 loppuun mennessä. Nuorten kohderyhmään kuuluivat myös maahanmuuttajanuoret ja vammaiset nuoret. Nuorten ja erityisryhmien työllistäminen jatkuu pysyvänä toimintamallina. Keskon esimiesten ja kauppiaiden tukeminen nuorten ja erityisryhmien työllistämiseen siirrettiin vuonna 2017 Keskon keskitettyyn palvelukeskukseen. Vuoden 2017 loppuun mennessä jo yli 3 800 kohderyhmän nuorta oli saanut K-ryhmästä paikan työkokeilun, palkkatuen ja nuorten oppisopimuskoulutuksen avulla.

Keskon henkilökunnan ikärakenne Suomessa 2017, %

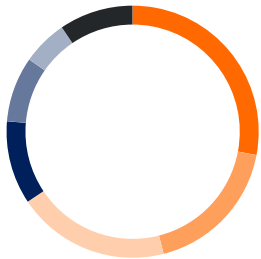
- alle 26 vuotta 23,4 %
- 26-35 vuotta 26,1 %
- 36-45 vuotta 22,8 %
- 46-55 vuotta 18,8 %
- yli 55 vuotta 8,9 %

Keskon henkilökunnan ikärakenne muissa toimintamaissa 2017, %

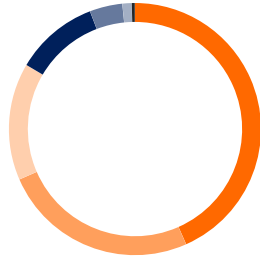
- alle 26 vuotta 19 %
- 26-35 vuotta 35,5 %
- 36-45 vuotta 25,1 %
- 46-55 vuotta 14 %
- yli 55 vuotta 6,5 %

Palvelusvuodet Suomessa 2017, %

- alle 2 vuotta 28 %
- 2-5 vuotta 18,1 %
- 6-10 vuotta 19,6 %
- 11-15 vuotta 10,7 %
- 16-20 vuotta 8,4 %
- 21-25 vuotta 5,8 %
- yli 25 vuotta 9,5 %

Palvelusvuodet muissa toimintamaissa 2017, %

- alle 2 vuotta 43,3 %
- 2-5 vuotta 25,1 %
- 6-10 vuotta 15 %
- 11-15 vuotta 10,7 %
- 16-20 vuotta 4,2 %
- 21-25 vuotta 1,2 %
- yli 25 vuotta 0,4 %

Naisten ja miesten tasa-arvoisuus

405-2 Naisten ja miesten peruspalkkojen suhde

Keskolaisten keskimääräinen vuosipalkka oli Suomessa 40 275 euroa, muissa Pohjoismaissa 44 385 euroa ja Baltian maissa, Puolassa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä 11 680 euroa. Kesko-konsernin toiminta on monialaista, joten keskimääräinen palkka ei ole hyvä tunnusluku kuvaamaan palkkauksen tasoa tai rakennetta. Työehtosopimuksen piiriin kuuluvien tehtävien, kuten myyjien ja varastotyöntekijöiden, kohdalla käytetään työehtosopimusten luokittelun mukaisia palkkaryhmiä ja -taulukkoita. Palkkaukseen vaikuttavat myös tehtävään perustuvat vastuulisät, kokemusvuodet sekä paikkakunta-kohtaiset kalleusluokat. Ylempien toimihenkilöiden palkka määräytyy tehtävän ja työn vaativuuden ohella muun muassa osaamisen, kokemuksen, suorituksen ja tulosten perusteella. Vuosittaisten yhtiökohtaisten tasa-arvosuunnitelmien osana tarkastellaan palkkauksen tasa-arvoa. Sukupuoli ei ole palkkaukseen vaikuttava tekijä eikä merkittäviä eroja ole havaittu vertailukelpoisten tehtävien osalta. Tasa-arvosuunnitelmissa pyritään edistämään palkkatasa-arvon toteutumista niiden tehtävien osalta, joissa vertailujen tekeminen on mahdollista.

NAISTEN %-OSUUS HENKILÖSTÖRYHMITTÄIN, SUOMI

	2017	2016	2015
Ylin johto	28,3	24,1	20,0
Keskijohto	22,6	20,0	21,1
Esimiehet ja asiantuntijat	45,2	41,9	46,4
Työntekijät ja toimihenkilöt	58,4	64,4	57,8
Yhteensä	55,5	60,1	55,4

Luvuissa otettu huomioon tarvittaessa työhön kutsuttavat

NAISTEN %-OSUUS HENKILÖSTÖRYHMITTÄIN, MUUT MAAT

	2017	2016	2015
Ylin johto	0,0	0,0	0,0
Keskijohto	56,2	49,1	47,7
Esimiehet ja asiantuntijat	49,1	48,4	54,4
Työntekijät ja toimihenkilöt	41,6	47,2	47,8
Yhteensä	46,7	47,8	50,5

2015: Ei sisällä Senukai, Liettua

GRI-lähestymistapa

Olennaiset näkökohdat

- Työllistäminen
- Henkilöstön ja työnantajan väliset suhteet
- Työterveys ja -turvallisuus
- Koulutus
- Monimuotoisuus ja tasavertaiset mahdollisuudet
- Tasa-arvoinen palkitseminen
- Työoloihin liittyvien epäkohtien valitusmekanismit

Työllistäminen ja henkilöstön ja työnantajan väliset suhteet

Haluamme olla kaupan alan houkuttelevin työpaikka, jolla on tyytyväiset työntekijät ja osaavat esimiehet. K-ryhmä tarjoaa monipuolisia ura- ja kehittymismahdollisuuksia kaupan alan eri tehtävissä. Kesko noudattaa kaikissa toimintamaissaan uudelleenjärjestelytilanteissa paikallista lainsäädäntöä.

Työterveys ja -turvallisuus

Kesko ja K-kaupat ovat vastuussa siitä, että työntekijät voivat työskennellä turvallisessa työympäristössä ja saavat asianmukaisen koulutuksen ja ohjeistuksen työhönsä.

Henkilöstön kehittäminen

Henkilöstön systemaattinen ja liiketoimintalähtöinen kehittäminen on kriittinen tekijä menestyksen kannalta. Kaupan alan murros ja sähköisen asioinnin kasvu ovat luoneet tarpeen uuteen osaamiseen.

Osaamisen kehittämisen muita ydinalueita ovat:

- Lähiesimiestyö ja johtaminen
- Digitaalisuus
- Asiakaskokemus: myynti- ja palveluosaaminen

Monimuotoisuus ja tasavertaiset mahdollisuudet

Moniarvoinen ja monimuotoisuutta tukeva organisaatio takaa yhdenvertaiset mahdollisuudet, oikeudet ja kohtelun kaikille. Tasa-arvo, oikeudenmukaisuus ja syrjimättömyys ovat tärkeitä periaatteita, joita Keskoissa noudatetaan koko työsuhteen ajan. Tehtävään valitaan soveltuvin ja kehityskykyisin henkilö ja ihmisiä arvioidaan pätevyyden, taitojen ja saavutusten perusteella.

Palkitseminen

Keskoissa palkitsemisen tavoitteena on kannustaa henkilöstöä ylittämään asetetut tavoitteet ja motivoida pitkäjänteiseen työhön K-ryhmän päämäärien saavuttamiseksi. Palkitseminen on oikeudenmukaista ja se perustuu yleisesti tunnettuihin periaatteisiin.

Politiikat ja sitoumukset

Henkilöstöjohtaminen perustuu Keskon arvoihin, toimintaperiaatteisiin ja K Code of Conduct -toimintaohjeistoon. Keskon henkilöstöpolitiikka linjaa keskeiset toimintaperiaatteet henkilöstöjohtamisen eri osa-alueilla. Henkilöstöstrategiassa puolestaan määritellään henkilöstöjohtamisen päämäärät, kriittiset menestystekijät ja keskeiset kehityshankkeet.

Kesko on Suomen monimuotoisuusverkoston jäsen. Monimuotoisuusverkoston toiminta pohjautuu [monimuotoisuussitoumukseen](#), jonka kaikki verkoston jäseneksi liittyvät allekirjoittavat.

Seuranta- ja valvontajärjestelmät

Henkilöstön työkyky varmistetaan luomalla turvallinen ja työn tekemistä tukeva työskentely-ympäristö. Työsuojelun päämääränä on turvata ja ylläpitää työntekijöiden työkykyä sekä ennaltaehkäistä ja torjua työtaturmia, ammattitauteja ja muita työstä tai työympäristöstä johtuvia fyysisiä ja henkisiä terveyshaittoja.

Vastuunjako ja resurssit

- HR-johtoryhmä
- Kesko HR -toiminto
- HR-palvelukeskukset
- Jokainen esimies

Ohjelmat, politiikat, tavoitteet

Työhyvinvointiohjelma

Työhyvinvoinnin kehittämisen tavoitteena on työmotivaation ja -viihtyvyyden parantaminen, sairauspoissaolojen vähentäminen, eläkeiän nostaminen sekä ennenaikaisten eläkkeiden vähentäminen ja työnantajakuvan parantaminen. Työhyvinvointiohjelman painopistealueet vuosille 2016–2018 ovat:

- OHS-toiminnan (Occupational Health and Safety) kehittäminen kokonaisuutena ja tiedolla johtaminen
- Henkilöstön työkyvyn ja hyvinvoinnin tukeminen sekä sairauspoissaolojen vähentäminen
- Työturvallisuuden toimintamallien kehittäminen ja työsuojelun roolin vahvistaminen
- Henkilöstön sitoutumisen edistäminen (Employee Engagement) erityisesti esimiestyön kehittämisen avulla ja muutoksen johtamisen varmistaminen

Vammaisten ja osatyökykyisten työllistäminen

K-kauppiasliitto aloitti vuonna 2012 Monenlaisia tuloksentekijöitä -hankkeen yhdessä Kehitysvammaliiton kanssa. Lue lisää [405-1](#).

Nuorten työllistäminen

Nuorten työllistäminen jatkuu pysyvänä toimintamallina [Nuorisotakuu K-ryhmässä](#) -ohjelman mukaisesti.

Valitusmekanismit

- Keskustelu esimiehen kanssa
- Suora Linja -palautekanava
- SpeakUp -ilmoituskanava

Laskentarajat

Työyhteisö

Kesko

Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat

Hankimme ja myymme vastuullisesti ja tuemme asiakasta kestävässä valinnoissa

- Kehitämme tuotevalikoimiamme asiakkaita kuunnellen.
- Varmistamme hankintaketjun vastuullisuuden.
- Vastaamme tuotteiden turvallisuudesta ja laadusta.

KESKON VUOSI 2017

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2017	Tavoitteen edistyminen 2016	Tavoitteen edistyminen 2015
Toimitusketju	<p>Oman suoran riskimaatuonnin tuotannon sosiaalinen vastuu on varmennettu.</p> <p>GRI 414-1, 414-2</p>	<p>Yhteensä 157:lle Keskon riskimaatoimittajien tehtaille tai viljelmille tehtiin täysi amfori BSCI -auditointi. Lisäksi 146:lle tavarantoimittajien tehtaille tai viljelmille suoritettiin amfori BSCI -seuranta-auditointi. Vuoden 2018 alussa Keskon riskimaatavarantoimittajilla oli yhteensä 423 voimassa olevaa sosiaalisen vastuun auditointia.</p> <p>Kaksi ICA Global Sourcing (IGS) -hankintayhteistyön tavarantoimittajille suunnattua vastuullisuuskoulutusta järjestettiin Hangzhoussa Kiinassa ja Delhissä Intiassa. Hangzhoun koulutukseen osallistui 24 tavarantoimittajaa ja Delhin koulutukseen 23 tavarantoimittajaa. Osana Plan International Suomen ja Keskon yhteistyötä järjestettiin kolme amfori BSCI -tavarantoimittajakoulutusta Bangkokissa Thaimaassa. Koulutuksiin osallistui yhteensä 25 thaimaalaista kalateollisuuden tavarantoimittajaa.</p> <p>Jatkona ihmis oikeusarviointille toteutimme Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskuksen (SASKin) kanssa tutkimuksen työolosuhteista viinirypäleiden toimitusketjussa.</p>	<p>Kesko Onninen Purchasing Office (KOPO) -hankintatoimisto aloitti toiminnan Shanghaissa Kiinassa. Keskon päivittäistavarakauppa ja ICA Global Sourcing aloittivat hankintayhteistyön käyttötavarakaupassa.</p> <p>Osana ihmis oikeusarviota toteutimme ihmis oikeuskartoituksen riskimaiden tehtaissa yhteistyössä Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskuksen (SASK:n) kanssa. SASK:n maakohtaiset raportit antoivat arvokasta tietoa toimintamme kehittämiseksi. Välitimme saamamme tiedot BSCI-järjestölle auditointimenettelyn kehittämiseksi.</p>	<p>BSCI-prosessissa oli 200 Keskon riskimaatoimittajien tehdasta tai viljelmää. Riskimaatavarantoimittajien tehtaille tai viljelmillä tehtiin 107 täyttä BSCI-auditointia ja 80 BSCI-uudelleenauditointia. Keskon päivittäistavarakaupan oman suoran riskimaatuonnin tuotannon sosiaalinen vastuu oli 100 % varmennettu.</p> <p>Jatkoimme ihmis oikeuksiin liittyvää vaikutusarviointia. Julkistimme riskimaissa toimivat omamerkkisten ja oman maahantuonnin piirissä olevien vaatteiden, asusteiden, kenkien ja laukkujen valmistustehtaat nettisivuillamme.</p>

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2017	Tavoitteen edistyminen 2016	Tavoitteen edistyminen 2015
	<p>Varmenamme omien merkkien Pirkka- ja K-Menu-elintarvikkeiden ainesosien (Tier 2) vastuullisuuden.</p> <p>GRI 414-1, 414-2</p>	<p>Omaa riskiarviointiyökalua hyödyntäen arvioimme 150:n uuden Pirkka- ja K-Menu-elintarviketuotteen ainesosien vastuullisuutta. Riskianalyysin perusteella arvioituista tuotteista 20 tuotetta sisälsi ainesosia, joiden valmistajan sosiaalisesta vastuullisuudesta tarvitsemme lisäselvitystä.</p> <p>Omien merkkien ainesosien riskianalyysi sai tunnustusta amforin (entinen Foreign Trade Association, FTA) vuosikokouksessa. Kesko valittiin riskianalyysin ansiosta Vuoden 2017 FTA:n jäsen -kilpailun kolmen parhaan finalistin joukkoon.</p>	<p>Jatkoimme työtä omien merkkien elintarvikkeiden ainesosien vastuullisuuden varmentamiseksi. Teimme ainesosien riskiarvioinnin 160 uudelle Pirkka- ja K-Menu-elintarvikkeelle. Näistä 29 tuotteessa oli ainesosia, joiden vastuullisuus vaatii lisäselvitystä.</p>	<p>Aloitimme Pirkka- ja K-Menu-tuotteiden ainesosien vastuullisuusselvityksen riskiarviointiyökalun avulla. Selvitimme 1 923 oman merkin tuotteen ainesosien alkuperän. Näistä 233 sisälsi ainesosia, jotka tarvitsevat riskiarvioinnin perusteella lisäselvityksen ainesosan valmistajan vastuullisuudesta.</p>
	<p>Tunnistamme ja huomioimme vesiriskit toimitusketjussamme.</p>	<p>Jatkoimme vesiriskiarviointityötä ja käytämme tuloksia toimenpiteiden suunnitteluun.</p>	<p>Jatkamme vesiriskiarviointityötä ja käytämme tuloksia toimenpiteiden suunnitteluun.</p>	<p>Aloitimme omien merkkimme vesiriskiarvioinnin. Tavoitteenamme on tunnistaa toimitusketjussamme ne valuma-alueet, joissa on merkittävimmät veden niukkuuden tai saastumisen ongelmat. Tavoitteenamme on saada vesiriskiarviointi valmiiksi vuonna 2016.</p>
Linjaukset	<p>Kala ja äyriäiset: Keskon päivittäistavarakaupalla ja K-ruokakaupoilla ei ole valikoimissaan WWF:n kalaoppaassa punaisella liikennevalolla merkittyjä lajeja. Keskon päivittäistavarakauppa ja K-ruokakaupat edistävät vihreällä merkittyjä lajeja valikoimissaan. Suosimme valikoimapäätöksissä kestäviä kalakantoja ja MSC- ja ASC-sertifioituja tavarantoimittajia. K-ryhmän kala- ja äyriäislinjaus on ollut voimassa vuodesta 2008.</p> <p>Palmuöljy: Vuoteen 2020 mennessä kaikki omien elintarvikemerkkimme sisältämä palmuöljy on vastuullisesti tuotettua (CSPO).</p>	<p>Keskon päivittäistavarakaupan vähittäismyynnivalikoimassa oli 196 MSC-sertifioitua kalatuotetta, joista Pirkka-tuotteita oli 41 ja K-Menu-tuotteita 1. ASC-sertifioituja tuotteita oli valikoimissa yhteensä 7, joista Pirkka-tuotteita oli 4.</p> <p>Kespron horeca-valikoimissa MSC-sertifioituja tuotteita oli 304, joista Menu-tuotteita oli 30. ASC-sertifioituja tuotteita oli Kespron valikoimissa yhteensä 10, joista Menu-tuotteita oli 2.</p> <p>Vuoden 2017 aikana myytyjen Kespron Menu-elintarviketuotteiden palmuöljystä noin 82 % oli vastuullisesti tuotettua palmuöljyä (CSPO), josta fyysisesti jäljitettävää (Identity Preserved) palmuöljyä 0,2 %, erilliskäsiteltyä palmuöljyä (Segregated) 74,3 %, massabalanssipalmuöljyä (Mass Balance) 20,7 % ja RSPO-krediittejä 4,9 %.</p> <p>Vuoden 2017 aikana myytyjen Pirkka ja K-Menu-elintarviketuotteiden palmuöljystä noin 43 % oli vastuullisesti tuotettua palmuöljyä (CSPO), josta erilliskäsiteltyä palmuöljyä (Segregated) 19 %, massabalanssipalmuöljyä (Mass Balance) 79 % ja RSPO-krediittejä 2 %.</p>	<p>Keskon päivittäistavarakaupan vähittäismyynnivalikoimassa oli 178 MSC-sertifioitua kalatuotetta, joista Pirkka-tuotteita oli 37. Kesprolle myönnettiin MSC- ja ASC-jäljitettävyyssertifikaatti. Kespron kalan ja äyriäisten toimitusketjun kaikki vaiheet on auditoitu ja Kespro sekä sen sertifioituiden asiakasravintolat voivat käyttää markkinoinnissaan MSC- ja ASC-ympäristömerkkejä. MSC- ja ASC-tuotteita oli Kespron Foodservice-valikoimissa lähes 300 kpl ja määrä kasvaa jatkuvasti. Kespron Menu-sarjassa MSC-sertifioituja tuotteita oli 25 ja ASC-sertifioituja 2.</p> <p>Palmuöljyä sisältävistä omien merkkien elintarviketuotteista (Pirkka, K-Menu ja Kespron Menu) noin 34 % sisälsi vastuullisesti tuotettua palmuöljyä (CSPO).</p>	<p>Pirkka-sarjassa oli 41 MSC-sertifioitua kalatuotetta.</p> <p>Pirkka-tuotteiden sisältämästä palmuöljystä noin 20 % oli vastuullisesti tuotettua palmuöljyä (CSPO).</p>

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2017	Tavoitteen edistyminen 2016	Tavoitteen edistyminen 2015
	<p>Soija: Vuoteen 2020 mennessä kaikki omien merkkimme tuotantoketjussa käytetty soija on vastuullisesti tuotettua, RTRS- tai ProTerra-sertifioitua soijaa. Linjaus koskee päivittäistavaraupan omien merkkien elintarvikkeiden soijaperäisiä ainesosia ja eläinperäisten tuotteiden tuotannossa käytettävää soijarehua.</p>	<p>Selvitimme vastuullisen soijan osuuden omien merkkien elintarvikkeissa ja tuotantoketjussa. Vuoden 2017 aikana myytyjen omien merkkien (Pirkka, K-Menu ja Kespron Menu) elintarviketuotteissa ja tuotantoketjussa käytetty soija ei vielä ollut vastuullisesti tuotettua.</p>	<p>Olimme perustajajäsen suomalainen soijasisitoumus -ryhmässä, joka aloitti toimintansa helmikuussa 2016. Suomalaisen soijasisitoumuksen jäsenet sitoutuvat siihen, että vuoteen 2020 mennessä kaikki niiden omien tuotteiden tuotantoketjussa käytetty soija on vastuullisesti tuotettua, RTRS- tai ProTerra-sertifioitua soijaa. Sitoumus kattaa sekä suomalaisen tuotantoketjun että ulkomaisen hankinnan. Liityimme Round Table on Responsible Soy (RTRS) -järjestöön ja sitouduimme sen myötä edistämään pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti vastuullisuutta soijan tuotantoketjussa.</p>	<p>Tavoite lisätty vuonna 2016</p>
	<p>Puu ja paperi: Vuoteen 2025 mennessä kaikki Keskon valikoimissa olevat puu- ja paperituotteet ovat kestävää alkuperää. Puu- ja paperituotteet ovat FSC- tai PEFC-sertifioituja tai kierrätettyä materiaalia. Päivittäistavaraupassa linjaus koskee omia merkkituotteita.</p>	<p>Rakentamisen ja talotekniikan kaupalle on myönnetty vuonna 2013 PEFC-sertifikaatti, joka kattaa kuusi- ja mäntysahatavaran ja niiden jalosteiden sekä MDF-levyjen tukkukaupan Suomessa (prosenttimenetelmä). Vuonna 2017 keskimääräinen PEFC-sertifiointiprosentti oli: mänty 89,7 % ja kuusi 85,5 %.</p> <p>Päivittäistavaraupan Pirkka ja K-Menu -sarjoissa 54 % puu- ja paperituotteista sisälsi kestävää raaka-ainetta. Kespron Menu-sarjassa 14 % puu- ja paperituotteista sisälsi kestävää raaka-ainetta.</p>	<p>Keskimääräinen PEFC-sertifiointiprosentti oli: mänty 91,2 % ja kuusi 84,6 %. Kartoitamme mahdollisuuksia laajentaa puulinjausta kattamaan koko konsernin.</p>	<p>PEFC-sertifiointiprosentti ilmoitetaan kuukausittain Keskon nettisivuilla.</p>

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2017	Tavoitteen edistyminen 2016	Tavoitteen edistyminen 2015
	<p>Muovi: Edistämme muovin kierrätystä ja uusiokäyttöä. Luomme toimintamalleja, jotka estävät muovin päätyksen luontoon. Etsimme vaihtoehtoisia pakkausmateriaaleja muoville. Kasvatamme kuluttajaviestinnän avulla vaihtoehtoisten ostokassien (puuvillakassien, kestokassien ja juuttikassien) ja pähvilaitikoiden myyntiosuudeksi 10 % vuoteen 2025 mennessä. Etsimme PVC:lle korvaavia materiaaliratkaisuja.</p>	<p>Poistimme ympäristölle haitalliset mikromuovirakeet kaikista omien merkkien kosmetiikkatuotteistamme. Muutamme kaikki omien merkkien pesuaineet mikromuovittomiksi vuoden 2018 aikana. Pirkka ESSI Kiertokassit tulivat K-ruokakauppojen ostokassien valikoimiin alkuvuonna 2017. Niiden valmistuksessa on käytetty yli 90 % kierrätysmateriaalia, josta noin puolet on kotitalouksilta erilliskerättyä muovipakkauksjätettä. Ohuita pikkupusseja ei ollut kassalinjastoilla esillä vuoden 2017 loppuun mennessä ja pikkupussin sai vain pyydettyä esimerkiksi kukkakimppua varten. Vuonna 2017 vähensimme pikkupussien kulutusta 20 %.</p> <p>Pilotoimme K-ruokakaupoissa menestyksekkäästi Stora Enson valmistamaa uutta puukuitupohjaista EcoFishBoxia kalapakkaukselaatikkona. K-ryhmän lahjakortit on valmistettu vuodesta 2017 lähtien PVC-vapaasta materiaalista. Suomen Onninen Express -myymälöissä kanta-asiakkaille on jaettu ostokoreja, jotka asiakas voi viedä mukanaan työmaalleen ja ottaa mukaansa seuraavalle käyntikerralle.</p>	<p>Julkaisimme muovilinjauksen lokakuussa 2016 ja sitouduimme muovikassien kulutuksen vähentämiseen tähtääviin toimenpiteisiin. Muovikassit ovat olleet maksullisia K-ryhmän ruokakaupoissa ja rautakaupoissa, ja vuoden 2017 alussa ne muuttuivat maksullisiksi myös maatalous- ja konekaupoissa sekä huonekalukaupoissa. Ohuita pikkupusseja ei enää ole vuoden 2017 loppuun mennessä kassalinjastoilla esillä. Tarjoamme valikoimissamme vaihtoehtoja muovikasseille: kestokasseja, puuvillakasseja ja juuttikasseja sekä paperikasseja ja kierrätysmuovikasseja. Paperikassien osuus kaikkien eri kauppakassien myynnistä vuonna 2016 oli noin 1,5 % ja kestokassien noin 1,5 %. Keväällä 2017 valikoimiin lisättiin Amerplast Oy:n valmistamat Pirkka ESSI kiertokassit, joiden valmistukseen käytetään kotitalouksien Rinki-ekopisteisiin palauttamaa muovipakkauksjätettä. Poistamme mikromuovirakeet omista kosmetiikkamerkituotteistamme vuoden 2017 aikana. Omien merkkien pakkaukset eivät sisällä PVC:tä. Lopetamme PVC:n käytön Keskon lahjakorttien valmistusmateriaalina vuonna 2017. Pyrimme muuttamaan Plussa-kortin valmistusmateriaalin PVC-vapaaksi vuonna 2017.</p>	<p>Ruokakauppojen valikoimiin tuli lisää kestokassivaihtoehtoja: uusi Vallila-kuosi, Kesäpäivä-kassi ja Nenäpäivä-kassi.</p>
Vastuullisuus-merkityt omat merkkituotteet	Tarjoamme laajan vastuullisuusmerkittyjen omien merkkien valikoiman.	<p>Pirkka-sarjassa oli 37 Pirkka Reilun kaupan tuotetta, 116 Pirkka Luomu -tuotetta, 41 MSC-sertifioitua kalatuotetta, 35 UTZ-merkittyä tuotetta, 76 Joutsenmerkittyä tuotetta, 137 Avainlippu-tuotetta, 88 Sirkkalehti-merkittyä tuotetta, 220 Hyvää Suomesta -merkittyä tuotetta ja 5 Allergiatunnus-tuotetta.</p> <p>Kespron Menu-sarjassa oli 4 Reilun kaupan tuotetta, 5 luomutuotetta, 30 MSC-sertifioitua tuotetta, 2 ASC-sertifioitua tuotetta, 15 Joutsenmerkittyä tuotetta, 10 UTZ-merkittyä tuotetta, 21 Avainlippu-tuotetta, 4 Hyvää Suomesta -merkittyä tuotetta ja 23 Sirkkalehti-merkittyä tuotetta.</p> <p>Rakentamisen ja talotekniikan kaupan Cello-sarjassa oli 411 Avainlippu-tuotetta, 30 Joutsenmerkittyä tuotetta, 35 M1-merkittyä tuotetta ja 116 Allergiatunnus-tuotetta.</p>	<p>Pirkka-sarjassa oli Pirkka Reilun kaupan tuotteita 36, Pirkka Luomu -tuotteita 118, Pirkka MSC-sertifioituja kalatuotteita 37, Pirkka UTZ -merkittyjä tuotteita 32 ja Joutsenmerkittyjä tuotteita 65. Kaikki Pirkka- ja K-Menu -kahvit ovat Reilun kaupan tai UTZ-sertifioituja. Pirkka-sarjassa on 15 Reilu kauppa tai UTZ-sertifioitua suklaa- ja leivontasuklaatuotetta. Vuonna 2017 kaikki Pirkka-sarjan suklaat ovat Reilu kauppa tai UTZ-sertifioituja.</p> <p>Kespron Menu-sarjassa oli 7 Reilun kaupan tuotetta, 5 luomutuotetta, 25 MSC-sertifioitua tuotetta, 2 ASC-sertifioitua tuotetta, 13 Joutsenmerkittyä tuotetta ja 5 UTZ-merkittyä tuotetta.</p> <p>Cello-sarjassa kaikilla sisä- ja ulkomaaleilla on Joutsenmerkki, Cello M1 -merkittyjä tuotteita oli 62 ja Cello Allergiatunnus -merkittyjä tuotteita oli 105. PROF-sarjassa 15 tuotteella oli M1-merkki.</p>	<p>Pirkka-sarjassa oli Pirkka Reilun kaupan tuotteita 40, Pirkka Luomu -tuotteita 134, Pirkka MSC-sertifioituja kalatuotteita 41 ja Pirkka UTZ -merkittyjä tuotteita 17.</p>

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2017	Tavoitteen edistyminen 2016	Tavoitteen edistyminen 2015
Tuoteturvallisuus	K-ryhmän valikoimien tuoteturvallisuus on varmistettu. Tuotetutkimusyksikön laboratorio valvoo päivittäistavara-kaupan omien merkien ja oman maahantuonnin tuoteturvallisuutta ja laatua. Kaikilla elintarviketoiminnoillamme on omavalvontasuunnitelma.	Tuotetutkimuksen laboratorio tutki 7 350 tuotenäytettä ja teki 15 076 analyysia. Yhteensä 522:lla omien elintarvikemerkituotteiden tavarantoimittajalla on kansainvälisen tuoteturvallisuuden varmentava audit-sertifikaatti. Omia auditointeja tehtiin 59.	Tuotetutkimuksen laboratorio tutki 7 770 tuotenäytettä ja teki 17 176 analyysia. 503:n tavarantoimittajan tuoteturvallisuus on varmennettu sertifioidulla auditmenettelyllä ja 58:n tuotetutkimuksen omalla auditoinnilla.	Tuotetutkimuksen laboratorio tutki 8 037 tuotenäytettä ja teki 20 396 analyysia. Auditointeja tehtiin 7.

GRI [416-1](#), [416-2](#), [417-1](#)

Tavarantoimittajien sosiaalisen vastuun arviointi

414-1 Tavarantoimittajat, jotka on arvioitu sosiaaliseen vastuuseen liittyvien kriteerien mukaisesti,

414-2 Negatiiviset sosiaaliseen vastuuseen liittyvät vaikutukset toimitusketjussa ja toteutetut toimenpiteet

Riskimaahankinta

Keskon suomalaisten yhtiöiden suorat ostot riskialueiden tavarantoimittajilta vuonna 2017 olivat yhteensä 106 miljoonaa euroa (2016: 85 miljoonaa euroa) eli noin 1,2 % (2016: 1 %) Keskon kaikista ostoista. Suoran riskimaatuonnin osuus Keskon tuonnista Suomeen oli noin 13,9 % (2016: 11,9 %). Keskon suomalaisten yhtiöiden merkittävimmät riskituontimaat on esitetty alla olevassa kartassa. Keskon muiden maiden osalta suoraa riskimaatuontia ei ole tilastoitu.

Riskimaissa tyypillisesti tuotettavia tuotteita ovat vaatteet ja kodintekstiilit, kengät ja muu nahkatavara, huonekalut, kodinsisustustuotteet, työkalut, urheiluvälineet, lelut, maatalous-tuotteet (esimerkiksi kahvi, tee, kaakao, hedelmät, vihannekset, viinit) sekä kala-, hedelmä- ja vihannessäilykkeet.

Kesko julkaisee vuosittain riskimaissa toimivat oman maahantuonnin piirissä olevat omien merkkien vaatteiden ja kenkien valmistustehtaat [nettisivuillaan](#). Lista päivitetään kerran vuodessa, ja uusin lista on päivitetty 31.8.2017.

Riskimaatoimittajien sosiaalisen vastuun auditoinnit

Kesko on amforin jäsen. Amfori on johtava maailmanlaajuinen liiketoimintajärjestö, jonka tavoitteena on edistää avointa ja kestävää liiketoimintaa. Kesko osallistuu amfori BSCI:hin ja suosittaa riskimaatavaroimittajien sosiaalisen vastuun arvioinnissa amfori BSCI -auditointia. Kesko hyväksyy myös muita sosiaalisen vastuun arviointijärjestelmiä, jos niiden kriteerit vastaavat amfori BSCI -auditoinnin kriteerejä ja auditoinnin on suorittanut riippumaton osapuoli.

Osana Keskon päivittäistavarakaupan ja ICA Global Sourcingin hankintayhteistyötä Kesko hyväksyy myös ICA:n oman sosiaalisen vastuun auditoinnin ICA Social Auditin. Tällöin edellytetään kuitenkin tavarantoimittajan siirtymistä muun Keskon hyväksymän kolmannen osapuolen suorittaman auditoinnin piiriin viimeistään kahden ICA-auditoinnin jälkeen.

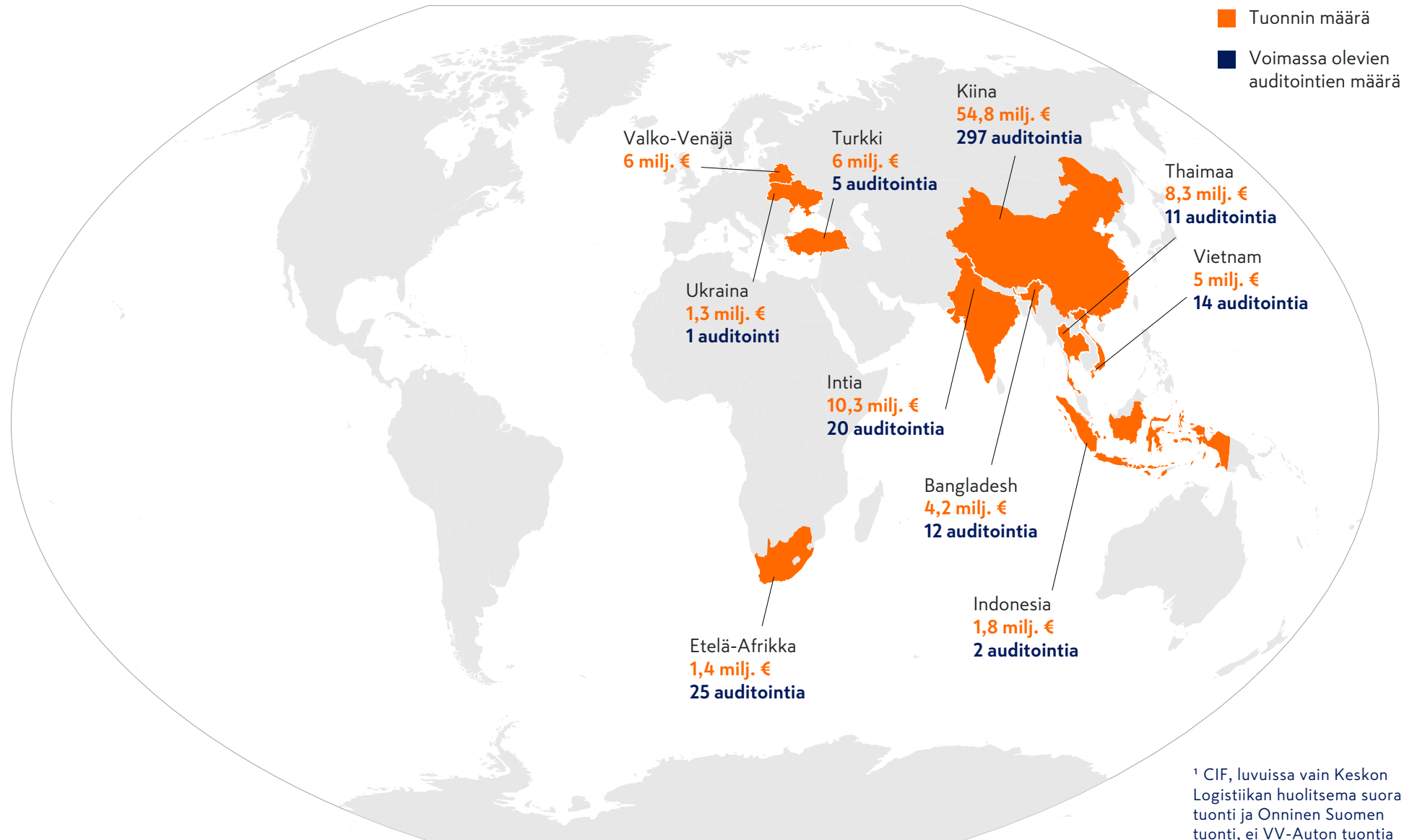
Keskon hyväksymät sosiaalisen vastuun arviointijärjestelmät on listattu kohdassa [Seuranta- ja valvontajärjestelmät](#). Osa Keskon tavarantoimittajista on myös itse amforin jäseniä ja edistää amfori BSCI -auditointeja omassa toimitusketjussaan.

Vuoden 2018 alussa Keskon riskimaatavaroimittajien tehtailta tai viljelmillä oli:

- 291 (2017 alussa: 274) voimassa olevaa amfori BSCI -auditointia
- 15 (2017 alussa: 13) voimassa olevaa SA8000-sertifiointia
- 30 (2017 alussa: 24) voimassa olevaa SMETA-auditointia
- 45 (2017 alussa: 24) voimassa olevaa ICA Social Audit -auditointia
- 22 (2017 alussa: 22) voimassa olevaa SIZA-auditointia
- 11 (2017 alussa: 11) voimassa olevaa Reilun kaupan sertifiointia
- 2 (2017 alussa: 5) voimassa olevaa ICS-auditointia
- 5 (2017 alussa: 11) voimassa olevaa ICTI CARE -sertifiointia
- 1 (2017 alussa: 2) voimassa olevaa WRAP-sertifiointia
- 1 voimassa oleva WIETA-sertifiointi

Keskon periaatteena on tehdä yhteistyötä vain sellaisten riskimaatavaroimittajien kanssa, jotka ovat sosiaalisen vastuun auditointien piirissä tai käynnistävät prosessin yhteistyön alkaessa. Keskon päivittäistavarakauppa edellyttää kaikkien riskimaatoimittajiensa olevan auditoitu. Uusien tavarantoimittajien kanssa ei lähdetä yhteistyöhön, ellei hyväksyttävää auditointia ole.

TAVARANTOIMITTAJIEN SOSIAALISEN VASTUUN AUDITOINNIT KESKON 10 SUURIMMASSA RISKITUONTIMAASSA¹

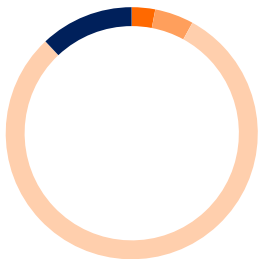
Amfori BSCI -auditointien tulokset

Vuoden 2017 aikana yhteensä 157:lle (2016: 210) Keskon tavarantoimittajien tehtaille tai viljelmille tehtiin täysi amfori BSCI -auditointi. Lisäksi 146:lle (60) tavarantoimittajien tehtaille tai viljelmille suoritettiin amfori BSCI -seuranta-auditointi.

Keskon tavarantoimittajien tehtaiden ja viljelmien amfori BSCI -auditointien tulokset vuodelta 2017 on esitetty alla. Eniten puutteita esiintyi johtamiskäytännöissä, työaikasääntösten noudattamisessa sekä työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvissä asioissa. Korjaustoimenpiteet ja niiden seuranta sisältyvät auditointiprosessiin. Amfori BSCI -toimintamallin mukaan tehtaille suoritetaan kahden vuoden välein täysi auditointi, jossa jokainen auditointiprotokollan osa-alue arvioidaan. Jos tehtaalla auditointituloksena on C, D tai E, tulee tehtaalla järjestää 12 kuukauden sisällä seuranta-auditointi, jossa arvioidaan täydessä auditoinnissa löytyneet puutteet ja niiden korjaustoimenpiteet.

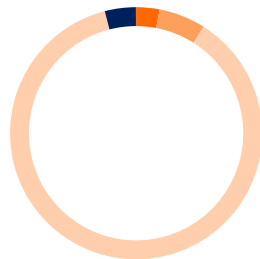
Kesko ei lopeta yhteistyötä tavarantoimittajan kanssa, jos tavarantoimittaja sitoutuu auditointiraportissa määriteltyjen epäkohtien korjaamiseen. Vuonna 2017 päätettiin lopettaa yhteistyö kuuden tehtaalla sosiaaliseen vastuuseen liittyvien puutteiden vuoksi. Tehtaiden kanssa ei päästy yksimielisyyteen tarvittavista korjaavista toimenpiteistä.

Keskon amfori BSCI -auditointitulokset 2017, täydet auditoinnit

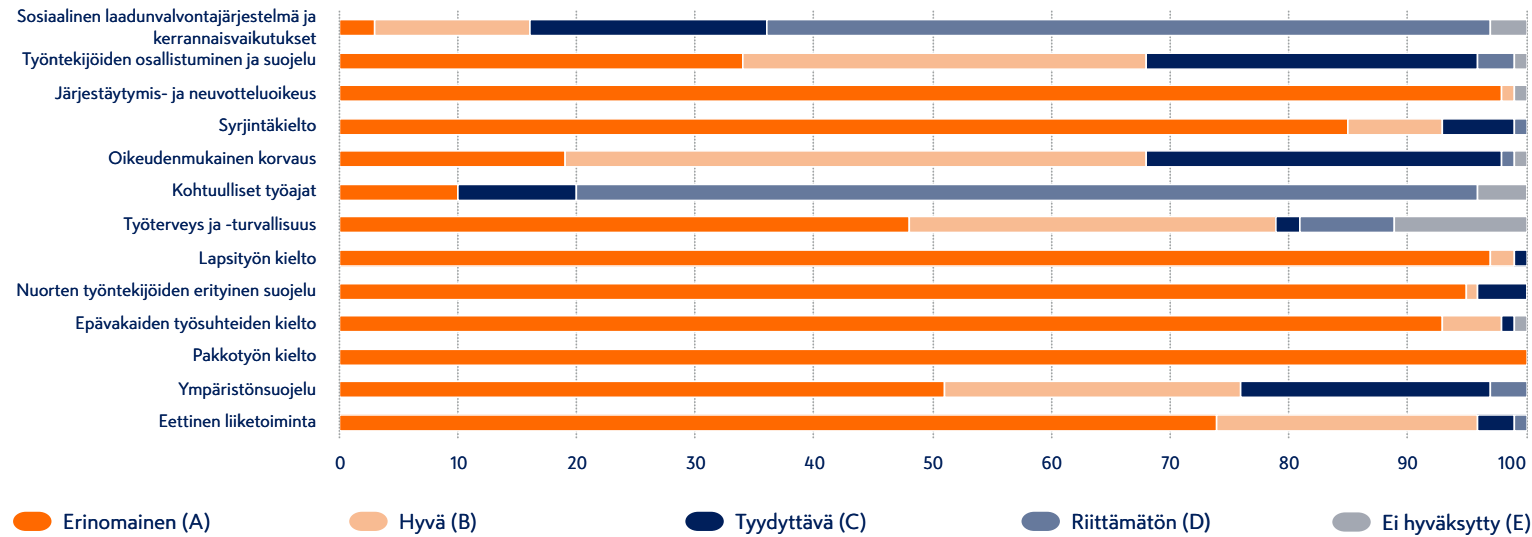
- Erinomainen (A) 3 %
- Hyvä (B) 5 %
- Tyydyttävä (C) 80 %
- Riittämätön (D) 12 %
- Ei hyväksytty (E) 0 %

Keskon amfori BSCI -auditointitulokset 2017, seuranta-auditoinnit

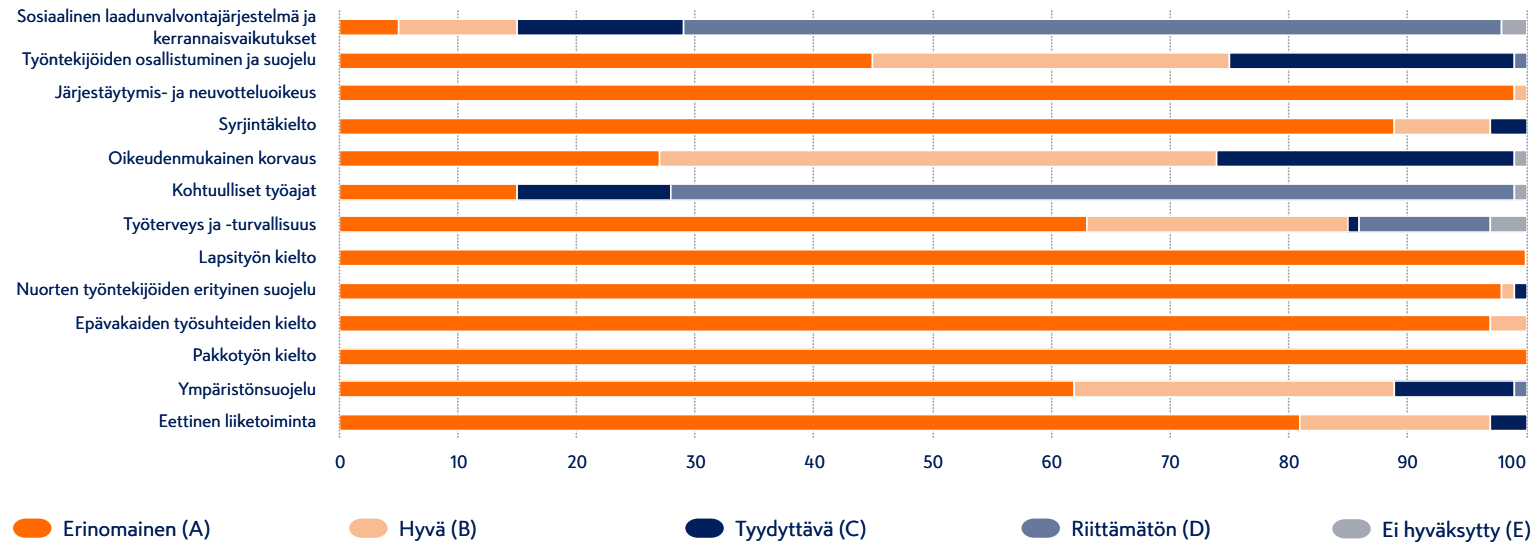

- Erinomainen (A) 3 %
- Hyvä (B) 6 %
- Tyydyttävä (C) 87 %
- Riittämätön (D) 4 %
- Ei hyväksytty (E) 0 %

Keskon amfori BSCI -auditointitulosten jakauma eri osa-alueilla 2017, täydet auditoinnit

Keskon amfori BSCI -auditointitulosten jakauma eri osa-alueilla 2017, seuranta-auditoinnit

Reilun kaupan tuotteet

Keskon päivittäistavarakaupalla on laaja yhteistyösopimus Reilu kauppa ry:n kanssa. K-ruokakaupan ketjukonseptit ja K-kauppiat määrittävät Reilun kaupan tuotteiden valikoimat kauppatasolla.

- Vuoden 2017 aikana Keskon päivittäistavarakaupan valikoimissa oli 300 (2016: 367) Reilun kaupan tuotetta, joista Pirkka-tuotteita oli 37 (2016: 36) ja Kespron Menu-tuotteita oli 4 (2016: 7).
- Vuonna 2017 Keskon päivittäistavarakaupan myymistä tuotteista kertyi sosiaalisiin kehityshankkeisiin tarkoitettua Reilun kaupan lisää 719 225 euroa (2016: 649 459 euroa).

Vuonna 2017 eniten Reilun kaupan lisää kertyi Reilun kaupan kukkien (271 672 €), kahvin (224 537 €) ja hedelmien (142 975 €) myynnistä. Reilun kaupan tilastojen mukaan vuonna 2017 Keskon päivittäistavarakaupassa myyty Reilun kaupan kahvi työllisti noin 800 kahvin pienviljelijää vuoden ajaksi Reilun kaupan ehdoin.

Keskon ja Planin yhteistyö Thaimaassa

Kesko ja lastenoikeusjärjestö Plan International Suomi tekevät yhteistyötä Thaimaan kalateollisuuden vastuullisuuden ja siirtotyöläisten aseman parantamiseksi. Yhteistyöstä on sovittu vuosiksi 2015–2018, ja se on osa Ruotsin kehitysyhteistyöviraston SIDA:n sekä amerikkalaisen Richard ja Helen DeVos Foundationin rahoittamaa laajempaa hanketta Thaimaassa ja Kambodžassa.

Hankkeen avulla pyritään parantamaan kambodžalaisten siirtotyöläisten työoloja sekä heidän lastensa koulutusta ja suojelua Thaimaassa. Yhteistyö Planin kanssa parantaa myös Keskon kalatuotteiden tuotantoketjun läpinäkyvyyttä.

Osana hanketta perustettiin kaksi oppimiskeskusta Rayongin ja Tratin provinssiin siirtotyöläisperheiden lapsille vuonna 2015. Oppimiskeskukset antavat lapsille valmiuksia, joita he tarvitsevat päästäkseen thaimaalaiseen julkiseen kouluun, ja tukevat heitä jatkamaan opintojaan. Vuonna 2017 oppimiskeskukseen rekisteröitiin 50 iältään 4–17-vuotiaista tyttöä ja 38 iältään 4–17-vuotiaista poikaa. Hankkeen avulla julkiseen thaimaalaiseen kouluun pääsi 40 tyttöä ja 60 poikaa. Vuosien 2015–2017 aikana oppimiskeskukseen on rekisteröity yhteensä 944 lasta ja thaimaalaiseen julkiseen kouluun on päässyt 212 lasta.

Tavarantoimittajille suunnattuja amfori BSCI -koulutuksia jatkettiin vuonna 2017. Kaksi yleiskoulutusta ja yksi syventävä koulutus järjestettiin Bangkokissa. Koulutuksiin osallistui yhteensä 25 thaimaalaista kalateollisuuden tavarantoimittajaa. Yleiskoulutuksissa käsiteltiin

amfori BSCI Code of Conductin sisältöä, YK:n ja ILO:n ihmisoikeus- ja työoikeussopimuksia sekä Thaimaan kansallista työlaainsäädäntöä. Syventävässä koulutuksessa annettiin valmiuksia tavarantoimittajien omien sosiaalisten kysymysten edistämiseen ja valvontaan. Tavarantoimittajakoulutukset jatkuvat vuonna 2018.

Lue lisää [Plan-yhteistyöstä](#).

Tavarantoimittajakoulutukset Kiinassa ja Intiassa

Kesko ja ruotsalainen ICA ovat tehneet ICA Global Sourcing (IGS) –hankintayhteistyötä Aasiassa vuodesta 2016. Yhteistyö keskittyy K-ruokakaupoissa myytävien käyttötavaroiden hankintaan. Tavarantoimittajien tehtaiden sosiaalisen vastuun varmentaminen ja tuotelaadun varmistaminen on keskeinen osa hankintaprosessia. IGS:llä on toimistot Kiinassa, Hong Kongissa, Vietnamin, Bangladeshissa sekä Intiassa. IGS:n paikallinen vastuullisuusyksikkö vastaa tuotannon vastuullisuuden varmentamisesta yhteistyössä Keskon kanssa.

Vuonna 2017 järjestettiin IGS:n tavarantoimittajille suunnattu vastuullisuuskoulutus Hangzhoussa Kiinassa ja Delhissä Intiassa. Koulutustilaisuuksissa käsiteltiin Keskon sosiaalisen vastuun vaatimuksia tavarantoimittajille, tehtaiden auditointiprosessia sekä tuotelaadun ja turvallisuuden vaatimuksia. Lisäksi keskusteltiin tavarantoimittajien esittämistä vastuullisuuteen liittyvistä kysymyksistä.

Hangzhoun koulutukseen osallistui 24 tavarantoimittajaa ja Delhin koulutukseen 23 tavarantoimittajaa. Paikalla oli myös IGS:n ja Keskon vastuullisuusyksikön edustajat.

Lue lisää [IGS-yhteistyöstä](#).

Pirkka- ja K-Menu-elintarviketuotteiden ainesosien riskianalyysi

Keskon tavoitteena on tunnistaa tuotteiden koko toimitusketju ja varmentaa tuotteiden ainesosien sosiaalinen vastuullisuus. Vuonna 2015 aloitettu Pirkka- ja K-Menu-elintarviketuotteiden ainesosien alkuperän selvitystyö ja riskianalyysi jatkuivat vuonna 2017.

Vuonna 2017 arvioitiin 150:n uuden Pirkka- ja K-Menu-elintarviketuotteen ainesosien vastuullisuus omaa riskiarviointityökalua hyödyntäen. Riskianalyysin perusteella arvioiduista tuotteista 20 tuotetta sisälsi ainesosia, joiden valmistajan sosiaalisesta vastuullisuudesta tarvitaan lisäselvitystä. Vuosien 2015–2017 aikana riskianalyysi on tehty yhteensä 2 233:lle omien merkkien elintarviketuotteelle.

Kesällä 2017 omien merkkien ainesosien riskianalyysi sai tunnustusta amforin (entisen Foreign Trade Association, FTA:n) vuosikokouksessa. Kesko valittiin riskianalyysin ansiosta Vuoden 2017 FTA:n jäsen -kilpailun kolmen parhaan finalistin joukkoon.

Omien merkkien elintarviketuotteiden ainesosaselvitystä jatketaan vuonna 2018. Tulosten perusteella on tarkoitus kartoittaa ainesosakohtaisia jatkotoimenpiteitä Pirkka- ja K-Menu-tuotteiden toimitusketjun vastuullisuuden edistämiseksi.

Asiakkaiden terveys ja turvallisuus

416-1 Tuotteiden ja palveluiden terveys- ja turvallisuusvaikutusten arviointi,

416-2 Tuotteiden terveys- ja turvallisuusvaatimusten rikkomukset

Tuotteiden terveys- ja turvallisuusvaikutusten arviointi sisältyy Keskon päivittäistavarakaupan tuotetutkimusyksikön toimintaan. Se edellyttää, että sen omien elintarvikemerkituotteiden valmistajilla on kansainvälinen tuoteturvallisuuden varmentava sertifiointi. Keskon päivittäistavarakauppa hyväksyy muun muassa seuraavat standardit: BRC, IFS, FSSC 22000 ja GlobalGAP. Vuonna 2017 sertifioituja tavarantoimittajia oli 581 kpl (2016: 561 kpl). Lukumäärä sisältää myös vanhat, Keskon päivittäistavarakaupan oman auditointiohjeistuksen mukaisesti tehdyt auditoinnit.

Tuotenäytteitä tutkittiin 7 350 kappaletta (2016: 7 770). Näytteet liittyivät pääasiassa omien merkkien tuotekehitykseen. Omavalvontanäytteitä tutkittiin 2 395 kappaletta (2016: 2 387).

Omien merkkituotteiden kehityksessä kiinnitetään Keskon päivittäistavarakaupan strategian mukaisesti erityistä huomiota tuotteiden terveellisyteen.

Ravitsemukseen, ylipainoon ja lihavuuteen liittyviä terveystieteitä koskevan EY:n [valkoisen kirjan](#) kannustamana yli 150 Pirkka-tuotteesta vähennettiin sokeria, tyydytynyttä rasvaa ja suolaa vuosina 2007–2013. Uusissa Pirkka-tuotteissa terveellisyyskriteerit huomioidaan jo tuotekehitysvaiheessa.

Valtion ravitsemusneuvottelukunta julkaisi kesäkuussa 2017 [Ravitsemussitoumus](#)-toimintamallin. Se on Suomen toimenpide EU:n [Roadmap for Action on Food Product Improvement](#) -viitekehityksen reformulaatio-ohjelmaan osallistumiseksi.

K-ryhmä liittyi ravitsemussitoumukseen antamallaan [kasvissitoumuksella](#). Kasvissitoumus kannustaa K-ruokakauppojen asiakkaita lisäämään kasvisten käyttöä seuraavien vuoteen 2020 asti ulottuvien toimenpiteiden avulla:

- Vuoteen 2020 mennessä kasviproteiinituotteita sisältävä vegehyllä löytyy vähintään 400 K-ruokakaupasta. Vuonna 2017 erillinen vegehyllä oli noin 250 K-ruokakaupassa.
- Järjestämme vuosittain (2018–2020) K-ruokakaupoissa vähintään 250 kasviskampanjaa. Vuonna 2017 K-ruokakaupan ketjuissa järjestettiin lähes 240 kasviskampanjaa.
- Lisäämme vuoteen 2020 mennessä valikoimiimme vähintään 50 uutta hedelmä- tai vihannestuotetta. Vuonna 2017 lisäsimmme valikoimiimme 55 uutta hedelmä- ja vihannestuotetta.

Vuosina 2016–2017 tehtiin arviointi elintarviketäydennösten esiintymisen todennäköisyydestä ja työstettiin valvontasuunnitelma väärennöksiltä suojautumiseksi. (VACCP eli Vulnerability Assessment and Critical Control Points). Väärennöksiä tunnistettiin 77. Näistä 6 arvioitiin kriittisiksi kontrollipisteiksi, joille tehdään normaalien tuote- ja tavarantoimittajavarmistusten lisäksi säännöllistä, väärennöksiä kontrolloivaa analyttistä seuranta.

Keskon päivittäistavarakaupassa tuotteiden takaisinveotoja vuonna 2017 oli 140 kappaletta (2016: 99). Näistä Keskon päivittäistavarakaupan omia merkkejä oli 33 (2016: 26). Muissa tapauksissa tuotetutkimus avusti tuotteiden valmistajia takaisinvedossa. Julkisia takaisinveotoja, jolloin tuotevialla tai -virheellä voi olla terveydellisiä vaikutuksia, oli Keskon päivittäistavarakaupan omien merkkituotteiden osalta vuoden 2017 aikana 4 (2016: 2).

K-Rauta teki vuonna 2017 kaksi (2016: 1) ja Onninen kolme takaisinveotoa (2016: 4). Konekesko teki vuonna 2017 yhden julkisen takaisinvedon (2016: 0). Vuonna 2017 rakentamisen ja talotekniikan kaupassa oli ainoastaan tämä yksi julkinen takaisinveoto (2016: 0).

Vuoden 2017 aikana ei ollut tuotteen terveellisyteen tai turvallisuuteen liittyviä oikeustoimia tai sakkoja.

Markkinointiviestintä ja tuoteinformaatio

417-1 Tuotteisiin ja palveluihin liittyvä tuoteinformaatio

Kesko noudattaa omien merkkituotteidensa ja omien maahantuontituotteidensa osalta kaikkea pakkausmerkintöihin liittyvää lainsäädäntöä. Keskeisiä säädöksiä ovat muun muassa:

- Elintarvikkeiden pakkausmerkinnät: Elintarviketietoasetus [EY 1169/2011](#) ja sitä täydentävät säädökset
- Kulutustavaroiden turvalliseen käyttöön liittyvät pakkausmerkinnät: Yleinen tuoteturvallisuusdirektiivi [2001/95/EY](#) (ja siihen liittyvä vastaava kansallinen lainsäädäntö Keskon toimintamaissa)
- Kemikaalien varoitusmerkinnät: Kemikaalien luokituksesta, merkinnöistä ja pakkaamisesta säättävä CLP-asetus [EY 1272/2008](#)
- Sähkölaitteiden merkinnät: Lukuisia tuoteryhmäkohtaisia direktiivejä (ja niihin liittyvä vastaava kansallinen lainsäädäntö Keskon toimintamaissa)
- Lelujen merkinnät: Lelujen turvallisuusdirektiivi [2009/48/EY](#) (ja siihen liittyvä vastaava kansallinen lainsäädäntö Keskon toimintamaissa)
- Kosmeettisten valmisteiden pakkausmerkinnät: Asetus kosmeettisista valmisteista [EY 1223/2009](#)

Kaikkiin kotimaisiin Pirkka- ja kaikkiin K-Menu-tuotteisiin on merkitty valmistajan nimi ja paikkakunta. Ulkomaisiin Pirkka-tuotteisiin merkitään valmistusmaa. Kaikissa K-Citymarketin ja Keskon rakentamisen ja talotekniikan kaupan omissa merkkituotteissa on alkuperämaamerkinnot.

Lihan alkuperämaa merkitään asetuksen [EY 1337/2013](#) mukaisesti. Elintarvikkeen ainesosana oleva liha ja maito merkitään kansallisen asetuksen [MMM 218/2017](#) mukaisesti.

Lakisääteisten pakkausmerkintöjen lisäksi tuotteisiin voidaan liittää vapaaehtoisia merkintöjä, jotka kertovat tuotteen vastuullisuudesta. Näihin merkintöihin voidaan lukea muun muassa luomu- ja ympäristömerkinnät sekä [sosiaalisesta vastuullisuudesta kertovat merkinnät](#).

Keskon päivittäistavarakaupan omiin merkkituotteisiin on merkitty pakkausten materiaalitunnukset. Nämä merkinnät auttavat ja ohjaavat kuluttajia pakkausmateriaalien kierrättämisessä. Ympäristölle vaarallisissa kemikaaleissa on CLP-asetuksen mukainen varoitusmerkintä.

417-2 Tuoteinformaation ja tuotemerkintöihin liittyvien määräysten rikkomukset

Typen oksideja säätelevä moottoriohjelmisto

Syyskuussa 2015 Kalifornian ilmanlaadun komissio (CARB) ja ympäristösuojeluvirasto (EPA) löysivät Volkswagen-konsernin tyyppin EA 189 1,2, 1,6 ja 2,0 -litraisella dieselmoottorilla varustetuista autoista typen oksideja säätelevän moottoriohjelmiston.

VV-Auton edustamien merkkien osalta näitä autoja todettiin olevan Suomessa noin 53 000. Tapaus koskee kaikkia VV-Auton maahantuomia merkkejä: Volkswagen, Audi, SEAT ja Volkswagen-hyötyautot.

Volkswagenin, Audin ja SEATin EA 189 -tyypin 2,0-, 1,6- ja 1,2-litraisten dieselautojen takaisinkutsut (SEAT: huoltokampanja) ja ohjainlaitteen korjauspäivitykset etenivät Suomessa vuonna 2017 aikataulun mukaisesti.

Vuoden loppuun mennessä kaikkiin noin 53 000 autoon oli saatavilla ohjelmistopäivitys ja yli 47 000 autoa oli päivitetty (88,4 %).

Korjaustoimenpiteiden jälkeen autot täyttävät EU5-päästöstandardin vaatimukset. Autoihin tehtävät toimenpiteet eivät vaikuta auton polttoaineenkulutukseen, moottorin tehoon, CO₂-päästöihin, ajokäyttämiseen tai akustiikkaan.

Takaisinvedot pakkausmerkintävirheen takia

Kesko noudattaa omien merkkituotteidensa ja maahantuomiensa tuotteiden pakkausmerkinnöissä EU:n ja Suomen lainsäädäntöä.

Tuotteen virheellisestä pakkausmerkinnästä johtuvia takaisinvetoja oli vuoden 2017 aikana 39 (2016: 24), joista 9 (2016: 7) oli Keskon omia merkkejä.

GRI-lähestymistapa

Olellaiset näkökohdat

- Tuotteiden ja palvelujen tiedot ja määräystenmukaisuus
- Asiakkaiden terveys ja turvallisuus
- Toimittajien työolojen arviointi
- Ihmisoikeudet
- Markkinointiviestintä

Politiikat ja sitoumukset

Vastuullista hankintaa ohjaavat Keskon [ostotoiminnan periaatteet](#).

Periaatteet pohjautuvat kansalliseen työlaainsäädäntöön ja vastaaviin Kansainvälisen työjärjestön ILO:n sopimuksiin, joita sovelletaan silloin, kun kansallinen lainsäädäntö ei yllä näiden sopimusten tasolle. Kesko kiinnittää erityistä huomiota hankintaketjun ihmisoikeuskysymyksiin ja työoloihin keskittyen niiden valvonnassa ensisijaisesti [riskimaissa](#) toimiviin tavarantoimittajiin. Riskimaiksi luokitellaan [amfori BSCI \(Business Social Compliance Initiative\) -aloitteen](#) mukaisesti maat, joissa on olemassa riski ihmisoikeuksien ja työolojen loukkaamiselle. Luokittelu perustuu Maailmanpankin indikaattoreihin (Worldwide Governance Indicators).

Kesko ja K-ryhmän kaupat ovat yhdessä tavarantoimittajiensa kanssa vastuussa tuotteiden käyttäjille siitä, että tuotteet täyttävät kaikki Suomen ja EU-lainsäädännön vaatimukset, ovat käyttäjilleen turvallisia ja vastaavat laatu- ja muita lupauksia. Pakkausmerkinnöissä ja markkinointiviestinnässä noudatetaan lainsäädännön vaatimuksia ja viranomaisuosituksia.

Kesko ja K-ryhmän kaupat haluavat tukea asiakkaita kestävässä valinnoissa ja tarjota laajan valikoiman vastuullisuuskriteerin omaavia tuotteita.

Keskon kemikaalipolitiikka koskee kodintekstiilejä, vaatteita, nahkatavaraa, kenkiä ja verhoiluja huonekaluja. Siinä on esitetty EU:n ja Suomen lainsäädäntöön perustuen kemikaalit, jotka ovat kiellettyjä tai joiden määrää on rajoitettu Keskolle toimitettavissa tuotteissa. Lisäksi Kesko asettaa lainsäädäntöä tiukempia rajoituksia erityistä huolta aiheuttaville kemikaaleille.

[Keskon muovilinjaus](#) edistää muovin kierrätystä ja uusiokäyttöä. Toimintamallien tavoitteena on estää muovin päätyminen vesistöihin ja muualle luontoon.

Hankinnan tueksi on laadittu myös [tuoteryhmäkohtaisia vastuullisuuslinjauksia](#), joita ovat muun muassa palmuöljylinjaus, kala- ja äyriäislinjaus, puu- ja paperilinjaus sekä farkkujen hiekkapuhalluslinjaus.

Ohjelmat, projektit ja aloitteet

- [Vastuullisen hankinnan opas](#)

Vastuullisista valinnoista kerrotaan asiakkaille K-vastuullisuuskonseptin mukaisesti myymäläviestinnällä, muun muassa hyllynreuna- ja pakkausmerkinnöillä. Luomu- ja ympäristömerkittyjen sekä Reilu kauppa -sertifioitujen tuotteiden valikoima- ja markkinointilinjaukset sisältyvät K-ruokakauppojen ketjukonsepteihin. K-vastuullisuuskonsepti on käytössä K-ruokakaupoissa ja K-Rauta-kaupoissa.

Vuonna 2016 Kesko liittyi [amfori BSCI Sustainable Wine Programme](#) -ohjelmaan. Ohjelma keskittyy viinituotannon sosiaalisen- ja ympäristövastuun kehittämiseen, ja sen tavoitteena on viinituotannon läpinäkyvyyden ja jäljitettävyyden parantaminen.

Vuonna 2016 Kesko liittyi kiinalaisen [The Center for Child Rights and Corporate Social Responsibility](#) (CCR CSR) -organisaation jäseneksi. CCR CSR -organisaation tavoitteena on estää ja vähentää lapsityötä, edistää nuorten työntekijöiden asemaa tehtailla ja helpottaa siirtotyöläisvanhempien arkea. Kesko osallistuu organisaation Virtual Working Group -työryhmään.

Seuranta- ja valvontajärjestelmät

KESKON HYVÄKSYMÄT RISKIMAATUOTANTOON LIITTYVÄT SERTIFIOINTI- JA AUDITOINTIJÄRJESTELMÄT

Sertifiointi-/auditointijärjestelmä	Tuoteryhmä	Kriteerien kattavuus
amfori BSCI (amfori Business Social Compliance Initiative)	Kaikki tuoteryhmät	Sosiaalinen, suppea ympäristöosa
SA8000	Kaikki tuoteryhmät	Sosiaalinen
SMETA	Kaikki tuoteryhmät	Sosiaalinen, suppea ympäristöosa
ICS	Kaikki tuoteryhmät	Sosiaalinen
Reilu kauppa	Maataloustuotteet, myös puuvilla	Sosiaalinen, ympäristö
Rainforest Alliance	Maataloustuotteet	Sosiaalinen, ympäristö
ProTerra	Maataloustuotteet	Sosiaalinen, ympäristö
MPS-Socially Qualified	Maataloustuotteet	Sosiaalinen
Soil Association Ethical Trade	Maataloustuotteet	Sosiaalinen
Sustainability Initiative of South Africa SIZA	Maataloustuotteet	Sosiaalinen, ympäristö
Sustainably Grown	Maataloustuotteet	Sosiaalinen, ympäristö
UTZ Certified	Kahvi, kaakao, tee	Sosiaalinen, ympäristö
RSPO (Roundtable on Sustainable Palm Oil)	Palmuöljyä sisältävät tuotteet	Talous, ympäristö, sosiaalinen
RTRS (Round Table on Responsible Soy)	Soija	Talous, ympäristö, sosiaalinen
WIETA	Viinit	Sosiaalinen
Vinos de Chile	Viinit	Sosiaalinen, ympäristö
MSC (Marine Stewardship Council)	Pyydetty kala ja äyriäiset	Ympäristö (kestävä kalastus)
ASC (Aquaculture Stewardship Council)	Viljelty kala ja äyriäiset	Sosiaalinen, ympäristö
Florverde Sustainable Flowers	Kukat	Sosiaalinen, ympäristö
FLA (Fair Labor Association)	Käyttötavara	Sosiaalinen
FWF (Fair Wear Foundation)	Vaatteet	Sosiaalinen
GOTS (Global Organic Textile Standard)	Tekstiilit, hygieniatuotteet (luomu)	Sosiaalinen, ympäristö
WRAP (Worldwide Responsible Accredited Production)	Tekstiilit, jalkineet	Sosiaalinen
IMO Fair for Life	Kaikki tuoteryhmät	Sosiaalinen, talous
FSC (Forest Stewardship Council)	Puutuotteet ja puutavara	Sosiaalinen, ympäristö

Sertifiointi-/auditointijärjestelmä	Tuoteryhmä	Kriteerien kattavuus
ICTI CARE	Lelut	Sosiaalinen
PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification)	Puutuotteet ja puutavara	Sosiaalinen, ympäristö
ICA Social Audit*	Käyttötavara	Sosiaalinen

* Ehdollinen hyväksyntä. Hyväksytään korkeintaan kaksi ICA-auditointia, jonka jälkeen tavarantoimittajan on siirryttävä amfori BSCI -auditointiin tai muuhun hyväksytyyn, riippumattoman kolmannen osapuolen suorittamaan auditointiin.

Tavarantoimittajasopimuksissa edellytetään, että tavarantoimittajat noudattavat **K Code of Conductin** ja **amfori BSCI:n Code of Conductin** periaatteita.

Keskon päivittäistavarakauppa edellyttää, että sen omien merkkituotteiden valmistajilla ja tuottajilla on kansainvälinen elintarviketurvallisuuksertifiointi. Keskon päivittäistavarakauppa hyväksyy seuraavat auditointimenettelyt: BRC, IFS, ISO/FSSC 22000, SQF1000/2000 sekä GlobalGAP, IP-perussertifiointi kasviksille tai IP-Sigill.

Tuotetutkimusyksikön laboratorio valvoo päivittäistavarakaupan omien merkkien ja oman maahantuonnin tuoteturvallisuuksia ja laatua. Kaikilla elintarviketoimintoillamme on omavaltavontasuunnitelma. Laboratorio on FINAS-akkreditointipalvelujen akkreditoima testauslaboratorio T251, joka on hyväksytty SFS-EN ISO/IEC 17025 -standardin mukaiseksi.

Kaupan vastuullisen toiminnan arviointi sisältää kaupan vuosittaisen itsearvioinnin, kaupan laatujärjestelmässä määritellyt kriteerit sekä ulkopuolisen tahon tekemän vastuullisuusauditoinnin määritellyn otannan mukaisesti. Auditointi raportoi tuloksista kaupalle ja Keskolle.

Valitusmekanismit

- **SpeakUp**-ilmoituskanava
- K-Kuluttajapalvelu
- Ketjujen asiakaspalautejärjestelmät

Laskentarajat

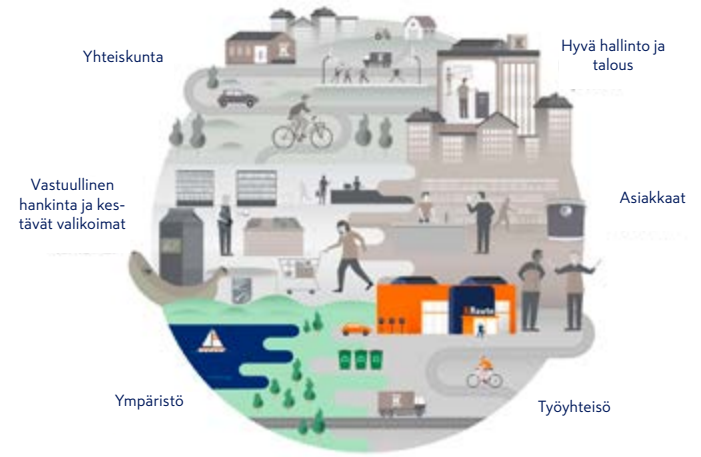
Määräystenmukaisuus	Kesko
Tuoteturvallisuus	Kesko – omat merkkituotteet ja oma maahantuonti
Hankinnan sosiaalinen vastuu (1st tier)	Kesko

Ympäristö

Hillitsemme yhdessä ilmastonmuutosta ja edistämme luonnonvarojen kestävää käyttöä

- Pienennämme ympäristövaikutuksia yhteistyössä koko toimitusketjun kanssa.
- Edistämme kehitystä kohti vähähiilistä kiertotaloutta.
- Autamme asiakkaitamme pienentämään ympäristövaikutuksiaan.

KESKON VUOSI 2017

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2017	Tavoitteen edistyminen 2016	Tavoitteen edistyminen 2015
Science Based Targets	Olemme sitoutuneet vähentämään suoria ja epäsuoria päästöjä (Scope 1 ja 2) 18 % vuoteen 2025 mennessä vuoden 2015 tasosta.	Scope 1 ja 2 -päästöt ovat kasvaneet 14 % vuoden 2015 lähtötasosta, mikä johtuu Suomen Lähikaupan ja Onnisen hankinnasta vuonna 2016.	Tavoite asetettu vuonna 2017.	Tavoite asetettu vuonna 2017.
GRI 305-5	Olemme sitoutuneet vähentämään toimitusketjusta aiheutuvia päästöjä (Scope 3) siten, että 90 % Keskon suurimmista tavarantoimittajista asettaa omat päästötavoitteensa vuoteen 2025 mennessä.	Keskon vuoden 2016 suurimmista tavarantoimittajista 33 % oli asettanut omat päästötavoitteensa.	Tavoite asetettu vuonna 2017.	Tavoite asetettu vuonna 2017.
GRI 305-5				
Uusiutuva energia	Hankimme 100 % uusiutuvaa sähköä Suomessa.	Kaikki Keskon hankkima sähkö Suomessa oli uusiutuvalla energialla tuotettua vuoden 2017 alusta alkaen. Hankimme uusiutuvan sähkön alkuperätakuilla Pohjoismaista. Vuonna 2017 hankittu sähkö oli tuotettu suomalaisella bioenergialla.	Päätimme siirtyä uusiutuvan sähkön hankintaan vuoden 2017 alusta alkaen.	Tavoite asetettu vuonna 2016.
	Lisäämme aurinkovoiman tuotantoa omaan käyttöömme.	Keskolla oli 19 aurinkovoimalaa hallinnoimiensa kauppakiinteistöjen katoilla. Aurinkovoimalla tuotettiin yhteensä 3,0 GWh sähköä K-ruokakauppojen omaan käyttöön. Aurinkovoimaloiden yhteenlaskettu teho on noin 5,5 MWp. Olemme Suomen suurin aurinkovoiman tuottaja ja käyttäjä.	Kesäkuussa 2016 valmistui Suomen suurin kiinteistökohtainen aurinkovoimala K-Citymarket Tammiston katolle. Vuoden 2016 loppuun mennessä kahteen muuhun K-Citymarkettiin ja yhdeksään K-Supermarkettiin rakennettiin aurinkovoimala.	Tavoite asetettu vuonna 2016.

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2017	Tavoitteen edistyminen 2016	Tavoitteen edistyminen 2015
Kauppojen energiatehokkuus	Sopimuskaudella 2008–2016: Parannamme energiatehokkuutta 65 GWh:n verran vuositasolla vuoteen 2016 mennessä. GRI 302-4	Tavoite saavutettu. Määrätietoisten toimenpiteiden ansiosta K-ryhmä onnistui ylittämään tavoitteen ja parantamaan energiatehokkuuttaan 67 GWh:n verran.	Sopimuskauden tulokset julkaisee Motiva kesällä 2017.	Kesko tehosti energiankulutustaan 64 GWh ja saavutti 97 % tavoitteesta.
	Sopimuskaudella 2017–2025: Vähennämme energiankulutustamme 7,5 % vuoteen 2025 mennessä. GRI 302-4	Vuosiraportin julkaisuhetkellä käytössä olevalla aurinkoenergian tuotannolla ja vuoden 2017 aikana tehdyillä toimenpiteillä tullaan säästämään 12,4 GWh vuodessa, mikä on 29,6 % välitavoitteesta vuodeksi 2020 ja 15,8 % tavoitteesta vuodeksi 2025.	Kesko allekirjoitti kaupan alan energiatehokkuussopimuksen vuosille 2017–2025. Toimenpideohjelmassa sitoudumme vähentämään energiankulutustamme 7,5 %.	Tavoite asetettu vuonna 2016.
Logistiikan päästöt	Vähennämme Kesko Logistiikan kuljetusten liikevaihtoindeksiin suhteutettuja päästöjä 10 % vuoden 2011 tasosta vuoteen 2020 mennessä. GRI 305-5	Suhteelliset päästöt olivat vähentyneet lähtötasosta 16,2 %. Vuonna 2017 päästöt laskivat 11,2 % vuoteen 2016 verrattuna. Päästöjen laskuun vaikutti uudet päästökertoimet, joissa on mukana dieselin biokomponentin osuus. Päästöt laskivat, vaikka kuljetusten kilometrimäärä kasvoi. Tähän vaikutti edellisvuoden tapaan Suomen Lähikaupan hankinnan myötä kasvanut kauppojen määrä ja niiden muuttaminen K-Marketeiksi.	Suhteelliset päästöt olivat vähentyneet lähtötasosta 1,9 %. Vuonna 2016 päästöt kasvoivat 3,8 % vuoteen 2015 verrattuna. Päästöjen kasvuun vaikutti Suomen Lähikaupan hankinnan myötä kasvanut kauppojen määrä. Aluksi uusiin kauppoihin toimitettiin vain Pirkka-tuotteita ja K-Market-konversioiden edetessä kauppoihin ajettiin täyttökuormia erilliskuormina.	Suhteelliset päästöt olivat vähentyneet 5,5 % lähtötasosta johtuen uusista ratkaisuista kuljetuksen ohjauksessa sekä kalustossa. Erikoispitkän Ekorekan pilottikokeilu alkoi Vantaa–Oulu-runkoliikenteessä. Ekorekkaan mahtuu kaksinkertainen määrä rullakoita verrattuna tavalliseen yhdistelmäperävaunuun.
Ruokahävikki	K-ryhmän tavoite on minimoida omasta toiminnasta aiheutuva ruokahävikki ja hyödyntää väistämättä jäävä biojäte. Vähennämme myyntiin suhteutettua tunnistettua ruokahävikkiä 10 % vuoteen 2020 mennessä vuoden 2013 tasosta. Ruokahävikki .	K-ruokakaupoissa on vähennetty ruokahävikkiä 7,1 % vuoden 2013 lähtötasosta. Noin 90 % K-ruokakaupoista lahjoittaa elintarvikekelpoisia myynnistä poistettuja tuotteita paikallisille hyväntekeväisyysjärjestöille, jotka jakavat ne ruoka-apuna avuntarvitsijoille. Lahjoitettujen elintarvikkeiden määrä kasvoi lähes 930 000 kg edellisvuodesta. K-ryhmä ja Gasum tekevät yhteistyötä, jossa K-ruokakauppojen syömäkelvottomasta ruokahävikistä valmistetaan biokaasua. Jo noin 200 K-ruokakaupan ja Kesko Logistiikan keskusvaraston syömäkelvottomasta biojätteestä valmistettua biokaasua hyödynnetään energiana uusien Pirkka-tuotteiden valmistuksessa. Noin 4 000 tonnista biojätettä valmistettiin noin 3 000 MWh biokaasua. CO ₂ -päästöjä vähennettiin maakaasuun verrattuna 594 tonnia ja polttoöljyyn verrattuna 800 tonnia.	Vuoden 2016 loppuun mennessä K-ruokakaupoissa oli vähennetty tunnistettua ruokahävikkiä 3,5 % lähtötasosta. Noin 90 % K-ruokakaupoista tekee yhteistyötä paikallisen hyväntekeväisyysryhmän kanssa. Lahjoitettujen elintarvikkeiden määrä kasvoi 1,8 milj. kg edellisvuodesta. Jatkoimme Gasumin, Myllyn Parhaan ja Wurstin kanssa yhteistyötä , jossa kaupan syömäkelvottomasta biojätteestä valmistettua biokaasua hyödynnetään energiana uusien Pirkka-tuotteiden valmistuksessa. Vuonna 2016 noin 3 700 tonnista biojätettä valmistettiin 2 800 MWh biokaasua. CO ₂ -päästöjä vähennettiin maakaasuun verrattuna 550 tonnia ja polttoöljyyn verrattuna 740 tonnia.	Aloitimme Gasumin, Myllyn Parhaan ja Wurstin kanssa yhteistyön, jossa kaupan syömäkelvottomasta biojätteestä valmistettua biokaasua hyödynnetään energiana uusien Pirkka-tuotteiden valmistuksessa. Monet K-ruokakaupat lahjoittavat ruokaa hyväntekeväisyyteen.

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2017	Tavoitteen edistyminen 2016	Tavoitteen edistyminen 2015
Jätteiden hyötykäyttö	Tavoitteemme on minimoida jätteen synty kaikessa toiminnassa ja toimittaa kaikki jätteet hyötykäyttöön. GRI 306-2	Tilastoidun jätehuollon hyötykäyttöaste Suomessa oli lähes 100 % ja muissa toimintamaissa 53 %. Kiertotaloussopimuksen piirissä olevien kauppojen jätteiden hyötykäyttöaste Suomessa oli 100 %. K-Rauta-ketjun uudistuksessa tarpeettomaksi jääneet vanhat työvaatteet, liput ja muut tekstiilit kerättiin keskitetysti 140 kaupasta yhteen kierrätystä varten. Tarpeettomaksi jääneet vaatteet prosessoitiin massaksi, jota voidaan hyödyntää esimerkiksi autoteollisuuden tarpeisiin.	Suomessa jätteiden hyötykäyttöaste oli 99 % ja muissa toimintamaissa 48 %. Jätehuoltosopimuksen piirissä olevien Etelä-Suomen kauppojen jätteiden hyötykäyttöaste oli 100 %.	Päivittäistavara- ja erikoiskaupan jätteiden hyötykäyttöaste oli 99 %, rauta- ja erikoiskaupan 99,4 % ja autokaupan 99,9 %. Muissa toimintamaissa hyötykäyttöaste oli 46 %. Jätehuoltosopimuksen piirissä olevien Etelä-Suomen kauppojen jätteiden hyötykäyttöaste oli noin 98 %.
Luonnon monimuotoisuus	K-Kalapolut-yhteistyö WWF:n kanssa: Avaamme vähintään 50 nousuestettä ja teemme vähintään 100 kutupaikkaa uhanalaisille vaelluskaloille Suomessa vuosina 2017–2021. Lisäämme tietoisuutta vaelluskalojen uhanalaisuudesta ja järjestämme talkootapahtumia. GRI 304-3	Keskon ja WWF:n K-Kalapolut-yhteistyö käynnistyi elokuussa 2017 mittavalla media- ja somekampanjalla, jossa toimimme yhteistyötä esille "Kuteminen kuuluu kaikille" -teemalla. Lanseerausvaiheen somekampanjan kattavuus oli yli 900 000 henkilöä, ja paikalliset talkootapahtumat saivat hyvin näkyvyyttä paikallismediassa. Syksyllä 2017 avasimme eri puolilla Suomea sijaitsevista joista ja puroista yhdeksän nousuestettä ja rakensimme 40 uutta kutupaikkaa uhanalaisille vaelluskaloille. Suoritimme kunnostuksia yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa talkootapahtumissa kuudella paikkakunnalla. Avasimme uusia kutu- ja elinympäristöjä yhteensä noin 20 000 metriä. K-Kalapolut-yhteistyö jatkuu entistä laajamittaisempaan vuonna 2018.	Tavoite asetettu vuonna 2017.	Tavoite asetettu vuonna 2017.

Energia

302-1 Organisaation oma energiankulutus

Kesko osallistuu ilmastonmuutoksen hillintään lisäämällä uusiutuvan energian hankintaa ja omaa tuotantoa sekä lisäämällä energiatehokkuutta.

Uusiutuvaa sähköä

Kesko on hankkinut 100 % uusiutuvalla energialla tuotettua sähköä vuoden 2017 alusta alkaen Suomessa. Vuonna 2017 Kesko hankki 504 GWh uusiutuvaa sähköä K-kauppihin ja muihin Keskon kiinteistöihin alkuperätakuilla Pohjoismaista. Vuonna 2017 hankittu sähkö oli tuotettu suomalaisella bioenergialla, jossa hyödynnetään esimerkiksi metsäteollisuuden sivutuotteita ja puuperäisiä polttoaineita.

Aurinkovoimaloita K-kaupoissa

Vuodesta 2016 alkaen Kesko on investoinut merkittävästi aurinkovoimaloiden rakentamiseen. Vuoden 2017 loppuun mennessä Keskolla oli 19 aurinkovoimalaa hallinnoimiensa kauppakiinteistöjen katoilla. Vuonna 2017 aurinkovoimalla tuotettiin yhteensä 3,0 GWh sähköä K-ruokakauppojen omaan käyttöön. Aurinkovoimaloiden yhteenlaskettu teho on noin 5,5 MWp. Kun lasketaan mukaan K-kauppiainden kolme omaa aurinkovoimalaa, K-ryhmä on Suomen suurin aurinkosähkön tuottaja ja käyttäjä. Lisäinvestointeja aurinkovoiman hyödyntämiseen jatketaan edelleen.

KIINTEISTÖJEN ENERGIANKULUTUS

Suomi	2017	2016	2015
Sähkö (MWh)	504 459	458 690	694 544
Kaukolämpö (MWh)	323 461	308 924	254 214
Oman lämmöntuotannon polttoaineet (MWh)	10 978	5 169	3 406
Energiankulutus yhteensä (MWh)	838 898	772 783	952 164
Energiankulutus yhteensä (TJ)	3 020	2 782	3 428

Muut toimintamaat	2017	2016	2015
Sähkö (MWh)	80 186	100 928 ²	103 038
Kaukolämpö (MWh)	17 719	19 350 ²	17 840
Oman sähköntuotannon polttoaineet (MWh)	4 055	0	-
Oman lämmöntuotannon polttoaineet (MWh)	32 247	30 831 ²	26 890
Energiankulutus yhteensä (MWh)	134 207	151 109	147 768
Energiankulutus yhteensä (TJ)	483	544	532

Kaikki toimintamaat	2017	2016	2015
Energiankulutus yhteensä (MWh)	973 105	923 892	1 099 932
Energiankulutus yhteensä (TJ)	3 503	3 326	3 960

¹ Laskentaraja muuttunut 2016, sisältää vain Keskon hankkiman sähkön

² Luku tarkentunut edellisestä raportista

Kiinteistöjen energiankulutus Suomessa

Vuoden 2017 lopussa Keskon hallinnoimiin kiinteistöihin (omistettuihin ja vuokrattuihin) Suomessa kuului toimisto- ja varastokiinteistöjä sekä 1 246 kauppapaikkaa. Kiinteistökannan pinta-ala pienentyi 4 % Indoor Group Oy:n myynnistä johtuen.

Suurimmassa osassa kiinteistöjä käytettiin kaukolämpöä, minkä lisäksi 3,3 % lämpöenergiasta tuotettiin itse. Vuonna 2017 Suomen kiinteistöissä tuotettiin itse lämpöenergiaa 39,52 TJ (11 GWh) maakaasulla ja öljyllä.

Keskon Suomen sähkönkulutus sisältää vain Keskon hankkiman sähkön. Lämmönkulutus raportoidaan kaikille Keskon hallinnoimille kiinteistöille. Laskentatavat sekä kiinteistötyyppiokohtaiset tilastot sähkön ja lämmön kulutuksesta sekä kiinteistökannan muutoksista Suomessa ovat luettavissa [Kulutusseuranta](#)- ja [Ympäristöprofiili](#) -raporteista.

Kiinteistöjen energiankulutus muissa toimintamaissa

Lämpöenergia tuotettiin osittain itse maakaasulla ja öljyllä. Valko-Venäjällä lämmitykseen käytettiin myös pieni määrä polttopuuta (1 467 MWh) ja turvetta (102 MWh). Lisäksi Venäjällä tuotettiin 4 055 MWh sähköä öljyllä. Vuonna 2017 lämmön ja sähkön omaan tuotantoon käytettiin polttoaineita yhteensä 130,7 TJ (36,3 GWh).

Maakohtaiset tiedot koostetaan tytäryhtiöiden Keskolle raportoimien polttoaineen- ja ostoenergian kulutustietojen perusteella. Osa toimipisteistä (6 %, sekä Onnisen Ruotsin ja Norjan kauppapaikat) ei raportoi lämmönkulutustaan, koska se sisältyy vuokraan tai tieto ei ole saatavilla.

Primäärienergiankulutus

Kaikkien toimintamaiden ostoenergian primäärienergiankulutus vuonna 2017:

- Uusiutuva: 2 315 TJ (63 %)
- Ydinvoima: 79 TJ (2 %)
- Uusiutumaton: 1 262 TJ (35 %)

Kuljetusten polttoaineenkulutus Suomessa

Kesko Logistiikan omien tai suorassa ohjauksessa olevien kuljetusten laskennallinen energiankulutus vuonna 2017 oli 645 TJ (2016: 503,9 TJ). Polttoaineena käytettiin dieseliä. Vuonna 2017 kuljetusten kilometrimäärä oli 34,9 milj. km (2016: 32,3 milj. km).

Energiankulutus laskettiin ajokilometri-, täyttöaste- ja kuljetuskalustotietojen avulla. Laskenta suoritettiin [VTT:n Lipasto-laskentajärjestelmän](#) mukaisesti.

Kuljetusten polttoaineenkulutus muissa toimintamaissa

Muiden maiden logistiikkatoiminnot on suurimmaksi osaksi ulkoistettu. Vuonna 2017 Viron ja Valko-Venäjän logistiikassa kulutettiin polttoainetta (diesel ja bensiini) 25,3 TJ.

Kokonaisenergiankulutus

Vuonna 2017 Keskon oma energiankulutus kaikissa toimintamaissa yhteensä oli 4 173 TJ.

Uusiutumattomien lähteiden polttoaineita kulutettiin yhteensä 835,2 TJ kuljetuksiin ja kiinteistöjen omaan lämmön- ja sähköntuotantoon. Uusiutuvia polttoaineita oli käytössä 5,3 TJ.

302-3 Energiaintensiteetti

ENERGIAN OMINAISKULUTUS, KESKON HALLINNOIMAT KIINTEISTÖT

kWh/br-m ²	2017	2016	2015
Suomi			
Sähkön ominaiskulutus	214	204	207
Kaukolämmön ominaiskulutus	86	79	76
Muut toimintamaat			
Sähkön ominaiskulutus	73	88	99
Lämmön ominaiskulutus	43	44 ¹	43

¹ Luku tarkentunut edellisestä raportista

Ruokakaupoissa ja -varastoissa sekä kylmäketju että lämmitettyjen tilojen tarve kasvattavat energiankulutusta verrattuna muihin toimialoihin.

Suomen ominaiskulutusten tarkemmat laskentaperusteet löytyvät [Kulutusseurantareportista](#). Muiden toimintamaiden ominaiskulutukset on laskettu kiinteistöjen yhteenlasketun pinta-alan (2017: 1 160 000 m²) perusteella.

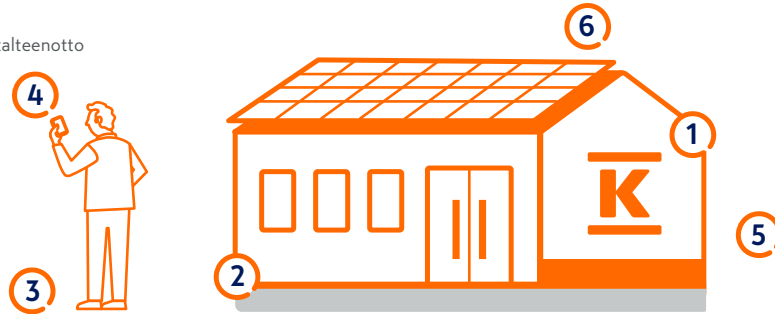
302-4 Energiankulutuksen vähentäminen

K-ryhmä on mukana kaupan alan energiatehokkuussopimuksen toimenpideohjelmassa kaudella 2017–2025. Sopimuksen mukaisesti K-ryhmä sitoutuu vähentämään energiankulutustaan erilaisin säästötoimenpitein 7,5 %. Sopimuksen piirissä ovat kaikki K-ryhmään kuuluvat kauppaketjut. Vuosiraportin julkaisuhetkellä käytössä olevalla aurinkoenergian tuotannolla ja vuoden 2017 aikana tehdyillä toimenpiteillä tullaan säästämään 12,4 GWh vuodessa, mikä on 29,6 % välitavoitteesta vuodeksi 2020 ja 15,8 % tavoitteesta vuodeksi 2025.

Kauden 2008–2016 kaupan alan energiatehokkuussopimuksessa K-ryhmän tavoite oli parantaa energiatehokkuuttaan vuositasolla 65 GWh:n verran vuoden 2016 loppuun mennessä. Määrätietoisten toimenpiteiden ansiosta K-ryhmä onnistui ylittämään tavoitteen ja parantamaan energiatehokkuuttaan 67 GWh:n verran.

ENERGIARATKAISUJA K-KAUPOISSA

- 1 Valaistus
- 2 Kylmälaitteiden kannet ja ovet
- 3 Kiinteistömanagerit
- 4 Etävalvonta
- 5 Lauhdelämmön talteenotto
- 6 Aurinkovoima

1. Valaistus

Kauppapaikkahankkeiden kaikissa valaistusratkaisuissa käytetään LED-valoja. Säädettävien, oikein suunnattujen LED-valaistusratkaisujen avulla pystytään säästämään valaistus-sähköä jopa 60 % verrattuna perinteiseen loistelamppu- ja monimetallilamppuvalaisimilla toteutettuun myymälävalaistukseen.

2. Kylmälaitteiden kannet ja ovet

Ruokakaupoissa kaupan kylmäjärjestelmien kulutus voi pienissä kauppapaikoissa olla yli puolet sähkön kokonaiskulutuksesta. K-ruokakauppojen pakastealtaiden kansiin avulla säästetään energiaa 40 % kannettomiin altaisiin verrattuna. Myös maito- ja mehukaappien ovilla säästetään energiaa.

3. Kiinteistömanagerit

Keskolla on noin 45 kiinteistömanageria, jotka auttavat K-kauppoja löytämään keinoja kaupan energiankulutuksen tehostamiseksi. Optimaalista energiankulutusta etsitään säännöllisellä seurannalla ja tekniikkaa tarkkailemalla sekä eri kiinteistöjen raportteja vertailemalla. Kiinteistömanageri auttaa kauppoja myös pitkän tähtäimen suunnittelussa. Peruskorjausohjelmassa arvioidaan, mitä kunnostustöitä kannattaa tehdä 5–6 vuoden sisällä.

4. Etävalvonta

Vuoden 2017 lopussa oli 214 Keskon kohteen taloautomaatio liitetty etävalvontaan eli energianhallintakeskukseen. Keskuksista käsin voidaan muuttaa kiinteistöjen asetusarvoja ja kojeiden käyntiaikoja tarpeen mukaan sekä reagoida mahdollisiin häiriötilanteisiin nopeasti. Oikeat käyntiajat ja asetusarvot ovat käytännön toimista helpoimpia ja tehokkaimpia energiankäytön tehostamistapoja. Etävalvonnan avulla voidaan säätää kylmäkalusteiden lämpötiloja sekä sulatuksia siten, että käyttö on aina optimaalista. Myös mahdollisiin virhetilanteisiin voidaan reagoida välittömästi.

5. Lauhdelämmön talteenotto

Lähes kaikissa K-ruokakaupoissa kylmälaitteiden lauhdelämpö otetaan talteen, jolloin lisälämpöenergiaa tarvitaan ainoastaan kovilla pakkasilla.

Yhä useammassa K-ruokakaupassa käytetään kylmälaitteiden kylmäaineena teollisuuden prosesseista kerättyä hiilidioksidia, joka on kylmäaineena ympäristöystävällinen vaihtoehto.

6. Aurinkovoima

Aurinkovoimalat yleistyvät K-ruokakauppojen katoilla. Ruokakauppojen sähkönkulutus on suurimmillaan kesällä, jolloin kaupat ja niiden kylmälaitteet vaativat paljon sähköä jäähdyttämiseen. Aurinkoisena kesäpäivänä aurinkoenergialla voidaan kattaa jopa 60 % ruokakaupan sen hetkisestä sähkönkulutuksesta.

K-ruokakauppojen katoille asennettujen aurinkopaneelien sähköntuotto on noin 10–15 % kaupan sähkön vuosikulutuksesta. Aurinkovoimalan elinkaari on pitkä, jopa noin 35 vuotta. Nykytekniikalla tuotantoa saadaan aurinkovoimalasta myös pilvisellä säällä ja talvisaikaan.

Vesi

Suomi on vesirikas maa. Melkein puolet (47 %) [suomalaisten vesijalanjäljestä](#) on kuitenkin ulkomailla, sillä teollisten tuontituotteiden kulutus ja niihin liittyvät piilovesivirrat ovat suuret. Keskon merkittävimmät vedenkulutuksen vaikutukset syntyvät niiden myytävien tuotteiden kautta, jotka ovat peräisin veden niukkuudesta tai saastumisesta kärsiviltä alueilta.

Kesko on aloittanut omien merkkien vesiriskiarvioinnin. Tavoitteena on tunnistaa toimitusketjussa ne valuma-alueet, joissa on merkittävimmät veden niukkuuden tai saastumisen ongelmat. Vesiriskiarviointityötä jatketaan ja tuloksia käytetään toimenpiteiden suunnitteluun.

303-1 Vedenkulutus

Keskon hallinnoimat kiinteistöt käyttävät kunnallista vedenjakelua kaikissa toimintamaissa. Lisäksi Virossa, Liettuaissa ja Valko-Venäjällä on käytössä muutamia kaivoja. Kaivoveden osuus kokonaisvedenkulutuksesta on kuitenkin pieni (3 %), ja siten se raportoidaan osana kunnallista vedenjakelua. Keskon toiminnasta syntyvä jätevesi menee kunnalliseen viemäri-verkostoon.

VEDENKULUTUS MAITTAIN

m ³	2017	2016	2015
Suomi	977 989	933 812	884 081
Ruotsi	6 777	7 107 ¹	6 354
Norja	144	1 424	1 445
Viro	7 421	5 922	4 954
Latvia	9 210	9 480	10 128
Liettua	39 780	40 268	38 472
Puola	4 754	3 100	-
Venäjä	30 015	84 431	79 755
Valko-Venäjä	51 047	48 797	43 342
Kaikki yhteensä	1 127 137	1 134 341	1 068 531

¹ Luku tarkentunut edellisestä raportista

K-ryhmän omassa toiminnassa vettä käytetään lähinnä siivoukseen ja puhdistukseen. Ruokakaupoissa korkean hygieniatason säilyttäminen on erityisen tärkeää ja lakisäätöiset hygieniavaatimukset on täytettävä. Yksittäisiä suuria vedenkuluttajia ovat Neste K-liikenneasemien autopesuasemat Suomessa.

Suomessa kiinteistöjen vedenkulutus kasvoi vuonna 2017 etenkin seuraavissa kiinteistöryhmissä: kauppakeskukset, VV-Autotalot ja K-Supermarketit. Kiinteistötyyppikohtaiset tilastot vedenkulutuksesta ja kiinteistökannan muutoksista Suomessa ovat luettavissa [Kulutusseurantaraportista](#).

Venäjän päivittäistavarakaupan myynti vuoden 2016 lopussa vaikutti Venäjän vedenkulutuksen merkittävään laskuun vuonna 2017. Muiden maiden vedenkulutustiedot kootaan yhtiöiden raportoimista luvuista, jotka perustuvat laskutus- tai kulutustietoihin. Osa vuokratiloissa sijaitsevien kauppojen vedenkulutuksesta sisältyy vuokraan eikä vesitietoja raportoida (4 % muiden maiden toimipisteistä). Lisäksi Onnisen Ruotsin ja Norjan kauppa-kiinteistöjen kulutustietoja ei ollut saatavilla.

Luonnon monimuotoisuus

Kesko on kartoittanut toimintansa biodiversiteettiin liittyviä vaikutuksia ja vaikutusmahdollisuuksia. Tavoitteena on vähentää haitallisia biodiversiteettivaikutuksia hankintaketjussa ja osallistua luonnon monimuotoisuutta edistäviin hankkeisiin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Kesko osallistuu FIBS-yritysvastuuverkoston ja Ympäristöministeriön yhteistyössä järjestämään [Yritykset & biodiversiteetti -ohjelmaan](#).

304-2 Toiminnan, tuotteiden ja palveluiden merkittävät vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen

Hankintaketju

Keskon suurimmat vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen syntyvät myytävien tuotteiden elinkaaren aikana. Luonnon monimuotoisuuden kannalta kriittisiä raaka-aineita Keskon hankintaketjussa ovat esimerkiksi kalat ja äyriäiset, puu, palmuöljy sekä soija. Näiden raaka-aineiden kestävä hankintaa ohjataan [hankintalinjauksilla](#). Lue lisää hankintalinjausten tavoitteista [vastuullisuusohjelmasta](#).

Huhtikuussa 2017 Kesko toi K-ruokakauppojen valikoimiin Pirkka saaristolaiskalapihvin. Pirkka saaristolaiskalapihvin raaka-aineena käytetään John Nurmisen Säätiön kestävä kalastukseen tähtäävän Lähikalahan hankkeen lahnaa. Itämeren lahnaa ei ole aikaisemmin käytetty näin laajasti kuluttajatuotteiden raaka-aineena. Lahnan kalastus vähentää tehokkaasti Itämeren ympäristökuormitusta.

Muovi

K-ryhmän tavoitteena on vähentää muoviroskan päätymistä vesistöihin ja muualle luontoon. K-ryhmässä luodaan toimintamalleja, joilla edistetään muovin kierrätystä ja uusiokäyttöä.

K-ryhmä on [muovilinjauksessaan](#) sitoutunut muovikassien kulutuksen vähentämiseksi tähtääviin toimenpiteisiin. Vuonna 2017 Kesko poisti mikromuovirakeet omista kosmetiikkamerkkituotteistaan. K-kaupoissa tarjotaan kuluttajille mahdollisuus pakkausmuovin kierrättämiseen 173 Rinki-ekopisteessä. [Lue lisää muovilinjauksen tavoitteiden edistymisestä vastuullisuusohjelmasta.](#)

Ruokahävikki ja ilmastonmuutos

Ruokahävikin minimointi koko elintarvikeketjussa maataloudesta loppukuluttajaan asti vähentää alkutuotannon tarvetta ja siten vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen. Kun ruoka päätyy hävikiksi, kaikki sen tuotantoon, kuljettamiseen, myyntiin, säilyttämiseen ja valmistamiseen liittyvät ympäristövaikutukset ja päästöt on aiheutettu turhaan.

Myös ilmastonmuutos vaikuttaa luonnon monimuotoisuuteen etenkin kuivuudesta kärsivien alueiden laajentuessa. Lue lisää Keskon monipuolisesta työstä [ruokahävikin](#) ja [kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi](#) vastuullisuusohjelmasta.

304-3 Suojellut tai kunnostetut elinympäristöt

K-Kalapolut

Elokuussa 2017 K-ryhmä ja ympäristöjärjestö WWF aloittivat laajan, monivuotisen yhteistyön Suomen uhanalaisten vaelluskalakantojen pelastamiseksi ja palauttamiseksi. Suomen vaelluskaloista vaellussiika, lohi, taimen ja ankerias ovat uhanalaisia. Kalakantojen asema on tukala, sillä yhteiskuntaa rakennettaessa kalojen pääsy kutupaikoille jokiin ja puroihin on tukittu. Kalojen nousun virtavesiin voivat pysäyttää pienimmillään esimerkiksi tierumpu, siltarumpu tai vanha myllypato.

[K-Kalapolut-yhteistyön](#) tarkoitus on avata näitä nousuesteitä talkoohengessä yhdessä paikallisten toimijoiden, maanomistajien, K-kauppiainien ja vapaaehtoisten kanssa. Yhden esteen avaaminen saattaa parhaimmillaan elvyttää kilometrikaupalla kutukelpoista virtavesistöä. Nousuesteiden avaamisen lisäksi kunnostetaan vaelluskalojen kutu- ja elinympäristöjä. Vaellusesteitä arvioidaan olevan koko Suomessa kymmeniätuhansia.

K-ryhmän ja WWF:n tavoite on avata vähintään 50 nousuestettä ja tehdä vähintään sata kutupaikkaa uhanalaisille vaelluskaloille Suomessa vuosina 2017–2021. K-Kalapolut-yhteistyön tavoitteena on myös lisätä tietoisuutta vaelluskalojen uhanalaisuudesta ja järjestää talkootapahtumia.

Vuonna 2017 eri puolilla Suomea sijaitsevista joista ja puroista avattiin yhdeksän nousuestettä ja kaloille rakennettiin 40 uutta kutupaikkaa. Kunnostuksia suoritettiin yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa Ingarskilanjoella Inkoossa, Syvänojoella Suomusjärvellä, Koirajoella Tuusniemellä, Unterniskanjoella Imatralla, Vaalimaanjoella Luumäellä ja Juottimenojoella Perniöllä. Uusia kutu- ja elinympäristöjä avattiin yhteensä noin 20 000 metriä.

Lue [WWF:n sidosryhmäpuheenvuoro](#).

Kauppapaikat

Kesko rakentaa kauppapaikkoja vain liikekiinteistöille kaavoitetuille alueille. Pilaantuneita maita koskevia tutkimuksia tehdään vuosittain rakennustöiden ja kiinteistökauppojen yhteydessä. Vuonna 2017 kunnostettiin kaksi Keskon kohdetta Suomessa.

Yksi Keskon kohde kunnostettiin Vantaalla, josta poistettiin yhteensä noin 4 049 tonnia pilaantuneita maa-aineksia 16 700 m²:n tontilta. Kunnostus päätettiin, kun Uudenmaan ELY-keskuksen päätöksen mukaiset tavoitepitoisuudet oli saavutettu eli todetut ylemmät ohjearvot ylittävät maa-ainekset oli poistettu kohteesta. Paikoin kaivantojen seinämiin ja pohjaan jäi alempien ohjearvojen ylittäviä, mutta kunnostustavoitteet alittavia haitta-ainepitoisuuksia. Kohteeseen on suunniteltu autopesula, joten kohteeseen jääneet alemmat ohjearvot ylittävät haitta-ainepitoisuudet eivät kohteen nykyisessä maankäytössä aiheuta toimenpidetarvetta.

Turussa kunnostettiin toinen Keskon kohde, josta poistettiin yhteensä noin 2 299 tonnia kohonneita öljyhiilivetytypitoisuuksia sisältäviä maita 6 072 m²:n tontilta. Kaivualueilta otettujen jäännöspitoisuusnäytteiden perusteella kiinteistön pohjoisreunaan jäi maa-ainesta, jossa todettiin ylemmät ohjearvot ylittävä öljyhiilivetytypitoisuus. Seinämään, putkilinjan kohdalle, asennettiin eristerakenteeksi bentoniittimatto. Muissa jäännöspitoisuusnäytteissä ei todettu alemmat ohjearvot ylittäviä öljyhiilivetyjen pitoisuuksia. Kunnostustyöt toteutettiin Turun kaupungin ympäristönsuojelun kanssa sovittujen periaatteiden mukaisesti ja kunnostetulla alueella ei ole tarvetta ympäristötekniisille jatkotoimenpiteille.

Keskolla ei ole omia suojeltuja elinympäristöjä.

Päästöt

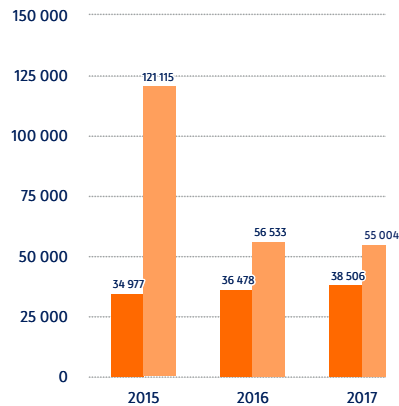
Kesko raportoi toiminnastaan aiheutuvat suorat ja epäsuorat (Scope 1 ja 2) kasvihuonekaasupäästöt **GHG Protocol** -standardin mukaisesti.

- Scope 1: kasvihuonekaasupäästöt, jotka aiheutuvat Keskon hallinnoimien kiinteistöjen lämmitykseen ja sähköntuotantoon sekä Keskon hallinnoimiin kuljetuksiin käytetyn polttoaineen kulutuksesta
- Scope 2: kasvihuonekaasupäästöt, jotka aiheutuvat Keskon hankkiman sähkön ja Keskon hallinnoimissa kiinteistöissä kulutetun kaukolämmön tuotannosta

305-1 ja 305-2 Suorat ja epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt (Scope 1 ja 2)

Scope 1 ja 2 -päästöt, Suomi

Tonnia CO₂-ekv.

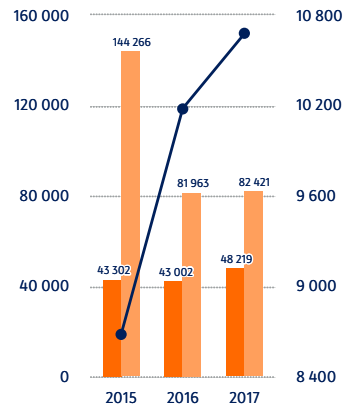

● Scope 1 ● Scope 2*

Scope 1 ja 2 -päästöt, kaikki toimintamaat

Tonnia CO₂-ekv.

Liikevaihto, milj. €

● Scope 1 ● Scope 2* ● Liikevaihto

* Vuonna 2016 laskentatapa muuttunut.

* Vuonna 2016 laskentatapa muuttunut.

SCOPE 1 JA 2 -KASVIHUONEKAASUPÄÄSTÖT

Tonnia CO ₂ -ekv	2017	2016	2015
Suorat (Scope 1)	48 219	43 002	43 302
Suomi	38 506	36 478	34 977
kuljetukset (Kesko Logistiikka)	35 801	35 079	34 117
lämmön omatuotanto (maakaasu ja öljy)	2 705	1 399	860
Muut toimintamaat	9 713	6 524	8 325
kuljetukset (Valko-Venäjä ja Viro)	1 870	344	1 115
lämmön ja sähkön omatuotanto (maakaasu, öljy, turve ja polttopuu ¹)	7 843	6 180	7 210
Epäsuorat (Scope 2)	82 421	81 963	144 266
Suomi	55 004	56 533	121 115
ostettu sähkö (hankintaperusteinen)	0	0	73 734
ostettu sähkö (sijaintiperusteinen) ²	91 224	95 866	153 087
ostettu kaukolämpö (sijaintiperusteinen)	55 004	56 533	47 381
Muut toimintamaat	27 417	25 430	23 151
ostettu sähkö (sijaintiperusteinen)	22 803	20 218	18 475
ostettu kaukolämpö (sijaintiperusteinen)	4 614	5 212	4 676
Yhteensä	130 640	124 965	187 568
Suomi, Scope 1 ja 2 yhteensä	93 510	93 011	156 092
Muut toimintamaat, Scope 1 ja 2 yhteensä	37 130	31 954	31 476

¹ Valko-Venäjän yhden toimipisteen lämmitykseen käytetyn polttopuun biogeeninen hiilidioksidipäästöluku on raportoitu Scope 1 -päästöissä, koska sen osuus kokonaispolttoaineista on merkityksetön (noin 2 %).

² GHG Protocol -standardin mukaisesti Suomen sähkönkulutukselle on raportoitu sijaintiperusteinen päästöluku. Yhteenlasketuissa päästöluvuissa käytetään hankintaperusteista lukua. Sijaintiperusteisella luvulla tarkoitetaan maakohtaisilla päästökertoimilla laskettua lukua ja hankintaperusteisella sähköntoimittajakohtaisilla päästökertoimilla laskettua lukua.

Scope 1

Vuonna 2017 Keskon Scope 1 -päästöt Suomessa kasvoivat, koska vuoden 2016 Suomen Lähikaupan hankinnan myötä oma lämmöntuotanto kasvoi edelleen.

Vuonna 2017 raportoitiin muiden toimintamaiden omien kuljetusten päästöt Valko-Venäjältä ja Virostä. Suurin osa muiden toimintamaiden kuljetuksista on ulkoistettu.

Suomessa Keskon päivittäistavarakaupan kuljetuksia hallinnoi Kesko Logistiikka. Sen omien ja suorassa ohjauksessa olevien kuljetusten päästöarvot laskettiin ajokilometri-, täyttöaste- ja kuljetuskalustotietojen avulla. Laskenta suoritettiin [VTT:n Lipasto-laskentajärjestelmän](#) mukaisesti. Valko-Venäjän ja Viron kuljetusten päästöt laskettiin polttoainekulutuksen perusteella.

Scope 2

Kesko on hankkinut 100 % uusiutuvalla energialla tuotettua sähköä vuoden 2017 alusta alkaen Suomessa. Alkuperätakuilla hankittu sähkö oli tuotettu suomalaisella bioenergialla, jossa hyödynnettiin esimerkiksi metsäteollisuuden sivutuotteita ja puuperäisiä polttoaineita.

Keskon muiden toimintamaiden ostetun sähkön päästöt kasvoivat noin 13 % päästökertoimien päivityksestä johtuen, vaikka sähkönkulutus laski merkittävästi vuoden 2016 Venäjän päivittäistavarakaupan myynnistä johtuen.

Kiinteistöjen Scope 1 ja 2 -päästöjen laskentaperusteet ja tarkemmat laskelmat löytyvät [Ympäristöprofiili Suomi](#) ja [muut toimintamaat](#) -raporteista.

305-3 Muut epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt (Scope 3)**SCOPE 3 -KASVIHUONEKAASUPÄÄSTÖT**

Tonnia CO ₂ -ekv	2017	2016	2015
Upstream			
Ostetut tuotteet ja palvelut	7 698 000	6 910 000	5 936 000
Pääomahyödykkeet (rakennukset)	33 500	35 200	18 200
Hankitun energian epäsuorat päästöt (muut kuin Scope 1 ja Scope 2)	30 900	49 400	69 300
Tuotteiden kuljetus ja jakelu	14 400	18 400	18 300
Jätteet	10 300	11 400	9 000
Liikematkat	3 100	3 000	2 700
Työmatkaliikenne	20 800	21 000	6 700
Downstream			
Asiakasliikenne (kauppatmatkat)	164 900	157 400	154 400
Myytyjen tuotteiden käyttö	1 771 000	1 685 800	852 900
Myytyjen tuotteiden loppukäsittely	38 600	36 500	16 300
Franchising (kauppiastoiminta)	102 700	114 700	22 800

Keskon suurimmat muut epäsuorat päästöt aiheutuvat myytävien tuotteiden tuotantoketjusta (78 %) ja käytöstä (18 %) sekä asiakkaiden kauppatmatkoista (2 %).

Laskentaperusteet löytyvät [Scope 3 -raportista](#).

305-4 Kasvihuonekaasujen päästöintensiteetti

Scope 1 ja 2 -kasvihuonekaasujen päästöintensiteetti lasketaan liikevaihtoon (2017: 10 676 milj. euroa), keskimääräiseen henkilölukumäärään (2017: 22 077 henkilöä) ja Keskon hallintoimien kiinteistöjen pinta-alaan suhteutettuna (2017: 4 185 000 m²).

SCOPE 1 JA 2 -KASVIHUONEKAASUJEN PÄÄSTÖINTENSITEETTI

	2017	2016	2015
Liikevaihtoon suhteutettuna (tonnia CO ₂ -ekv/milj. €)	12,2	12,3	21,6
Henkilöstömäärään suhteutettuna (tonnia CO ₂ -ekv/hlö)	5,9	5,6	9,9
Kiinteistöjen pinta-alaan suhteutettuna (tonnia CO ₂ -ekv/1 000 m ²)	31,2	28,5	-

Vuoden 2016 Scope 2 laskentaraja muuttunut

305-5 Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen

Science Based Targets

Kesko on ensimmäisenä suomalaisena yrityksenä asettanut [Science Based Targets -aloitteen](#) hyväksymät tieteelliset ilmastotavoitteet (Science Based Targets). Kahden asteen ilmaston lämpenemistavoitteen mukaisesti lasketut päästötavoitteet hyväksyttiin kesäkuussa 2017.

Kesko on sitoutunut vähentämään suoria ja epäsuoria päästöjään 18 % vuoteen 2025 mennessä vuoden 2015 tasosta. Kesko on myös sitoutunut vähentämään toimitusketjustaan aiheutuvia muita epäsuoria päästöjä siten, että 90 % Keskon suurimmista tavarantoimittajista asettaa omat päästötavoitteensa vuoteen 2025 mennessä.

Vuonna 2017 suorat ja epäsuorat olivat kasvaneet 14 % vuoden 2015 tasosta, johtuen vuoden 2016 Suomen Lähikaupan ja Onnisen hankinnasta. Keskon vuoden 2016 suurimmista tavarantoimittajista 33 % oli asettanut omat päästötavoitteensa vuoden 2017 loppuun mennessä.

Uusiutuva energia ja energiatehokkuus

Kesko on hankkinut 100 % uusiutuvalla energialla tuotettua sähköä vuoden 2017 alusta alkaen Suomessa ja rakentanut aurinkovoimaloita kauppojensa katoille viime vuosina. [Lue lisää kohdasta Energia.](#)

K-ryhmä on mukana kaupan alan energiatehokkuussopimuksen toimenpideohjelmassa kaudella 2017–2025 ja on sitoutunut vähentämään energiankulutustaan erilaisin säästötoimenpitein 7,5 %.

Kauden 2008–2016 kaupan alan energiatehokkuussopimuksessa K-ryhmän tavoite oli parantaa energiatehokkuuttaan vuositasolla 65 GWh:n verran vuoden 2016 loppuun mennessä. Määrätietoisten toimenpiteiden ansiosta K-ryhmä onnistui ylittämään tavoitteen ja parantamaan energiatehokkuuttaan 67 GWh:n verran.

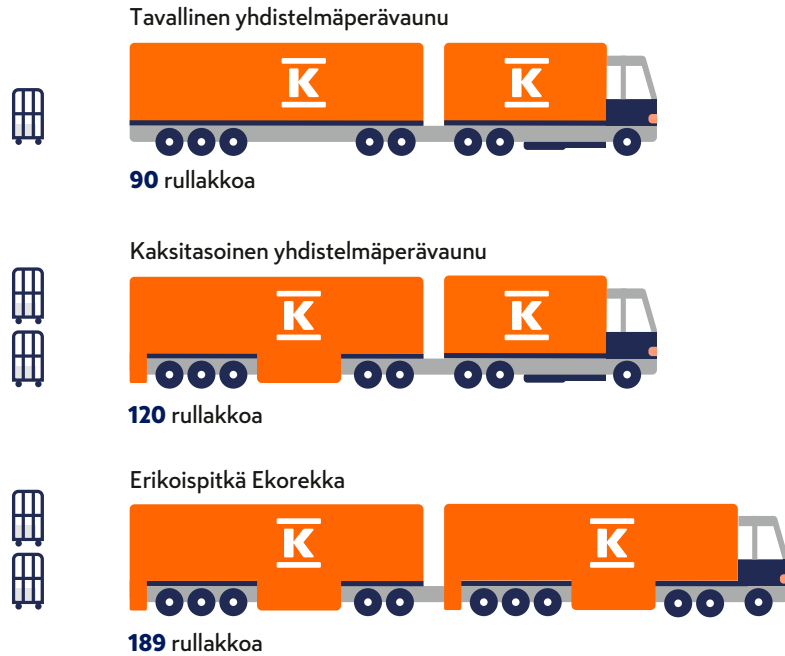
Logistiikka

Vuosien 2012–2020 aikana Kesko Logistiikan tavoitteena on vähentää liikevaihtoindeksiin suhteutettuja päästöjä 10 % vuoden 2011 tasosta. Vuoden 2017 loppuun mennessä suhteelliset päästöt olivat vähentyneet lähtötasosta 16,2 %. Vuonna 2017 päästöt laskivat 11,2 % vuoteen 2016 verrattuna. Päästöjen laskuun vaikutti uudet päästökertoimet, joissa on mukana dieselin biokomponentin osuus. Päästöt laskivat, vaikka kuljetusten kilometrimäärä kasvoi, mihin vaikutti edellisvuoden tapaan Suomen Lähikaupan hankinnan myötä kasvanut kauppojen määrä ja niiden konversio K-Marketeiksi.

Kesko Logistiikan päästöjä vähennetään pitkäjänteisellä työllä:

- Logistinen tehokkuus: keskitetty jakelu, reittioptimointi ja korkeat kuormien täyttöasteet
- Tehokas paluulogistiikka: kuljetetaan paluukuljetuksena hankintakuormia, kaupoista palautuvia kuljetusalustoja ja kierrätettäviä lavoja, rullakoita, pahvia, pulloja tai tölkkejä
- Taloudellisen ajotavan koulutus: kaikki yli 500 Kesko Logistiikan sopimuskuljettajaa koulutettu
- Kaluston uusiutuminen: 11 kaksitasoperävaunua ja erikoispitkä HCT-yhdistelmä, Ekorekka, käytössä pitkän matkan runkokuljetuksissa; vuonna 2018 tulossa kaksi uutta erikoispitkää HCT-yhdistelmää.

TEHOKAS KULJETUSKALUSTO

Scope 3 -päästövähennykset

Myytävät tuotteet

Keskon ylivoimaisesti suurimmat epäsuorat päästöt aiheutuvat myytävien tuotteiden tuotantoketjussa sekä tuotteiden käytön aikana. Näihin päästöihin voidaan vaikuttaa vähäpäästöisempien tuotteiden ja palveluiden valikoimalla sekä asiakasviestinnällä.

Päivittäistavarakauppa

Asiakkaat ovat yhä tietoisempia omien kulutusvalintojensa ympäristövaikutuksista. Vähentämällä eläinperäisten tuotteiden kulutusta ja kotona syntyvää ruokahävikkiä kuluttajat voivat vaikuttaa ruokavalionsa ympäristövaikutuksiin. **Vegaanisiet tuotteet** ovat vuonna 2017 kasvattaneet suosiota suomalaisten ostoskoreissa. Kasvipohjaisten Pirkka-tuotteiden määrä on viime vuonna kasvanut 16 uudella tuotteella, ja nyt tuotteita on jo yli

sata. Vuoden 2017 loppuun mennessä jo noin 250 K-ruokakaupassa oli erillinen vegehyllä, johon on koottu kasvipohjaiset tuotteet ympäristöystävällisten valintojen helpottamiseksi. K-Ruoka-mediat tarjoavat monipuolisia reseptejä ja vinkkejä kasvisruokien valmistukseen.

K-ryhmä ja Gasum tekevät yhteistyötä, jossa K-ruokakauppojen syömäkelvottomasta ruokahävikistä valmistetaan biokaasua. Jo noin 200 K-ruokakaupan ja Kesko Logistiikan keskusvaraston syömäkelvottomasta biojätteestä valmistettua biokaasua hyödynnetään energiana uusien Pirkka-tuotteiden valmistuksessa. Vuonna 2017 noin 4 000 tonnista (2016: 3 700) biojätettä valmistettiin noin 3 000 MWh (2016: 2 800) biokaasua. CO₂-päästöjä vähennettiin maakaasuun verrattuna 594 tonnia (päästökerroin 198 g CO₂/kWh) ja polttoöljyyn verrattuna 800 tonnia (päästökerroin 267 g CO₂/kWh). Toiminta kasvaa nopeaa vauhtia valtakunnalliseksi toimintamalliksi biokaasulaitosverkoston laajentuessa.

Vuonna 2017 K-ryhmä osallistui jo toistamiseen Kinkkutemppu-kampanjaan, jossa asiakkaat palauttivat joulukinkkujen paistinrasvat K-kauppojen keräyspisteisiin ja niistä valmistettiin uusiutuvaa dieseliä. Yhteensä rasvaa kerättiin 44 tonnia, josta noin 81 % kerättiin K-Citymarketeissa.

Lue K-ryhmän työstä [ruokahävikin](#) vähentämiseksi ja hyödyntämiseksi.

Rakentamisen ja talotekniikan kauppa

Rakentamisen ja talotekniikan kauppa tarjoaa kuluttajille ja yritysasiakkaille laajojen tuotevalikoimien lisäksi asiantuntevaa palvelua energiatehokkuuden parantamiseksi rakennus- ja remontointihankkeissa. K-Raudat ja Onninen tarjoavat koteihin ja kiinteistöihin ympäristöystävällisiä ratkaisuja käytännön energiansäästövinkeistä energianhallinnan älykkäisiin kokonaisratkaisuihin. Nämä sisältävät lämmityksen, jäähdytyksen sekä aurinko- ja tuulienergian ratkaisuja.

Autokauppa

Helmikuussa 2018 VV-Auton valikoimassa oli kuusi ladattavaa hybridiautomallia (PHEV) ja kaksi täyssähköautoa. Lisäksi valikoimassa oli seitsemän maa- tai biokaasua polttoaineena käyttävää vaihtoehtoa. Vuonna 2017 Volkswagenin, Audin ja Porschen ladattavien hybridien rekisteröinnit Suomessa kasvoivat 54,1 % verrattuna edellisvuoteen.

Asiakkaiden kauppamatkat

Asiakkaiden kauppamatkoista aiheutuvat päästöt ovat Keskolle merkittävä epäsuorien päästöjen lähde. Suurin osa kauppamatkoista kuljetaan autolla.

Kesko rakentaa K-ryhmän kauppojen yhteyteen sähköautojen latauspisteverkosta edistääkseen siirtymää sähköistyvään autoiluun. Helmikuussa 2018 jo 23 K-ryhmän kauppa ja 13 Neste K -Liikenneasemaa tarjosivat yhteensä 121 sähkö- ja hybridautojen latauspistettä asiakkaiden käyttöön. Tavoitteena on seuraavien vuosien aikana asentaa sähköauton latauspisteet kaikille Neste K -liikenneasemille sekä avata vuosittain 10–15 uutta latausasemaa K-Citymarketien parkkipaikoille. K-ryhmällä on Suomen laajin yksityinen sähköautojen latausverkosto.

K-ryhmä tarjoaa Suomen kattavimman ja palvelevimman lähikauppaverkoston. Kaupat räätälöidään niiden oman asiakaskysynnän mukaisesti. Kun lähikaupasta löytyy sen asiakaskunnalle sopiva valikoima, etenkin kaupungeissa kauppamatkat lyhenevät ja ne voidaan kulkea useammin kävellen, pyörällä tai julkisilla kulkuneuvoilla. Kaupan lisäpalvelut vähentävät asiakkaiden liikkumisesta aiheutuvia päästöjä, kun kauppakäynnin yhteydessä voi hoitaa useita asioita. Lisääntyvä verkkokauppa vähentää myös asiakkaiden kauppamatkoja.

Henkilökunnan työmatkaliikkuminen ja liikematkat

Joulukuussa 2016 Helsingin seudun toimistotyöntekijöille toteutettiin työmatkaliikkumisen kysely [Helsingin seudun liikenteen \(HSL\) -työmatkalaskurilla](#). Kyselyn perusteella keskimääräiset päästöt työntekijää kohti ovat 8,8 kg CO₂/työpäivä. Kyselyn tuloksia käytetään Keskon tulevan päätoimitalon, K-kampuksen, työmatkaliikkumisen suunnittelutyön pohjana. K-kampukselle laaditaan työmatkaliikkumissuunnitelma kestävän ja hyvinvointia edistävän työmatkaliikkumisen edistämiseksi.

Keskossa oli vuoden 2017 lopussa käytössä 668 työsuhdeautoa Suomessa (2016: 690).

- 2 etanoliautoa (2016: 6 etanoliautoa)
- 329 bensa-autoa (2016: 312 bensa-autoa)
- 336 dieselautoa (2016: 370 dieselautoa)
- 1 kaasuauto (2016: 2 kaasuautoa)

Keskon autoetupolitiikan mukaisesti Kesko-konsernin käyttämät työsuhdeautot ovat päästöarvoiltaan alle 150 g CO₂/km. Joulukuusta 2017 alkaen käyttäjän maksuosuutta alennetaan 10 % verotusarvosta, mikäli auton päästöarvot ovat alle 105 g CO₂/km. Vuonna 2017 keskimääräinen päästötaso oli 122 g CO₂/km (2016: 122 g CO₂/km). Työsuhdeautojen aiheuttamat päästöt olivat yhteensä 2 477 tonnia CO₂ (2016: 2 648 tonnia CO₂). Laskelma sisältää myös työsuhdeautoilla ajatun yksityisajon.

Keskon henkilökunnan lentämistä työmatkoista kertyi 9,8 miljoonaa lentomailia vuonna 2017 (2016: 8,2 milj.). Lentomatkestämistä pyritään välttämään muun muassa kannustamalla virtuaalivideokokouksien pitoon. Etäneuvottelujen määrä Skype for Business -sovelluksella on kasvanut noin 3 % edellisestä vuodesta. Vuonna 2017 Skype-neuvotteluja pidettiin yhteensä 69 858 tuntia (2016: 67 842 tuntia). Vuoden 2017 lopussa konsernissa oli käytössä 28 Videra-etäkokouspistettä, joissa pidettiin kahden tai useamman pisteen välisiä videokokouksia yhteensä 1 494 tuntia (2016: 1 793).

305-7 Typen ja rikin oksidit sekä muut merkittävät päästöt ilmaan

Keskon vuonna 2017 Suomessa hallinnoimien kiinteistöjen käyttämän sähkö- ja lämpöenergian päästöt olivat:

- NO_x-päästöt: 134 tonnia (2016: 130 tonnia)
- SO₂-päästöt: 119 tonnia (2016: 115 tonnia)
- Ydinvoimalla tuotetun sähkön radioaktiivisen jätteen määrä: 0 tonnia (2016: 1,2 tonnia)

Laskentaperusteet ja tarkemmat laskelmat löytyvät [Ympäristöprofiili -raportista](#). Vuoden 2016 luvut ovat tarkentuneet edellisestä raportista. Kuljetuksista kerätään vain CO₂-, N₂O- ja CH₄-päästötiedot.

Jätteet

Kiertotalous

Kiertotalouteen siirtyminen vaatii yhä tehokkaampaa materiaalien kiertokulkua. Kesko tarjoaa asiakkailleen monipuolisia jätteiden ja tavaroiden keräyspalveluita sekä kehittää innovatiivisia kiertotalouden mukaisia ratkaisuja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Keräyspalveluita asiakkaille

K-ruokakauppojen yhteydessä oli 399 kuluttajakkausten (kuitu, lasi, metalli) keräykseen tarkoitettua Rinki-ekopistettä joulukuussa 2017. Muovia kerättiin 173 (2016: 160) ekopisteessä. Tammikuusta 2017 alkaen asiakkaiden palauttamasta muovista on valmistettu Pirkka ESSI kiertokasseja.

Lisäksi K-ryhmän kauppojen yhteydessä otettiin vastaan asiakkaiden palauttamia pantillisia juomapakkauksia, paristoja ja akkuja, SER-jätettä, lyijyakkuja, painekyllästettyä puuta ja käytöstä poistettuja vaatteita.

ASIAKKAIDEN PALAUTTAMAT PAKKAUKSET JA TAVARAT K-RYHMÄN KAUPPOJEN KERÄYSPISTEISIIN

	2017	2016	2015
Pantilliset tölkit (milj. kpl)	374	378	311
Pantilliset kierrätysmuovipullot (milj. kpl)	120	116	94
Pantilliset kierrätyslasipullot (milj. kpl)	30	29	26
Paristot ja akut (tonnia)	303	289	210
SER-jäte (tonnia)	68	92	95
Lyijyakut, K-Rauta (tonnia)	0,8	3,5	1,6
Kyllästetty puutavara, K-Rauta (tonnia)	859	814	914
Käytetyt vaatteet, UFF:n kierrätyspisteet (tonnia)	n/a	3 123	2 915

Kesko Logistiikan keskitetyt keräyspalvelut

Keskon päivittäistavarakaupan keskitetyn keräyspalvelun kautta ohjattiin 284 (2016: 236) K-ruokakaupan pahvi- ja muovipaaliala teollisuuteen hyödynnettäväksi vuonna 2017. Pahvia kerättiin noin 2 912 (2016: 2 806) tonnia ja muovia noin 54 (2016: 70) tonnia.

Kesko Logistiikka toimittaa paluulogistiikkakuormissaan juomapakkauksia ja laatikoita kaupoista uudelleen- ja hyötykäyttöön.

KESKO LOGISTIIKAN PALUULOGISTIIKASSA UUDELLEEN- JA HYÖTYKÄYTTÖÖN TOIMITETUT PAKKAUKSET

	2017	2016	2015
Tölkit (tuhatta kpl)	87 676	82 169	96 479
Kierrätysmuovipullot (tuhatta kpl)	60 606	54 648	61 403
Kierrätyslasipullot (tuhatta kpl)	12 305	11 292	9 462
Uudelleenkäytettävät laatikot (tuhatta kpl)	20 241	17 893	17 294

Kauppojen kiertotaloussopimus Suomessa

Vuodesta 2016 alkaen kaikilla K-ryhmän kaupoilla on ollut mahdollisuus osallistua valtakunnalliseen keskitettyyn jätehuoltosopimukseen, joka nimettiin kiertotaloussopimukseksi vuonna 2017. Tavoitteena on K-ryhmän toimipisteissä syntyvien jätteiden kierrätyksen tehostaminen ja kiertotalouden edistäminen.

Vuoden 2017 lopussa kiertotaloussopimuksen piirissä oli 426 kauppa (2016: 139). Kaupoissa syntyvien jätteiden hyötykäyttöaste oli 100 % (2016: 100 %) ja kierrätysaste noin 67 % (2016: 66 %).

306-2 Jätteet

Keskon tavoite on minimoida jätteen synty kaikessa toiminnassa ja toimittaa kaikki jätteet hyötykäyttöön.

JÄTTEET KAIKISSA TOIMINTAMAISSA

Tonnia	2017	2016	2015
Ei-vaarallinen jäte	36 401	38 051	27 832
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	26 917	27 444	18 474
Kaatopaikalle	9 484	10 607	9 358
Vaarallinen jäte	1 404	774	1 261
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	983	524	171
Vaarallisen jätteen käsittelyyn	421	250	1 090
Jätteet yhteensä	37 805	38 825	29 093

Jätteiden hyötykäyttöasteet

Suomessa Keskon jätetilastot kattavat pääosin varastotoimintoja, kun taas muissa maissa valtaosa tilastoiduista jätteistä syntyy vähittäiskaupassa. Vuonna 2017 Keskon tilastoidun jätehuollon hyötykäyttöaste Suomessa oli lähes 100 % ja muissa toimintamaissa 53 %. Hyötykäyttöasteeseen on laskettu mukaan kaikki jätteet paitsi kaatopaikalle menevät jätteet. Jätteiden käsittelytavan on määritellyt jätehuolto-yhtiö.

JÄTTEET: SUOMI, RUOTSI JA NORJA

Tonnia	Suomi			Ruotsi			Norja		
	2017	2016 ¹	2015	2017	2016	2015	2017	2016	2015
Ei-vaarallinen jäte	17 469	18 366	10 737	3 533	3 479	2 692	723	410	633
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	17 467	18 204	10 621	3 182	3 220	2 470	723	410	593
Kaatopaikalle	2	162	116	351	259	222	0	0	40
Vaarallinen jäte	354	273	1 125	227	81	60	511	215	15
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	258	183	160	7	3	3	494	200	-
Vaarallisen jätteen käsittelyyn	96	90	965	220	78	57	17	15	15
Yhteensä	17 823	18 639	11 862	3 760	3 560	2 752	1 234	625	648
Hyötykäyttö-%	99,99	99	99	91	93	92	100	100	94

¹ Pieni osa tiedoista perustuu arvioon (0,3 % Suomen jätemäärästä)

JÄTTEET: VIRO, LATVIA JA LIETTUA

Tonnia	Viro			Latvia			Liettua		
	2017	2016	2015	2017	2016	2015	2017	2016	2015
Ei-vaarallinen jäte	924	733	680	911	640	612	5 973	3 946	2 605
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	834	689	608	171	163	156	2 657	2 271	1 699
Kaatopaikalle	90	44	72	740	477	456	3 316	1 675	906
Vaarallinen jäte	37	27	20	9	5	3	166	152	36
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	1	1	-	0	-	-	125	119	8
Vaarallisen jätteen käsittelyyn	36	26	20	9	5	3	41	33	28
Yhteensä	961	760	700	920	645	615	6 139	4 098	2 641
Hyötykäyttö-%	91	94	90	20	26	26	46	59	66

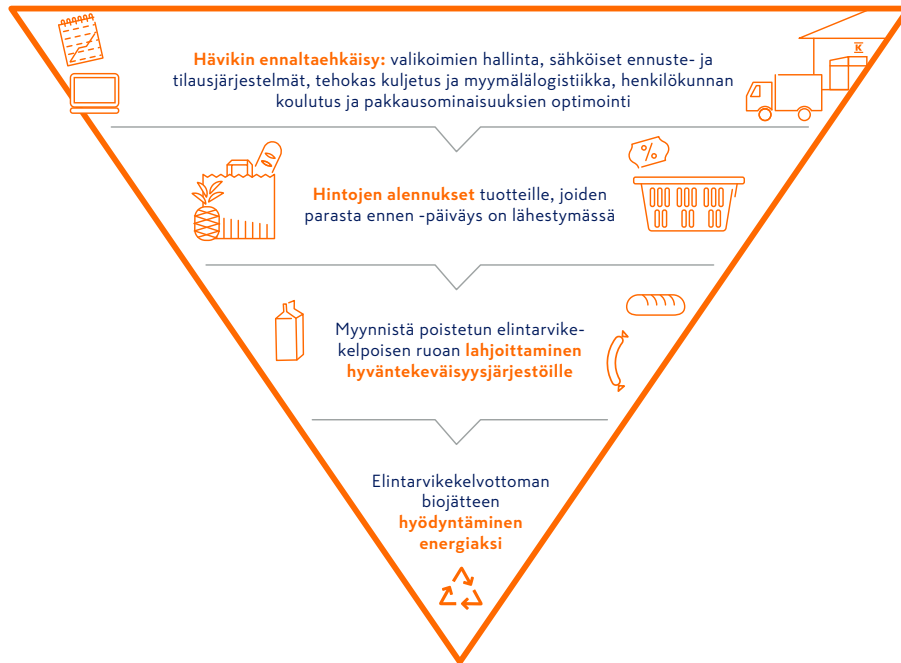
JÄTTEET: PUOLA, VENÄJÄ JA VALKO-VENÄJÄ

Tonnia	Puola			Venäjä			Valko-Venäjä		
	2017	2016	2015	2017	2016	2015	2017	2016	2015
Ei-vaarallinen jäte	402	218	-	4 970	8 594	8 303	1 494	1 665	1 570
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	127	51	-	1 463	2 382	2 279	293	55	48
Kaatopaikalle	277	167	-	3 507	6 212	6 024	1 201	1 610	1 522
Vaarallinen jäte	17	15	-	1	1	1	82	3	1
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	17	15	-	0	-	-	81	2	0
Vaarallisen jätteen käsittelyyn	0	-	-	1	1	1	1	0,6	1
Yhteensä	421	233	-	4 971	8 595	8 304	1 576	1 668	1 571
Hyötykäyttö-%	34	28	-	29	28	27	24	3	3

Ruokahävikki

Ruokahävikkiä vähennetään yhteistyössä koko elintarvikeketjun kanssa alkutuotannosta loppukuluttajaan asti. K-ryhmän tavoite on minimoida omasta toiminnasta aiheutuva ruokahävikki ja hyödyntää väistämättä jäävä biojäte. Tavoite on vähentää myyntiin suhteutettua tunnistettua ruokahävikkiä 10 % vuoteen 2020 mennessä vuoden 2013 tasosta.

K-RYHMÄN RUOKAHÄVIKKIHIERARKIA

Hävikin ennaltaehkäisy

K-ryhmän ensisijainen keino vähentää ruokahävikkiä on valikoimien hallinta. K-ruokakaupoissa pidetään myynnissä omalle asiakaskunnalle sopiva valikoima, jota täydennetään ennusteperäisellä tarvesuunnittelulla. Lisäksi tehokas kuljetus- ja myymälälogistiikka, omavalvontajärjestelmä sekä henkilökunnan koulutus ovat keinoja vähentää hävikin syntyä. Pakkausominaisuuksien optimointi ja jatkuva kehitys ovat tärkeässä roolissa hävikin vähentämisessä.

Kaupassa

Kauppoja ohjeistetaan tarkkailemaan erityisesti tuoretuotteiden ja lyhyillä päiväyksillä varustettujen tuotteiden päiväysmerkintöjä tarkasti. K-ruokakaupat voivat myydä tuotteita

alennetuilla hinnoilla niiden parasta ennen -päiväyksen tai viimeisen käyttöajankohdan lähestyessä. Vuoden 2016 lakimuutos, joka vapautti vähittäiskauppojen aukioloajat Suomessa, on vaikuttanut ruokahävikin määrään. Koska kaupat ovat auki pidempään, menekki on tasaantunut ja hävikki on vähentynyt.

Ruokalahjoitukset

Noin 90 % K-ruokakaupoista lahjoittaa elintarvikkeluokaisia myynnistä poistettuja tuotteita paikallisille hyväntekeväisyysjärjestöille, jotka jakavat ne ruoka-apuna avuntarvitsijoille. Lahjoitettujen elintarvikkeiden määrä kasvoi lähes 930 tonnia vuonna 2017. Lisäksi ruokahävikkiä jaetaan jonkin verran maatalolle eläinten rehuksi.

Biojätteestä energiaa

K-ryhmä ja Gasum tekevät yhteistyötä, jossa K-ruokakauppojen syömäkelvottomasta ruokahävikistä valmistetaan biokaasua. Vuoden 2017 loppuun mennessä biojätettä kerättiin jo 200 K-ruokakaupasta ja Kesko Logistiikan keskusvarastolta. Biojätteestä valmistetaan biokaasua Gasumin kaasuverkkoon, josta se hyödynnetään energiana uusien Pirkka-tuotteiden valmistuksessa. Toiminta kasvaa nopeaa vauhtia valtakunnalliseksi toimintamalliksi biokaasulaitosverkoston laajentuessa. Vuonna 2017 noin 4 000 tonnista biojätettä valmistettiin noin 3 000 MWh biokaasua ja toimintamallissa oli mukana kolme Pirkka-tuotteiden valmistajaa.

K-RUOKAKAUPPOJEN RUOKAHÄVIKKI

	2017	2016
K-ruokakauppojen tunnistettu ruokahävikki (tonnia)	19 511	20 591
K-ruokakauppojen tunnistettu ruokahävikki suhteutettuna myyntiin	1,6 %	1,7 %
Ruokahävikin myyntiin suhteutettu kehitys (lähtötasosta 2013)	-7,1 %	-3,5 %
Ruoka-apuun luovutettujen elintarvikkeiden osuus tunnistetusta ruokahävikistä	46 %	39 %

Kotitalouksien ruokahävikki

Kotitaloudet voivat vähentää ruokahävikkiään ruokahankintojen suunnitelmallisuudella. K-ruoka-mobiilisovellus helpottaa asiakkaan ruokaostosten suunnittelua tarjoamalla henkilökohtaisia etuja, kauppakohtaisia tarjouksia, älykkään kauppalistaa ja yli 6 000 K-ruoka.fi-reseptiä. Vuoden 2017 lopussa sovellus oli 450 000 asiakkaalla käytössä.

K-ruokakaupat osallistuivat Hävikkiviikkoon syyskuussa 2017 Viimeiseen muruseen -kampanjalla. **Kampanjasivuilla** jaetaan hävikkiruokaan liittyviä reseptejä sekä kerrotaan vinkkejä ruokaostoksille ja ateriasuunnitteluun.

GRI-lähestymistapa

Olellaiset näkökohdat ja laskentarajat

- Energia
- Vesi
- Luonnon monimuotoisuus
- Päästöt
- Jätteet
- Ruokahävikki

Politiikat ja sitoumukset

K-ryhmän ympäristö- ja energiapolitiikka kattaa konsernin ja kauppojen toiminnot Suomessa ja muissa toimintamaissa. Myös K-ryhmän keskeisten yhteistyökumppaneiden edellytetään noudattavan vastaavia ympäristöjohtamisen periaatteita.

Ympäristöjohtaminen on osa K-ryhmän johtamismallia ja sen perustana ovat Elinkeinoelämän peruskirja kestävän kehityksen aikaansaamiseksi, ympäristöjohtamisstandardit sekä lainsäädännön vaatimukset.

Kesko on sitoutunut **YK:n Global Compact -aloitteeseen** ja **Kestävän kehityksen tavoitteisiin** (SDGs).

Seuranta- ja valvontajärjestelmät

Konsernin yhteiskuntavastuun ohjausryhmä määrittää ympäristötyön päälinjat ja tavoite-tason. Toimialat täsmentävät ympäristötyön päälinjat liiketoimintaa tukeviksi ympäristö-asioiden toimintaohjelmiksi. Toimintaohjelmia seurataan ja päivitetään vuosittain osana strategiatyöskentelyä.

Keskon ylläpidon yhteistyökumppanit seuraavat kiinteistöjen energiankulutusta apunaan Enegia Oy:n EnerKey.com-seurantajärjestelmä. Enegia kaukolukee kiinteistöissä olevia energiankulutuksen mittauspäätteitä ja tallentaa tuntitasoisesti tiedot tietokantaan. Manuaalisesti kerättävien kohteiden kulutuslukemat tallennetaan myös EnerKey-järjestelmään. EnerKey-ohjelma reagoi pieniinkin kohdekohtaisiin kulutusmuutoksiin ja hälyttää kiinteistön vastuuhenkilön toimimaan.

Vedenkulutuksen seuranta on osa kiinteistöjen kulutusseurantaa. Keskon tavoitteena on ylläpitää vedenkulutuksen korkeaa tehokkuutta kaikissa toiminnoissa.

Keskossa käytössä olevat ympäristöjärjestelmät

Onnisen kaikki toiminnot kaikissa toimintamaissa ovat ISO 14001 -sertifioituja.

Kesko Logistiikan toiminnot ovat ISO 14001 -sertifioituja.

Päivittäistavara- ja rautakaupan ympäristöjohtaminen perustuu K-vastuullisuuskonseptiin. K-Citymarketeissa, K-Supermarketeissa ja K-Marketeissa K-vastuullisuuskonsepti on ketju-vaatimus. K-Raudoissa ulkopuolinen yhteistyökumppani suorittaa K-vastuullisuuskonseptin katsastuksen kolmen vuoden välein.

VV-Auto Group Oy täyttää ISO 9001 -laatujohtajärjestelmän vaatimukset ja VV-Autotalot Oy täyttää Autoalan keskusliiton AKL laatu- ja ympäristötoimintaohjelman vaatimukset.

Vastuunjako ja resurssit

- Konsernin yhteiskuntavastuun ohjausryhmä
- Konsernin ympäristötoimintojen ohjausryhmä
- Kauppapaikat ja kiinteistöt -yksikkö
- Logistiikkayksiköt

Ohjelmat, politiikat, tavoitteet

Kesko asetti kesäkuussa 2017 ensimmäisenä suomalaisena yrityksenä tieteelliset tavoitteet (**Science Based Targets**) kiinteistöjensä, kuljetustensa ja toimitusketjunsä päästöjen vähentämiseksi. Kesko sitoutuu vähentämään suoria ja epäsuoria päästöjään 18 % vuoteen 2025 mennessä vuoden 2015 tasosta sekä vähentämään toimitusketjustaan aiheutuvia muita epäsuoria päästöjä siten, että 90 % Keskon suurimmista tavarantoimittajista asettaa omat päästötavoitteensa vuoteen 2025 mennessä.

Kesko on mukana kaupan alan **energiatohokkuussopimuksen** toimenpideohjelmassa vuosille 2017–2025. Sopimuksen mukaisesti Kesko **sitoutuu vähentämään energiankulutustaan** erilaisin säästötoimenpitein 7,5 %. Sopimuksen piirissä ovat kaikki K-ryhmään kuuluvat kaupapakettit.

Kesko on jäsen **amfori Business Environmental Performance Initiative (BEPI)** -aloitteessa. Amfori BEPI:n tarkoituksena on auttaa jäsenyrityksiä globaalien toimitusketjujen

ympäristöasioiden hallinnassa ja siten lisätä tuotteiden toimitusketjujen läpinäkyvyyttä ja riskienhallintaa.

Keskon **puu- ja paperilinjaus** päivitettiin kesäkuussa 2017. Linjauksen tavoitteena on, että vuoteen 2025 mennessä kaikki Keskon valikoimissa olevat puu- ja paperituotteet ovat kestävästä alkuperästä.

K-ryhmän kala- ja äyriäislinjaus ohjaa Keskon päivittäistavara- ja Kespron omia hankintoja sekä K-ruokakauppiaiden hankintoja turvaamaan vastuullista kalastusta ja kalanviljelyä.

Keskon päivittäistavara- ja **RSPO**:n (Roundtable on Sustainable Palm Oil) jäsen. Tavoite on, että vuoteen 2020 mennessä kaikki Keskon omien merkkien elintarviketuotteiden palmuöljy on vastuullisesti tuotettua (CSPO).

Kesko on perustajajäsen **suomalainen soijasisitöumus** -ryhmässä. Kesko on **RTRS**:n (Roundtable on Responsible Soy) jäsen. Keskon tavoitteena on, että vuoteen 2020 mennessä kaikki Keskon omien merkkien tuotteiden tuotantoketjussa käytetty soija on vastuullisesti tuotettua, RTRS- tai ProTerra-sertifioitua soijaa. Sitöumus kattaa sekä suomalaisen tuotantoketjun että ulkomaisen hankinnan.

Valitusmekanismit

SpeakUp -ilmoituskanava

Laskentarajat

Energia ja vesi	Kesko
Luonnon monimuotoisuus	Kesko
Päästöt	Scope 1 ja 2: Kesko; Scope 3: K-kaupat ja toimitusketju
Jätteet	Suomi: Keskon varastotoiminnot; muut toimintamaat: kaupat
Ruokahävikki	Keskon päivittäistavara- ja toimiala ja K-ruokakaupat

KESKON VUOSI 2017

VASTUULLISUUDEN JOHTAMINEN

STRATEGIA

KESTÄVÄ KEHITYS

TILINPÄÄTÖS

HALLINNOINTI

Johtamismalli

Vastuullisuuden yleiset toimintaperiaatteet

Vastuullisuustyö perustuu [Keskon arvoon, visioon ja missioon](#). Vastuullisuustyötä ohjaavat [Keskon strategia](#), [K Code of Conduct -ohjeisto](#), [Keskon yleiset yhteiskuntavastuun periaatteet](#), ja [Keskon ostotoiminnan periaatteet](#).

[Keskon vastuullisuusohjelma](#) sisältää sekä lyhyen että pitkän aikavälin tavoitteita. Ohjelmassa on kuusi teemaa: Hyvä hallinto ja talous, Asiakkaat, Yhteiskunta, Työyhteisö, Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat sekä Ympäristö.

Kesko on sitoutunut useisiin kansainvälisiin julistuksiin ja sopimuksiin. Näistä keskeisimmät ovat:

- YK:n ihmisoikeuksien julistus ja lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus
- ILO:n sopimus työelämän perusoikeuksista
- OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille
- Kansainvälisen Kauppakamarin Kestävän kehityksen peruskirja ja lahjonnan ja korruption vastaiset ohjeet
- YK:n Global Compact -aloite
- YK:n Kestävän kehityksen tavoitteet (Sustainable Development Goals)
- Amfori Business Social Compliance Initiativen (amfori BSCI) ostotoiminnan periaatteet.

Vastuullisuuden organisointi Keskona

Vastuullisuus on K-ryhmässä jokapäiväistä työtä, jolla autamme asiakkaita tekemään hyviä valintoja.

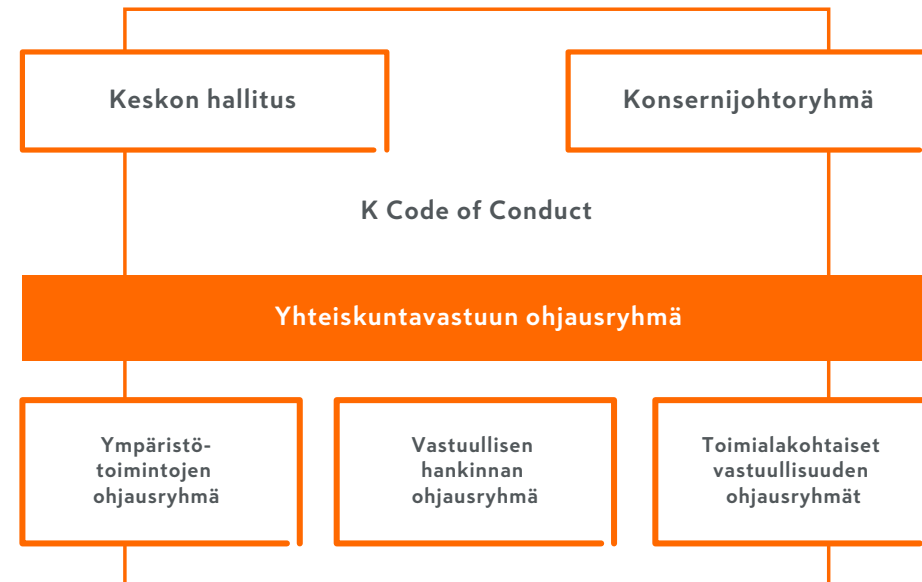
Keskeisiä periaatteita ja raportointia käsitellään Keskon hallituksessa ja konsernijohtoryhmässä.

Yhteiskuntavastuutoimintoa johtaa henkilöstöstä, vastuullisuudesta ja aluetoiminnoista vastaava johtaja, joka kuuluu Keskon konsernijohtoryhmään. Hänen tulospalkkiossaan yhtenä tavoitteena on vastuullisuus.

Vastuullisuustyön kehittämisestä, koordinoinnista ja raportoinnista vastaa konsernin yhteiskuntavastuu -yksikkö tukena ohjausryhmät.

Toimialojen liiketoimintajohto vastaa käytännön toimenpiteiden läpiviennistä.

YHTEISKUNTAVASTUUN OHJAUS

Yhteiskuntavastuun ohjausryhmä

Vastuullisuusjohtaja (pj.), toimialaedustajat, konsernin edustajat

- kehittää konsernin yhteiskuntavastuuta ohjaavia periaatteita
- asettaa yhteiskuntavastuutyön tavoitteet ja seuraa niiden toteutumista
- ohjaa ja koordinoi käytännön toimenpiteitä

Ympäristötoimintojen ohjausryhmä

Konsernin yhteiskuntavastuu -yksikkö (pj.), asiantuntijaedustajat toimialoilta

- kehittää konsernin ympäristötoimia
- edistää parhaiden käytäntöjen jakamista konsernin sisällä
- seuraa lainsäädännön muutoksia ympäristövastuun osalta

Vastuullisen hankinnan ohjausryhmä

Konsernin yhteiskuntavastuu -yksikkö (pj.), asiantuntijaedustajat toimialoilta

- kehittää konsernin vastuullisen hankinnan menettelyjä
- edistää parhaiden hankintakäytäntöjen jakamista konsernin sisällä
- seuraa lainsäädännön muutoksia hankinnan osalta

Toimialakohtaisten vastuullisuuden ohjausryhmien

tehtävänä on konsernitasoisten ohjausryhmien asettamien tavoitteiden perusteella

- määrittellä omat vastuullisuustavoitteensa toimeenpanna ne oman toimialansa erityispiirteiden ja strategian mukaisesti
- toimeenpanna ne oman toimialansa erityispiirteiden ja strategian mukaisesti

”Kesko on mukana YK:n Global Compact -aloitteessa ja on kaikissa toimintamais-
saan sitoutunut noudattamaan kymmentä yleisesti hyväksyttyä ihmisoikeuksia,
työelämää, ympäristöä ja korruptionvastaista toimintaa koskevaa periaatetta.”

Mikko Helander, pääjohtaja

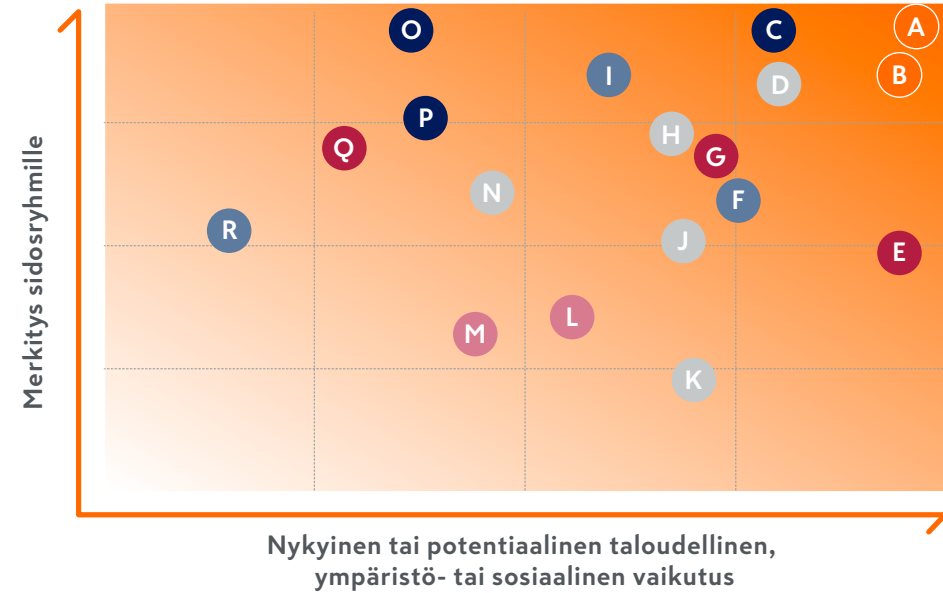
Olennaisuusarvio

Keskon vastuullisuuden olennaisuusarvio määrittää Keskolle ja sen sidosryhmille keskeisimmät vastuullisuusaiheet. Olennaisuusarvio ohjaa Keskon yhteiskuntavastuu- ja sidosryhmätyöskentelyä sekä toimenpiteitä sidosryhmien odotusten täyttämiseksi.

Keskon olennaiset vastuullisuusaiheet on esitetty oheisessa matriisissa, jossa pystyakseli kuvaa merkittävyyttä sidosryhmille ja vaaka-akseli Keskon toiminnan nykyistä tai potentiaalista taloudellista, ympäristö- tai sosiaalista vaikutusta. Merkitystä sidosryhmille on arvioitu kokonaisuutena, joten sidosryhmäkohtaiset painoarvot eivät kuvastu matriisista.

Olennaisuusarvio on päivitetty viimeksi vuonna 2012. Vuonna 2017 määritettiin raportoinnin kannalta **olennaiset aiheet** uusien GRI-standardien vaatimusten mukaan. Tunnistetut aiheet sisältyvät Keskon nykyiseen olennaisuusarvioon, eikä niiden pohjalta nähty tarvetta olennaisuusmatriisiin päivittämiseen.

OLENNAISUUSMATRIISI

Hyvä hallinto ja talous

- A** Taloudellinen kannattavuus
- B** Hyvä hallintotapa ja riskienhallinta

Asiakkaat

- H** Hyvinvoinnin edistäminen
- J** Asiakkaan opastaminen
- K** Tuotteiden palvelullistaminen
- D** Saavutettavuus ja monikanavaisuus
- N** Asiainn turvallisuus

Yhteiskunta

- L** Paikallisuus
- M** Yhteisöllisyys

Työyhteisö

- E** Henkilöstön osaamisen kehittäminen
- G** Reilu työyhteisö
- Q** Muuttuvat odotukset työlle

Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat

- C** Tuoteturvallisuus ja -laatu
- O** Kestävä tuotevalikoima
- P** Ihmisoikeudet ja tuotannon ympäristövaikutukset hankintaketjussa

Ympäristö

- F** Tehokas logistiikka
- I** Energia- ja resurssitehokkuus
- R** Kestävän maatalouden edistäminen

YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja Kesko

Olemme sitoutuneet tukemaan toiminnassamme [YK:n kestävän kehityksen tavoitteita \(Sustainable Development Goals, SDGs\)](#). YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ovat maailmanlaajuinen toimintaohjelma, Agenda 2030, jolla pyritään poistamaan köyhyys, suojelemaan planeettaamme ja varmistamaan, että kaikki ihmiset voivat elää rauhassa ja tulla hyvin toimeen.

Edistämme YK:n kestävän kehityksen tavoitteita strategiassamme ja vastuullisuustyö-
sämme. Toimintamme tukee kaikkia YK:n 17 kestävän kehityksen tavoitetta.

Olemme tunnistaneet kolme tavoitetta olennaisimmaksi toimintamme ja sidosryhmiemme kannalta:

Tavoite 12: Vastuullinen kuluttaminen ja tuotanto tarkoittaa meille tuotantoketjujen, valikoimien, asiakasviestinnän ja tuotteiden käytön vastuullisuutta.

Tavoite 8: Ihmisarvoinen työ ja talouskasvu on meille muun muassa K Code of Conductin noudattamista ja toimimista vastuullisena työnantajana 25 000:lle työntekijälle kahdeksassa maassa. Myös toimitusketjujen ihmisoikeuksien hallinta ja suomalaisen tuotannon edistäminen tukevat tavoitetta nro 8.

Tavoite 13: Ilmastotekoihin kuuluvat päästöjen vähentäminen ja energiatehokkuuden parantaminen omassa toiminnassa, etenkin kaupoissa ja logistiikassa. Teemme töitä myös toimitusketjujen sekä tavaroiden ja palvelujen päästöjen vähentämiseksi ja autamme kuluttajia tekemään kestävämpiä valintoja.

Ajantasaista tietoa toiminnastamme kunkin kestävän kehityksen tavoitteen hyväksi löytyy [Keskon nettisivuilta](#).

Keskon vuosiraportin [GRI-, UNGC- ja SDG -indeksi](#) esittää esitettäviin tietoihin liittyvät kestävän kehityksen tavoitteet. Myös [vastuullisuusohjelmassa](#) kuvataan kuhunkin teemaan liittyvät kestävän kehityksen tavoitteet.

Vastuullisuuspolku

K-ryhmässä on aina uskottu vastuullisuuden voimaan ja sen eteen on tehty vuosikymmeniä ennakkoluulottomasti töitä. Vastuullisuus on alkanut kauppojen ympäristöteoista ja laajentunut vuosien mittaan hyvin kokonaisvaltaiseksi vastuullisuustyöksi.

KESKON VUOSI 2017

RAPORTOINTIKUVAUS

STRATEGIA

KESTÄVÄ KEHITYS

TILINPÄÄTÖS

HALLINNOINTI

Raportointiperiaatteet

Raportoinnissa noudatetaan GRI-standardeja

Kesko on raportoinut vastuullisesta toiminnastaan Global Reporting Initiativen (GRI:n) laatiman kestävän kehityksen raportointiohjeiston mukaisesti vuosittain vuodesta 2000 lähtien. Keskon integroidun vuosiraportin Kestävä kehitys -osio noudattaa GRI-standardeja ja kattaa taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun keskeisimmät osa-alueet. [GRI-, UNGC- ja SDG-indeksissä](#) on mainittu jokaisen raportoidun standardin osalta, minkä vuoden standardiversiota raportoinnissa on käytetty.

Sovellamme toiminnassamme AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita: sidosryhmien osallistaminen, olennaisten näkökohtien määrittäminen ja sidosryhmien odotuksiin vastaaminen.

Kesko on huomionut ISO 26000 -standardin lähdedokumenttina, joka tarjoaa opastusta yhteiskuntavastuuseen.

Olemme jakaneet vuosiraportin Kestävä kehitys -osion kolmeen alaosiioon: vastuullisuus-ohjelma, vastuullisuuden johtaminen ja raportointikuvaus. Raportointikieliet ovat suomi ja englanti. Raportti julkaistaan ainoastaan verkossa.

Tämä raportti on laadittu GRI-standardien peruslaajuuden (Core) mukaisesti. Aihekohtaiset tiedot (Topic-specific Disclosures) on esitetty Keskolle olennaisten näkökohtien osalta. Raportin sisällön vertailu GRI-standardeihin on esitetty [GRI-, UNGC- ja SDG-indeksissä](#).

Raportoinnin varmennus

Vuosiraportin suomenkielisessä Kestävä kehitys -osiossa esitetyt taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun tunnusluvut on varmentanut riippumaton kolmas osapuoli, PricewaterhouseCoopers Oy. Englanninkielisille vastuullisuustiedoille on tehty vastaavustarkistus.

PricewaterhouseCoopers Oy:n johtopäätökset, havainnot ja suositukset on esitetty varmennusraportissa. Toimeksiannon [varmennuksesta](#) antaa Kesko Oyj:n toimiva johto.

Global Compact -raportointi

Raportissa on kuvaus Global Compact -aloitteen kymmenen periaatteen toteutumisesta Keskon toiminnassa. [GRI-, UNGC- ja SDG-indeksissä](#) on kerrottu, mitä esitettäviä tietoja (General Disclosures ja Topic-specific Disclosures) on käytetty mittaamaan ihmisoikeuksien, työelämän oikeuksien ja ympäristöperiaatteiden sekä korruptionvastaisten periaatteiden toteutumista.

Integroitu vuosiraportti

Vuodesta 2014 alkaen Kesko on vuosiraportissaan soveltanut IIRC:n (International Integrated Reporting Council) <IR> Framework -ohjeistusta.

Raportoinnin sidosryhmät

Useat sidosryhmät käyttävät raporttia tietolähteenään arvioidessaan Keskon tuloksia vastuullisuuden eri osa-alueilla. Raportin tärkeimmät kohderyhmät ovat sijoittajat, omistajat, analyytikot ja reititajat sekä yhteiskunta (media, viranomaiset, kansalais- ja muut järjestöt sekä ammattiyhdistykset).

Raportointijakso ja yhteystiedot

Tämä raportti kertoo vuoden 2017 vastuullisuustyön edistymisestä ja tuloksista. Se sisältää joitakin tietoja tammi–maaliskuulta 2018.

Vuoden 2016 raportti julkaistiin maaliskuussa 2017.

Vuoden 2018 raportti julkaistaan keväällä 2019.

Raportin aiheisiin liittyviä lisätietoja voi kysyä [Keskon yhteyshenkilöiltä](#).

GRI-, UNGC- ja SDG-indeksi

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact	Olennaisin SDG	Standardin versio
GRI 102 Yleinen sisältö							2016
102-1	Raportoivan organisaation nimi	Kesko lyhyesti ja avainluvut					
102-2	Toimialat, brändit, tuotteet ja palvelut	Toimialat					
102-3	Organisaation pääkonttorin sijainti	Kesko lyhyesti ja avainluvut					
102-4	Toimintamaat	Kesko lyhyesti ja avainluvut					
102-5	Organisaation omistusrakenne ja yhtiömuoto	Kesko lyhyesti ja avainluvut					
102-6	Markkina-alueet	Kesko lyhyesti ja avainluvut					
102-7	Raportoivan organisaation koko	Kesko lyhyesti ja avainluvut					
102-8	Tietoa palkansaajista ja muista työntekijöistä	Vastuullisuusohjelma/Työyhteisö		<p>Keskon henkilöstössä ei ole itsenäisiä yrittäjiä eikä tavarantoimittajien työvoima tai vuokratyövoima suorita merkittävää osaa työstä. Henkilöstömäärään ei liity merkittävää kausivaihtelua.</p> <p>Sukupuolen mukaista jaottelua ei ole esitetty. Tieto ei ole saatavissa. Tavoitteena raportoida tieto 2018.</p>	X		
102-9	Toimitusketju	204-1 Ostot paikallisilta toimittajilta, Vastuullisuusohjelma/ Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat					
102-10	Merkittävät muutokset organisaatiossa ja toimitusketjussa	Pääjohtajan katsaus					
102-11	Varovaisuusperiaatteen soveltaminen	Toimintaympäristömme					
102-12	Organisaation hyväksymät tai edistämät ulkopuolisten toimijoiden periaatteet tai aloitteet	Vastuullisuuden johtaminen/ Johtamismalli					
102-13	Jäsenyydet järjestöissä ja edunvalvontaorganisaatioissa	Toiminta järjestöissä					

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact	Olellaisin SDG	Standardin versio
102-14	Toimitusjohtajan katsaus	Pääjohtajan katsaus					
102-15	Keskeiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet	Toimintaympäristö, Arvonluonti, Sidosryhmät, Vastuullisuus-ohjelma					
102-16	Arvot ja liiketoimintaperiaatteet	Politiikat ja periaatteet, Vastuullisuusohjelma: Hyvä hallinto ja talous			X		
102-17	Epäiltyjen väärinkäytösten ilmoittaminen	Huolenaiheista ja rikkomuksista ilmoittaminen			X		
102-18	Hallintorakenne	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä 2017					
102-19	Vastuunjako	Vastuullisuuden johtaminen/ Johtamismalli					
102-20	Vastuuhenkilöt	Talous- ja rahoitusjohtaja; Johtaja, henkilöstö, vastuullisuus ja aluetoiminnot		Kumpikin johtaja on konsernijohtoryhmän jäsen. Raportointimalli			
102-21	Sidosryhmien kuuleminen	Sidosryhmät					
102-22	Hallituksen kokoonpano	Hallitus, Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä 2017					
102-23	Hallituksen puheenjohtaja	Hallitus					
102-24	Hallituksen valinta	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä 2017					
102-25	Eturistiriitojen välttäminen	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä 2017, K Code of Conduct		Kesko noudattaa Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia.			
102-26	Hallituksen rooli organisaation tarkoituksen, arvojen ja strategian määrittelyssä	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä 2017, Vastuullisuuden johtaminen/ Johtamismalli					
102-28	Hallituksen suorituksen arviointi	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä 2017	Raportoitu ainoastaan hallituksen itsearviointi.				
102-29	Hallituksen rooli vaikutusten ja riskien tunnistamisessa ja hallinnassa	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä 2017					
102-30	Riskienhallinnan tehokkuuden arviointi	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä 2017					
102-31	Riskiarviointien frekvenssi	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä 2017					

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact	Olellaisin SDG	Standardin versio
102-32	Yritysvastuuraportin katselmointi	Hallinnointiperiaatteet					
102-33	Epäkohtien kommunikointi	Sidosryhmät, Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä 2017					
102-35	Hallituksen ja ylimmän johdon palkitseminen	Palkka- ja palkkioselvitys 2017					
102-40	Luettelo organisaation sidosryhmistä	Sidosryhmät					
102-41	Kollektiivisesti neuvoteltujen työehtosopimusten piiriin kuuluva henkilöstö	Vastuullisuusohjelma/Hyvä hallinto ja talous/Yhdistymisen vapaus ja työehtosopimukset			X		
102-42	Sidosryhmien määrittely- ja valintaperusteet	Sidosryhmät					
102-43	Sidosryhmätoiminnan periaatteet	Sidosryhmät					
102-44	Sidosryhmien esille nostamat tärkeimmät asiat ja huolenaiheet	Sidosryhmät					
102-45	Konsolidoituun konsernitilinpäätöksen sisältyvät yhtiöt	Konsernitilinpäätöksen liite 5.2					
102-46	Raportin sisällön määrittely	Olellisuusarvio, Raportointiperiaatteet					
102-47	Olellaiset näkökohdat	Olellisuusarvio					
102-48	Muutokset aiemmin raportoiduissa tiedoissa	Muutokset raportoitu aihekohtaisten tietojen yhteydessä.					
102-49	Merkittävät muutokset raportin laajuudessa ja näkökohtien laskentarajoissa	Ei merkittäviä muutoksia.					
102-50	Raportointijakso	Raportointiperiaatteet					
102-51	Edellisen raportin päiväys	Raportointiperiaatteet					
102-52	Raportin julkaisu tiheys	Raportointiperiaatteet					
102-53	Yhteystiedot, josta kysyä raporttiin liittyviä lisätietoja	Yhteystiedot					
102-54	GRI-standardien mukainen raportoinnin kattavuus	Raportointiperiaatteet					
102-55	GRI-sisällysluettelo	GRI-, UNGC- ja SDG-indeksi					
102-56	Raportoinnin varmennus	Raportointiperiaatteet					

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact	Olellaisin SDG	Standardin versio
GRI 103 Johtamismalli							2016
103-1	Olellaisia näkökohtia koskevat laskentarajat	Vastuullisuusohjelman teemakohtaiset laskentarajat					
103-2	Johtamismallin komponentit	Vastuullisuusohjelma					
103-3	Johtamismallin arviointi	Vastuullisuusohjelma					
Aihekohtainen sisältö							
Aihekohtainen sisältö raportoidaan olellaisiksi tunnistettujen näkökohtien osalta							
Taloudelliset vaikutukset							
201	Taloudelliset tulokset					8	2016
201-1	Suoran taloudellisen lisäarvon tuottaminen ja jakautuminen	Vastuullisuusohjelma/Hyvä hallinto ja talous/Taloudelliset tulokset , Vastuullisuusohjelma/Yhteiskunta/Tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin					
201-2	Ilmastonmuutoksen taloudelliset seuraamukset ja muut riskit ja mahdollisuudet organisaation toiminnalle	Vastuullisuusohjelma/Hyvä hallinto ja talous/Taloudelliset tulokset	Riskien ja mahdollisuuksien rahamääräisiä arvioita tai toteutumia ei ole raportoitu. Tieto ei ole saatavilla, koska ilmastonmuutosta on vaikea ennakoita.		X		
201-3	Eläketurvan kattavuus	Vastuullisuusohjelma/Hyvä hallinto ja talous/Taloudelliset tulokset					
201-4	Julkiselta sektorilta saatu taloudellinen avustus	Vastuullisuusohjelma/Hyvä hallinto ja talous/Taloudelliset tulokset					
203	Välilliset taloudelliset vaikutukset					9	2016
203-1	Infrastruktuuri-investoinnit sekä tarjotut yleishyödylliset palvelut	Vastuullisuusohjelma/Asiakkaat/Kauppaverkosto					
203-2	Keskeiset epäsuorat taloudelliset vaikutukset ja niiden laajuus	Vastuullisuusohjelma/Hyvä hallinto ja talous/Välilliset taloudelliset vaikutukset					
204	Ostokäytännöt					16	2016
204-1	Ostot paikallisilta toimittajilta	Vastuullisuusohjelma/Yhteiskunta/Välilliset taloudelliset vaikutukset					

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact	Olellaisin SDG	Standardin versio
205	Korruptionvastaisuus					16	2016
205-1	Liiketoimintayksiköt, joille tehty korruption liittyvä riskianalyysi	Vastuullisuusohjelma/ Hyvä hallinto ja talous/ Korruptionvastaisuus	Liiketoimintayksiköiden määrää ja prosenttiosuutta ei ole raportoitu. Tieto ei ole saatavissa, koska korruption liittyvät riskit ovat osa laajempaa liiketoimintariskien arviointia.	Korruption liittyviä riskejä käsitellään osana Keskon riskienhallintaa. Keskeisiä riskejä tunnistetaan ja arvioidaan säännöllisesti vuoden aikana.	X		
205-2	Korruptionvastaisiin politiikkoihin ja menettelytapoihin liittyvä kommunikointi ja koulutus	Vastuullisuusohjelma/ Hyvä hallinto ja talous/ Korruptionvastaisuus	Prosenttiosuuksia ei ole raportoitu henkilöstöryhmittäin ja maantieteellisesti. Tieto ei ole saatavissa.		X		
205-3	Korruptiotapaukset ja niihin liittyvät toimenpiteet	Vastuullisuusohjelma/ Hyvä hallinto ja talous/ Korruptionvastaisuus			X		
206	Kilpailun rajoittaminen					16	2016
206-1	Kilpailuoikeudellisten säännösten rikkomiseen, kartelleihin ja määrävän markkina-aseman väärinkäyttöön liittyvät oikeustoimet	Vastuullisuusohjelma/Hyvä hallinto ja talous/Kilpailun rajoittaminen					
Ympäristövaikutukset							
301	Materiaalit					13	2016
301-3	Kierrätetyt tuotteet ja pakkausmateriaalit	Vastuullisuusohjelma/Ympäristö/ Jätteet	GRI-standardin mukainen prosenttiosuuslaskentamalli ei sovellu Keskon toimintaan.				
302	Energia					13	2016
302-1	Organisaation oma energiankulutus	Vastuullisuusohjelma/Ympäristö/ Energia			X		
302-2	Organisaation ulkopuolinen energiankulutus	Vastuullisuusohjelma/Ympäristö/ Päästöt	Organisaation ulkopuolisesta energiankulutuksesta kerätään ainoastaan rajoitetusti tietoja Scope 3 -tarkastelua varten (305-3).		X		
302-3	Energiaintensiiteetti	Vastuullisuusohjelma/Ympäristö/ Energia			X		
302-4	Energiankulutuksen vähentäminen	Vastuullisuusohjelma/Ympäristö/ Energia			X		
303	Vesi					6	2016
303-1	Vedenkulutus	Vastuullisuusohjelma/Ympäristö/ Vesi			X		

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact	Olellaisin SDG	Standardin versio
304	Luonnon monimuotoisuus					15	2016
304-2	Toiminnan, tuotteiden ja palveluiden merkittävät vaikutukset	Vastuullisuusohjelma/Ympäristö/Luonnon monimuotoisuus			X		
304-3	Suojellut ja kunnostetut elinympäristöt	Vastuullisuusohjelma/Ympäristö/Luonnon monimuotoisuus			X		
305	Päästöt					13	2016
305-1	Suorat kasviuonekaasujen päästöt (Scope 1)	Vastuullisuusohjelma/Ympäristö/Päästöt					
305-2	Epäsuorat kasviuonekaasujen päästöt (Scope 2)	Vastuullisuusohjelma/Ympäristö/Päästöt	Kaukolämmön päästöjä Suomessa ja muiden toimintamaiden päästöjä ei ole raportoitu hankintaperusteisesti, koska tietoa ei ole saatavilla.		X		
305-3	Muut epäsuorat kasviuonekaasujen päästöt (Scope 3)	Vastuullisuusohjelma/Ympäristö/Päästöt			X		
305-4	Kasviuonekaasujen päästöintensiteetti	Vastuullisuusohjelma/Ympäristö/Päästöt			X		
305-5	Kasviuonekaasupäästöjen vähentäminen	Vastuullisuusohjelma/Ympäristö/Päästöt			X		
305-7	Typen ja rikin oksidit sekä muut merkittävät päästöt ilmaan	Vastuullisuusohjelma/Ympäristö/Päästöt			X		
306	Jätevedet ja jätteet					13	2016
306-2	Jätteet	Vastuullisuusohjelma/Ympäristö/Jätteet			X		
	Ruokahävikki					12	
-	Ruokahävikki	Vastuullisuusohjelma/Ympäristö/Ruokahävikki		Olellainen esitettävä tieto, jolle ei ole standardia.	X		
	Sosiaaliset vaikutukset						
401	Työsuhteet					8	2016
401-1	Henkilöstön vaihtuvuus	Vastuullisuusohjelma/Työyhteisö/Työsuhteet	Raportoitu vain lähtövaihtuvuus maittain.		X		
401-2	Kokoaikaisen henkilöstön henkilöstöetuedet, joita ei tarjota määräaikaiselle tai osa-aikaiselle henkilöstölle	Vastuullisuusohjelma/Työyhteisö/Työsuhteet	Lakisääteisen tason ylittäviä etuja ei ole raportoitu yksityiskohtaisesti. Vaihtelevat käytännöt eri toimintamaissa.				

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact	Olellaisin SDG	Standardin versio
402	Henkilöstön ja johdon väliset suhteet					8	2016
402-1	Uudelleenjärjestely-tilanteissa noudatettava vähimmäisilmoitusaika	Vastuullisuusohjelma/Hyvä hallinto ja talous/Henkilöstön ja johdon väliset suhteet	Lainsäädäntöön perustuvat järjestelyt. Lainsäädäntö ei määritä vähimmäisilmoitusaikojakaan GRI:n vaatimalla tarkkuudella.		X		
403	Työterveys ja -turvallisuus					3	2016
403-1	Työsuojelutoimikuntien piiriin kuuluvien työntekijöiden osuus	Vastuullisuusohjelma/Työyhteisö/Työterveys ja -turvallisuus	Työntekijöiden prosenttiosuutta ei ole raportoitu. Tieto ei ole saatavissa.				
403-2	Tapaturmataajuus, ammattitaudit, menetetyt työpäivät, poissaolot, työhön liittyvät kuolemantapaukset	Vastuullisuusohjelma/Työyhteisö/Työterveys ja -turvallisuus	Ei raportoitu sukupuolen mukaan. Tieto ei ole saatavissa. Tavoitteena raportoida tieto 2018. Raportointi ei kata tavarant- ja palveluntoimittajia.				
404	Koulutus ja henkilöstön kehittäminen					4	2016
404-1	Keskimääräiset koulutustunnit työntekijää kohden	Vastuullisuusohjelma/Työyhteisö/Koulutus ja henkilöstön kehittäminen	Ei raportoitu sukupuolen mukaan ja henkilöstöryhmittäin. Tieto ei ole saatavissa.		X		
404-2	Osaamisen kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvät ohjelmat	Vastuullisuusohjelma/Työyhteisö/Koulutus ja henkilöstön kehittäminen					
404-3	Kehityskeskustelut ja suoritusten arvioinnit	Vastuullisuusohjelma/Työyhteisö/Koulutus ja henkilöstön kehittäminen	Ei raportoitu sukupuolen mukaan ja henkilöstöryhmittäin. Tieto ei ole saatavissa.		X		
405	Monimuotoisuus ja yhtäläiset mahdollisuudet					10	2016
405-1	Hallintoelinten ja henkilöstön monimuotoisuus	Vastuullisuusohjelma/Työyhteisö/Monimuotoisuus ja yhtäläiset mahdollisuudet, Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä 2017	Ei raportoitu ikäryhmän mukaan. Tieto ei ole saatavissa. Tavoitteena raportoida tieto 2018.		X		
405-2	Naisten ja miesten peruspalkkojen suhde	Vastuullisuusohjelma/Työyhteisö/Monimuotoisuus ja yhtäläiset mahdollisuudet	Miesten ja naisten peruspalkkojen suhdetta ei ole raportoitu. Tieto ei ole saatavissa. Tavoitteena raportoida tieto 2018.		X		
406	Syrjinnän kieltö					10	2016
406-1	Syrjintätapaukset ja korjaavat toimenpiteet	Vastuullisuusohjelma/Hyvä hallinto ja talous/Syrjinnän kieltö			X		

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact	Olellaisin SDG	Standardin versio
407	Yhdistymisen vapaus ja työehtosopimukset					8	2016
407-1	Toiminnot ja tavarantoimittajat, joiden osalta järjestäytymisvapaus ja kollektiivinen neuvotteluoikeus voivat olla uhattuna	Vastuullisuusohjelma/Hyvä hallinto ja talous /Yhdistymisen vapaus ja työehtosopimukset			X		
412	Ihmisoikeusarvioinnit					16	2016
412-1	Toiminnot, joissa on toteutettu ihmisoikeusarviointi	Vastuullisuusohjelma/Hyvä hallinto ja talous/Ihmisoikeusarvioinnit			X		
412-2	Henkilöstön ihmisoikeuskoulutukset	Vastuullisuusohjelma/Hyvä hallinto ja talous/Ihmisoikeusarvioinnit			X		
414	Tavarantoimittajien sosiaalisen vastuun arviointi					8	2016
414-1	Tavarantoimittajat, jotka on arvioitu sosiaaliseen vastuuseen liittyvien kriteerien mukaisesti	Vastuullisuusohjelma/Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat/Tavarantoimittajien sosiaalisen vastuun arviointi	Arvioitujen toimittajien prosenttiosuutta ei ole erikseen raportoitu uusista toimittajista, vaan kaikista riskimaatoimittajista.				
414-2	Negatiiviset sosiaaliseen vastuuseen liittyvät vaikutukset toimitusketjussa ja toteutetut toimenpiteet	Vastuullisuusohjelma/Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat/Tavarantoimittajien sosiaalisen vastuun arviointi					
415	Poliittinen vaikuttaminen					16	2016
415-1	Poliittinen tuki	Vastuullisuusohjelma/Hyvä hallinto ja talous/Poliittinen vaikuttaminen			X		
416	Asiakkaiden terveys ja turvallisuus					3	2016
416-1	Tuotteiden ja palveluiden terveys- ja turvallisuusvaikutusten arviointi	Vastuullisuusohjelma/Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat/Asiakkaiden terveys ja turvallisuus	GRI-standardin mukainen prosenttiosuuslaskentamalli ei sovellu Keskon toimintaan.				
416-2	Tuotteiden terveys- ja turvallisuusvaatimusten rikkomukset	Vastuullisuusohjelma/Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat/Asiakkaiden terveys ja turvallisuus					

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact	Olellaisin SDG	Standardin versio
417	Markkinointiviestintä ja tuoteinformaatio					12	2016
417-1	Tuotteisiin ja palveluihin liittyvät informaatio- ja merkintävaatimukset	Vastuullisuusohjelma/ Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat/Markkinointiviestintä ja tuoteinformaatio					
417-2	Tuoteinformaatioon ja tuotemerkintöihin liittyvien määräysten rikkomukset	Vastuullisuusohjelma/ Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat/Markkinointiviestintä ja tuoteinformaatio					
417-3	Markkinointiviestintään liittyvien lakien, säännösten ja vapaaehtoisten periaatteiden rikkomukset	Vastuullisuusohjelma/ Hyvä hallinto ja talous/ Markkinointiviestinnän rikkomukset					
418	Asiakkaiden yksityisyyden suoja					16	2016
418-1	Asiakkaiden yksityisyyden suojan rikkomiseen ja asiakastietojen hävittämiseen liittyvät valitukset	Vastuullisuusohjelma/ Hyvä hallinto ja talous/ Asiakkaiden yksityisyyden suoja					
419	Määräystenmukaisuus					16	2016
419-1	Lakien ja säästösten rikkomukset sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden osalta	Vastuullisuusohjelma/ Hyvä hallinto ja talous/ Määräystenmukaisuus					

Riippumattoman varmentajan varmennusraportti

KESKO OYJ:N JOHDOLLE

Olemme Kesko Oyj:n (jäljempänä myös Yhtiö) johdon pyynnöstä suorittaneet rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon, jonka kohteena ovat olleet Kesko Oyj:n verkkosivuilla ”Keskon vuosiraportti 2017” osiossa ”Kestävä kehitys” esitetyt taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun tunnusluvut raportointikaudelta 1.1.–31.12.2017 (jäljempänä Vastuullisuustiedot).

Yhtiön GRI Standardien mukaisen raportoinnin ja GRI-sisältöindeksin näkökulmasta varmennuksen kohteena ovat olleet Aihekohtaisten standardien sisältämät taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia koskevat julkaistavat tiedot sekä Yleisten standardien Julkaistavat tiedot 102-8, 102-41 sekä 102-54.

Rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon kohteena on lisäksi ollut AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltaminen Kesko Oyj:ssä.

Johdon vastuu

Kesko Oyj:n johto vastaa Vastuullisuustietojen laatimisesta raportointikriteeristön eli Yhtiön raportointiohjeiden ja Global Reporting Initiative:n GRI Standardien mukaisesti. Yhtiön johto vastaa myös sellaisen sisäisen valvonnan järjestämisestä, jonka se katsoo tarpeelliseksi, jotta on mahdollista laatia Vastuullisuustiedot, joissa ei ole väärinkäytöksiä tai virheistä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Kesko Oyj:n johto vastaa myös siitä, että Yhtiö soveltaa AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita (sidosryhmien osallistaminen, olennaisten vastuullisuusnäkökohtien määrittäminen, sidosryhmien odotuksiin vastaaminen) AccountAbility:n AA1000 AccountAbility Principles Standard 2008:n mukaisesti.

Varmentajan velvollisuudet

Meidän velvollisuutenamme on esittää suorittamiemme toimenpiteiden ja hankkimamme evidenssin perusteella rajoitetun varmuuden antava johtopäätös Vastuullisuustiedoista ja AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamisesta Yhtiössä. Olemme suorittaneet rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon kansainvälisen varmennustoimek-

siantostandardin (ISAE) 3000 (uudistettu) ”Muut varmennustoimeksiannot kuin menneitä kausia koskevaan taloudelliseen informaatioon kohdistuva tilintarkastus tai yleisluonteinen tarkastus” mukaisesti. Kyseinen standardi edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme toimeksiannon hankkiaksemme rajoitetun varmuuden siitä, onko Vastuullisuustiedoissa olennaista virheellisyttä.

Olemme lisäksi suorittaneet työmme AA1000 Assurance Standard 2008:n mukaisesti. Suorittaaksemme varmennustoimeksiannon Yhtiön kanssa sovitulla tavalla Type 2 -muotoisena AA1000AS (2008) edellyttää varmennustoimeksiannon suunnittelemista ja suorittamista siten, että saadaan rajoitettu varmuus siitä, ettei tietoomme ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, ettei Kesko Oyj kaikilta olennaisilta osiltaan soveltais AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita ja etteivätkö Vastuullisuustiedot olisi kaikilta olennaisilta osiltaan luotettavia raportointikriteeristön perusteella.

Rajoitetun varmuuden antavassa toimeksiannossa evidenssin hankkimistoimenpiteet ovat rajoitetumpia kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa, minkä vuoksi siinä saadaan vähemmän varmuutta kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa. Varmennustoimeksiantoon kuuluu toimenpiteitä evidenssin hankkimiseksi Vastuullisuustietoihin sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista sekä AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamisesta Yhtiössä. Toimenpiteiden valinta perustuu varmentajan harkintaan ja arvioihin riskeistä, että Vastuullisuustiedoissa on olennainen virheellisyys ja arvioihin riskeistä, että Yhtiö poikkeaa olennaisesti AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamisesta.

Olemme toteuttaneet muun muassa seuraavat toimenpiteet:

- Haastatelleet Yhtiön ylimmän johdon edustajia.
- Haastatelleet Yhtiön työntekijöitä organisaation eri tasoilta koskien olennaisuutta, sidosryhmien odotuksia, niihin vastaamista sekä sidosryhmävuorovaikutusta.
- Arvioineet sidosryhmien osallistamista ja odotuksiin vastaamista Yhtiön dokumentaation ja sisäisen viestinnän perusteella.
- Arvioineet Yhtiössä olennaisiksi määriteltyjä yhteiskuntavastuun näkökohtia sekä arvioineet Vastuullisuustietoja näiden näkökohtien perusteella.
- Analysoineet raportointikaudella verkkopohjaisessa mediassa esiintyneitä viittauksia Yhtiöön.
- Vierailleet Yhtiön pääkonttorissa ja yhdessä toimipaikassa Suomessa.

- Haastatelleet Vastuullisuustietojen keruusta ja raportoinnista vastaavia henkilöitä konsernitasolla ja vierailimme kohteena olleessa toimipaikassa.
- Arvioineet, miten konsernin työntekijät soveltavat Yhtiön raportointiohjeita ja menettelytapoja.
- Testanneet tietojen oikeellisuutta ja täydellisyyttä alkuperäisistä dokumenteista ja järjestelmistä otospohjaisesti.
- Testanneet tietojen yhdistelyä ja suorittaneet uudelleenlaskentaa otospohjaisesti.

Rajoitetun varmuuden antava johtopäätös

Suorittamiemme toimenpiteiden ja hankkimamme evidenssin perusteella tietoomme ei ole tullut mitään, mikä antaisi meille syyn uskoa, ettei Kesko Oyj kaikilta olennaisilta osiltaan soveltasi AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita.

Tietoomme ei myöskään ole tullut mitään, mikä antaisi meille syyn uskoa, ettei Kesko Oyj:n Vastuullisuustietoja 31.12.2017 päätyneeltä raportointikaudelta olisi kaikilta olennaisilta osiltaan laadittu asianmukaisesti raportointikriteeristön perusteella tai etteivätkö Vastuullisuustiedot olisi kaikilta olennaisilta osiltaan luotettavia raportointikriteeristön perusteella.

Varmennusraporttiamme luettaessa on otettava huomioon yhteiskuntavastuutietojen tarkkuutta ja täydellisyyttä koskevat luontaiset rajoitteet.

Tämä varmennusraportti on laadittu toimeksiantomme ehtojen mukaisesti. Vastaamme työstämme, varmennusraportista ja esittämistämme johtopäätöksistä vain Kesko Oyj:lle, emme kolmansille osapuolille.

Havainnot ja suositukset

Suorittamiemme toimenpiteiden ja hankkimamme evidenssin perusteella raportoimme seuraavat havainnot ja suositukset, jotka koskevat AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamista Kesko Oyj:ssä. Nämä havainnot ja suositukset eivät vaikuta edellä esittämiimme johtopäätöksiin.

- **Sidosryhmien osallistaminen:** Yhtiöllä on käytössään prosessit sidosryhmien osallistamiseen, palautteen keräämiseen sekä sidosryhmävuorovaikutukseen. Kuluneen raportointikauden aikana Yhtiö on kehittänyt palautteen keräämistä ja asiakkaiden osallistamista digitaalisissa kanavissa. Suosittelemme, että Yhtiö jatkaa sidosryhmien osallistamiseen liittyvien digitaalisten toimintamallinsa kehittämistä.

- **Olennaisten vastuullisuusnäkökohtien määrittäminen:** Yhtiöllä on käytössään prosessi yhteiskuntavastuun näkökohtien olennaisuuden arvioimiseksi ja määrittämiseksi. Suosittelemme, että Yhtiö arvioi tarvetta päivittää olennaisuuden määrittelyään huomioiden edellisen päivityksen jälkeen mahdollisesti tapahtuneet liiketoimintaympäristön muutokset.
- **Sidosryhmien odotuksiin vastaaminen:** Yhtiö huomioi toiminnassaan sidosryhmiensä odotuksia ja vastaa niihin toiminnan jatkuvalla kehittämisellä. Vuoden 2017 aikana Yhtiö on edelleen laajentanut tuotteidensa vastuullisuutta ja alkuperää koskevien tietojen kattavuutta ja saatavuutta. Suosittelemme, että Yhtiö tarjoaa asiakkaille ja muille sidosryhmille entistä enemmän tietoa tekemistään toimenpiteistä tuotteidensa vastuullisuuden varmistamiseksi.

Varmentajan riippumattomuus, pätevyys ja laadunvalvonta

Olemme noudattaneet IESBA:n (the International Ethics Standards Board for Accountants) antamien *Eettisten sääntöjen tilintarkastusammattilaisille* mukaisia riippumattomuusvaatimuksia ja muita eettisiä vaatimuksia. Näiden sääntöjen pohjana olevat peruseriaatteet ovat rehellisyys, objektiivisuus, ammatillinen pätevyys ja huolellisuus, salassapitovelvollisuus ja ammatillinen käyttäytyminen.

Moniammatillisella yritysvastuun ja varmennuksen asiantuntijoista koostuvalla tiimillämme on tämän varmennustoimeksiannon suorittamiseksi vaadittavat taidot ja kokemus taloudellisten ja muiden kuin taloudellisten tietojen varmentamisesta, yritysvastuun strategian ja johtamisen alueella, sosiaalisissa ja ympäristöön liittyvissä kysymyksissä sekä relevantti toimialatuntemus.

PricewaterhouseCoopers Oy soveltaa kansainvälistä laadunvalvontastandardia ISQC1 ja näin ollen ylläpitää kattavaa laadunvalvontajärjestelmää. Siihen kuuluu dokumentoituja toimintaperiaatteita ja menettelytapoja, jotka koskevat eettisten vaatimusten, ammatillisten standardien sekä sovellettavien säädöksiin ja määräyksiin perustuvien vaatimusten noudattamista.

Helsingissä 5. päivänä maaliskuuta 2018

PricewaterhouseCoopers Oy

Enel Sintonen
Partner, KHT
Tilintarkastuspalvelut

Sirpa Juutinen
Partner
Sustainability &
Climate Change

Yhteyshenkilöitä

Luettelossa on yhteystiedot henkilöistä, joilta saa ensisijaisesti lisätietoja raportin sisältä-miltä osa-alueilta.

Luettelo ei kata kaikkia raportin toimitustyöhön osallistuneita keskolaisia.

Sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@kesko.fi

Nimi	Tehtävä	Yksikkö
Kehitys, koordinointi ja raportin toimitusvastuu:		
Eva Kaukinen	Talousjohtaja	Kesko Oyj, Group Controlling
Riikka Toivonen	Head of K Publicity	Kesko Oyj, Group Identity and Communications
Lena Leeve	Manager, Financial Communications	Kesko Oyj, Group Identity and Communications
Kia Aejmelaeus	Sijoittajasuhteiden johtaja	Kesko Oyj, sijoittajaviestintä
Matti Kalervo	Vastuullisuusjohtaja	Kesko Oyj, konsernin yhteiskuntavastuu
Pirjo Nieminen	Vastuullisuusasiantuntija	Kesko Oyj, Group Identity and Communications
Taloudellinen vastuu:		
Jukka Erlund	Talous- ja rahoitusjohtaja, CFO	Kesko Oyj, talous, rahoitus ja IT
Eva Kaukinen	Talousjohtaja	Kesko Oyj, Group Controlling
Johanna Toivo	Corporate Financial Controller	Kesko Oyj, Group Controlling
Erika Välikynen	Financial Controller	Kesko Oyj, Group Controlling
Riikka Toivonen	Head of K Publicity	Kesko Oyj, Group Identity and Communications
Lena Leeve	Manager, Financial Communications	Kesko Oyj, Group Identity and Communications
Esko Mansikka	Toimitusjohtaja	Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy
Henkilöstövastuu:		
Matti Mettälä	Johtaja, henkilöstö, vastuullisuus ja aluetoiminnot	Kesko Oyj
Kati Matela	Specialist, HRIS	Kesko Oyj, Kesko HR / HR Systems

Nimi	Tehtävä	Yksikkö
Jari Lahti	Manager, HR Development & Control	Kesko Oyj, Kesko HR / Common Services
Katriina Ahtee	Director, Occupational Health & Safety	Kesko Oyj, Kesko HR / Common Services
Mikko Myyryläinen	Director, Common Operations & HR Services	Kesko Oyj, Kesko HR / Common Services
Vastuullinen hankinta		
Sohvi Vähämaa	Vastuullisuusasiantuntija	Kesko Oyj, konsernin yhteiskuntavastuu
Tuuli Luoma	Sourcing and Export Manager	Keskon päivittäistavarakauppa, tavarakauppa
Mia Haavisto	Laatupäällikkö	Keskon päivittäistavarakauppa, Kespro
Johanna Teinilä-Kurvinen	Projektipäällikkö	Keskon päivittäistavarakauppa, tavarakauppa
Leena Takaverjä	Manager, Sourcing Support and Sustainability	Keskon rakentamisen ja talotekniikan kauppa, tavarakauppa
Tuoteturvallisuus		
Matti Kalervo	Vastuullisuudesta ja tuoteturvallisuudesta vastaava johtaja	Kesko Oyj, konsernin yhteiskuntavastuu
Heta Rautpalo	Tuotetutkimuspäällikkö	Keskon päivittäistavarakauppa, tuotetutkimus
Ympäristövastuu		
Minna Saari	Ympäristöasiantuntija	Kesko Oyj, konsernin yhteiskuntavastuu
Timo Jäske	Vastuullisuuspäällikkö	Keskon päivittäistavarakauppa, tavarakauppa
Jari Suuronen	Talotekniikkapäällikkö	Keskon päivittäistavarakauppa, kaupapaikat ja kauppiastoiminnot
Jesse Methers	Sustainability Manager	Keskon rakentamisen ja talotekniikan kauppa, tavarakauppa

Nimi	Tehtävä	Yksikkö
Corporate Governance, riskienhallinta ja yritysturvallisuus:		
Mika Majoinen	Johtaja, lakiasiat	Kesko Oyj, lakiasiat
Pasi Mäkinen	Johtaja, sisäinen tarkastus ja riskienhallinta	Kesko Oyj, sisäinen tarkastus ja riskienhallinta
Asiakastietosuoja:		
Outi Nylund	Director, K-Plussa and Data-driven Marketing	Kesko Oyj, K Digital
Kaija Kuusimaa	Data Protection Officer	Kesko Oyj, lakiasiat